

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МКСК

МІНІСТЕРСТВО
МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

за підтримки:

МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВА МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ...

КОНКУРСНІ РОБОТИ

...

ЕСЕ • МАЛЮНКИ

Київ

Видавництво «Людмила»

2024

Висловлюємо щиросердну вдячність нашим партнерам:

- Державному комітету телебачення та радіомовлення України
- Київському міському відділенню НОК України
- Загальнонаціональній правовій газеті «Юридичний вісник України»

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 19 вересня 2024 року)*

За загальною редакцією – Горінова Павла Валерійовича

Конкурсний комітет:

*Андрущенко Віктор Петрович (голова),
Горінов Павло Валерійович (заступник голови) та інші.*

Я 11 Я маю ПРАВО на життя... : конкурсні роботи. Есе. Малюнки / Конкурсний комітет : В. П. Андрущенко (голова), П. В. Горінов (заст. голови) та ін. ; за заг. ред. П. В. Горінова. – Київ : Вид-во «Людмила», 2024. – 117 с.

У збірці вміщено есе та малюнки переможців та призерів II Всеукраїнського конкурсу “Я маю ПРАВО на життя”, що проводився серед учнів і вихованців 8-11 класів закладів загальної середньої та позашкільної освіти, членів дитячих і молодіжних громадських організацій України на базі Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова у травні-вересні 2024 року з метою привернення уваги до порушених прав українських дітей і молоді, які постраждали від російської широкомасштабної збройної агресії проти України, розвитку відносин у різних сферах суспільного життя, популяризації європейських цінностей, демократичних принципів державного устрою.

**Шановні учасники
II Всеукраїнського конкурсу
есе та малюнків
«Я маю ПРАВО на життя»!**

Передусім, від щирого серця висловлюємо вдячність нашим Захисникам і Захисницям зі складу Збройних Сил України. Ваша мужність, непохитність і самовідданість дозволяють нам сьогодні жити, працювати та творити на рідній землі. Ви щоденно бороните кожен куточок нашої Батьківщини, забезпечуючи захист і майбутнє для кожного громадянина. Завдяки вашій боротьбі та спротиву, ми маємо можливість проводити такі важливі ініціативи, як цей конкурс, який дає можливість молоді висловити свою позицію та бачення майбутнього України.

Конкурс «Я маю ПРАВО на життя» об'єднує нас навколо найголовнішої цінності – права на життя, що є фундаментом існування кожної людини. У цей складний час, коли наша держава проходить через випробування війною, ми знову усвідомлюємо, наскільки важливим є захист прав людини, і як право на життя стає основою для всіх інших прав і свобод. Кожен із вас через свої творчі роботи показує не лише особисті переживання, але й свою віру в майбутнє, в справедливість, у перемогу добра над злом.

Сьогодні ми відзначаємо не лише досягнення нашої талановитої молоді, але

й невтомну працю тих, хто стояв поруч із ними на кожному етапі підготовки – їхніх викладачів, кураторів і батьків. Саме ваша підтримка та відданість справі стали фундаментом успіху учасників. Ви допомогли їм не тільки підготуватися до конкурсу, але й сприяли формуванню у них почуття відповідальності, соціальної свідомості та справедливості – тих цінностей, які є основою цього проєкту. Ваша праця – це інвестиція в майбутнє України. Сьогоднішні досягнення наших дітей є яскравим свідченням того, що з вашою підтримкою вони здатні досягати найвищих вершин. Кожен із вас доклав величезних зусиль для того, щоб розвинути їхні таланти та сформувані в них бажання змінювати цей світ на краще.

Ми побачили, наскільки різноманітними можуть бути підходи до вирішення складних суспільних питань, але всі вони об'єднані вашим прагненням до змін. Вітаю всіх учасників із досягнутими успіхами та закликаю вас продовжувати працювати над власним розвитком, надихатися новими ідеями та боротися за справедливість у нашому світі.

Дякую кожному, хто долучився до організації та проведення цього важливого конкурсу. Попереду на нас чекає ще багато викликів, але разом ми здатні зробити світ справедливішим, а Україну – сильнішою!

Слава Україні! Героям Слава!

Віктор АНДРУЩЕНКО,

Ректор

Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова,
член-кореспондент НАН України,
академік НАПН України,
доктор філософських наук, професор

Дорогі друзі!

Вітаю вас із завершенням другого Всеукраїнського конкурсу есе та малюнків «Я маю ПРАВО на життя»! Цей конкурс – чудова можливість поділитися своїми думками та творчістю, і він показує, наскільки талановиті наші діти та молодь. Сьогодні, як ніколи, важливо підтримувати молоде покоління, адже саме вони будують нову, незалежну та процвітаючу Україну.

Ваші роботи показують не лише вашу творчість, але й глибоке розуміння того, як важливо відстоювати право на життя в нашій країні. Це голос нового покоління, який вже змінює Україну. Ваші ідеї та погляди надихають і дають надію на світле майбутнє, де пануватимуть мир, справедливість та свобода.

Ми пишаємося тим, що саме ви, наша талановита молодь, піднімаєте такі важливі питання. Ваша творчість – це не просто самовираження, а справжній внесок у майбутнє України, заснований на любові до Батьківщини та повазі до кожного громадянина. Кожен ваш малюнок і кожне слово в есе – це крок до зміцнення національної ідентичності, розвитку нашої культури та виховання патріотичного духу.

У цей непростий час ми маємо подякувати тим, хто щодня дає нам можливість творити, розвиватися та проводити такі заходи. Щиро дякую нашим захисникам – Збройним Силам України, які ціною власного життя та здоров'я мужньо боронять нас з вами. Окремо хочу подякувати вам, молоді, за вашу силу духу і волю до перемоги.

Також хочу подякувати всім, хто брав участь в організації цього конкурсу. Завдяки вашій праці та ентузіазму другий Всеукраїнський конкурс есе та малюнків «Я маю ПРАВО на життя» став важливою подією, об'єднавши учасників з усієї країни навколо надзвичайно важливої теми. Організація такого заходу потребує великих зусиль, і я щиро вдячний за вашу працю та бажання виховувати покоління відповідальних українців.

Бажаю вам подальших успіхів у вашій важливій справі, нових ідей та досягнень у розвитку української молоді. Разом ми будемо сильну та патріотичну націю!

З повагою

Матвій БІДНИЙ,
Міністр молоді та спорту України

**Шановні учасники, автори та всі,
хто долучився до створення цього
збірника!**

Від імені Міністерства освіти і науки України щиро вітаємо вас з виходом цього важливого видання, яке втілює найвищі цінності – право кожної людини на життя, свободу та гідність.

Цей збірник є надзвичайно важливим кроком у боротьбі за справедливість та усвідомлення людських прав. Через творчість, слово та думку ви підкреслюєте, що кожне життя є унікальним, а захист прав людини – це не просто абстракція, а основа нашого суспільства.

У найскладніші часи для нашої країни освіта та наука залишається джерелом сили, єдності та надії. В умовах, коли Україна змушена боротися за своє право на свободу, ваша творчість є потужним інструментом, що допомагає осмислювати сьогодення, висловлювати почуття та нести наш спільний голос до світу.

Цей збірник – це не просто добірка літературних та мистецьких творів, це свідчення того, що навіть у найтяжчі моменти освіта та наука продовжують жити і розвиватися. Ви, автори, показуєте нам, що творчість не має меж і завжди знаходить свій шлях,

навіть через перешкоди та виклики війни. Ваші роботи відображають не лише сучасну боротьбу, але й віру в майбутнє, силу українського духу та нашу здатність боротися за власну ідентичність.

Кожен твір у цьому збірнику є окремою історією, голосом, що говорить про нашу спільну боротьбу за свободу, права і гідність. Через слово, через образи, через думки ви створюєте щось більше – ви творите нашу історію. Ця збірка є символом незламності та відданості тим цінностям, за які ми всі стоїмо.

Незалежно від того, яким шляхом кожен з вас висловлює свої почуття – через поезію, прозу чи інші форми творчості – ви всі робите важливий внесок у нашу спільну справу. Просвітництво завжди було і залишається інструментом змін, а сьогодні, в умовах війни, воно набуває ще більшого значення.

Дякуємо кожному з вас за вашу працю, за ваш талант та віру в силу знань. Нехай це видання стане натхненням для кожного, хто прагне зробити світ кращим, гуманнішим та справедливішим та стане ще одним кроком до нашої спільної перемоги, натхненням для нових поколінь і свідченням того, що український дух незламний.

З повагою

Андрій ВІТРЕНКО,
заступник Міністра освіти і науки
України

Шановні учасники II Всеукраїнського конкурсу есе та малюнків «Я маю ПРАВО на життя»!

Щиро вітаю всіх вас із участю в цьому вагомому конкурсі, який вже став значущим у масштабах нашої держави. Ви продемонстрували не лише власну креативність, але й готовність займати активну позицію у вирішенні важливих суспільних питань. Цей конкурс став можливістю для кожного з вас висловити свої переконання, відстоювати важливі цінності та запропонувати бачення того, яким має бути наше майбутнє.

Ваші творчі роботи, відображаючи глибоке розуміння прав людини, демонструють, наскільки важливо сьогодні говорити про свободу та права. Особливо зараз, коли наша країна переживає важкі випробування, ваша участь у цьому конкурсі є яскравим свідченням того, що молоде покоління здатне формувати власну позицію і впливати на розвиток нашого суспільства. Ваші есе та малюнки не лише торкаються теми прав людини, але й є інструментом для висвітлення важливих етичних питань, які зараз стоять перед Україною.

Ваша робота є важливим внеском у побудову більш справедливого світу.

Через кожен рядок і кожен образ ви виражаєте те, що хвилює наше суспільство, що потребує захисту і підтримки. Ваші творчі підходи вражають, а різноманітність тем, які ви підіймаєте, свідчить про вашу небайдужість та глибоке осмислення сучасних викликів.

Окремо хочу висловити глибоку вдячність нашим безстрашним Захисникам і Захисницям, які щоденно боронять нашу Державу від агресії, відстоюючи її незалежність та право кожного українця на свободу. Ваш героїзм, відвага та непохитний дух є тим, що дозволяє нам мати надію на світле майбутнє, в якому перемога стане символом свободи, гідності та справедливості. Ви захищаєте не тільки територію нашої держави, але й найголовніше право кожної людини — право на життя.

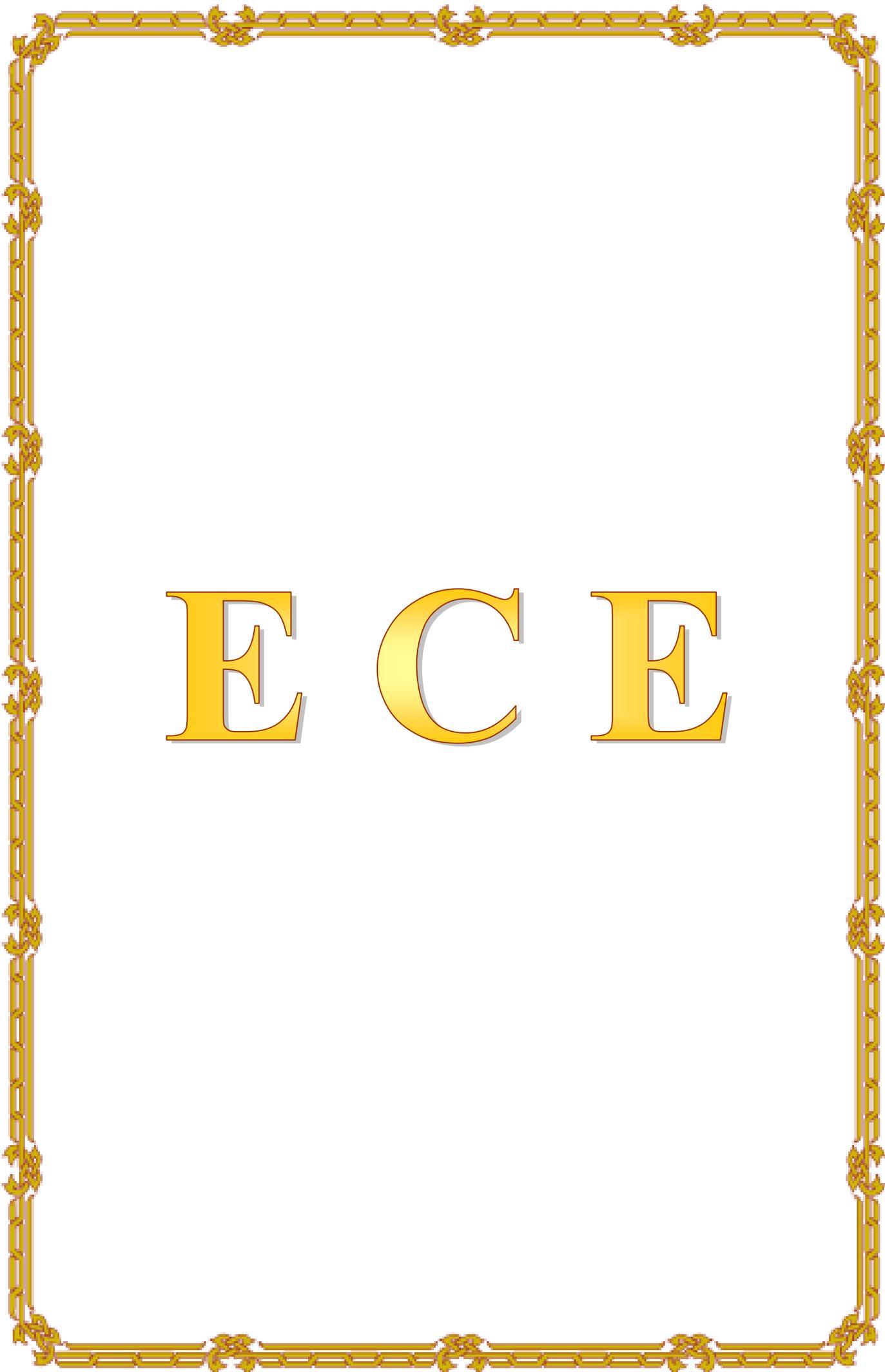
Важливо також підкреслити роль вчителів, керівників і батьків, які невтомно працюють над розвитком і підтримкою наших талановитих учасників. Ваші зусилля спрямовані на виховання нового покоління українців – розумних, свідомих і готових до викликів сучасності.

Бажаю вам натхнення, нових звершень та невичерпної енергії для досягнення поставлених цілей.

Слава Україні! Героям Слава!

З найкращими побажаннями,

Павло ГОРИНОВ,
директор Навчально-наукового інституту права та політології,
професор кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
кандидат юридичних наук

E C E

АРТЮХ ЄВГЕН

*вихованець Центру дитячої та юнацької
творчості № 5 м. Харкова*

Щастя у творчості: Симфонія моральних цінностей на фоні “контрапунктів” війни?

Коли сьогодні в Україні і світі існує суцільна комерція, за участь у різних танцювальних чи музичних, театральних чи інших конкурсах маємо сплатити так званий організаційний внесок у кілька сотень гривень, то чи варто говорити про загальну доступність культури і мистецтва, освіти і не тільки, як зазначено у Конституції України?

Коли приблизно рік тому отримав цікаву книгу як заохочення за створення суспільно значимого сюжету, то, відверто кажучи, був дуже сильно вражений та приємно здивований!

Тоді, у 2022-му особисто отримав диплом за участь у першому в Україні міжнародному некомерційному фестивалі-огляді “Щастя у творчості”.

Коли днями дізнався, що на творчій студії Leonid Gareev щастя творчості вже у 2023-му є у відкритому доступі чимало сюжетів у спеціальній рубриці популяризації читання, то ще більше надихнувся тим, як можна втілювати у життя ідею щастя у творчості.

Це просто неймовірно, що окремі українські видавці зголосилися передати у подарунок українським дітям і родинам сучасну українську книжку. За це хочу уклінно подякувати і організаторам, і видавцям. Я хочу знову взяти участь у цьому фестивалі. І не лише заради книжки! Хоча це круто сьогодні отримати книжку у подарунок, бо батьківський бюджет теж є обмежений, особливо зараз, коли ми стали

вимушеними переселенцями в Україні під час війни. Та зараз не про це. Хочу цією статтею, власними публіцистичними роздумами підтримати цю надзвичайну естафету творчості, що виникла саме в моєму рідному місті-герої Харкові!

І про такі явища і факти на фоні звуків війни, як цей реально діючий некомерційний міжнародний фестиваль “Щастя у творчості”, у контексті сучасної громадянської журналістики, без сумніву, потрібно вголос говорити!

Бо саме завдяки такій естафеті творчості дітей і батьків, вчителів, студентів, небайдужих співвітчизників, українських видавців, ми як єдина творча родина яскраво демонструємо світовій спільноті нашу силу і незламність духу української спільноти в естафеті позитивної творчості!

А тепер кілька слів про жорсткі реалії цього воєнного життя...

Мій Харків догори дригом...

Як би я не радів кожному новому дню, щемливим теплим приємностям, що влаштовує мені родина, яскравому сонцю або веселці після зливи, омріяній перемозі в комп'ютерній грі або в запальній дискусії, подумки щодня я опиняюсь там... В дні, коли клятві “сусіди” перевернули життя мільйонів українців з ніг на голову. В той четвер я мав чергувати у гімназійній їдальні, пропускаючи уроки. Це ж кайф! З друзями, в рідній, тоді ще цілій, 47-й гімназії! Ці спогади про перший день повномасштабної війни та перші вибухи – максимально болючі. І так в кожного українця, на превеликий жаль.

Та до чого я, власне, веду? Замислювався над тим, що з нами зробили. І дійшов несподіваного висновку – нас покращили. Ви тільки подивіться на наш залізобетонний Харків! Поставити життя міста-героя та його мешканців догори дригом і отримати таку відсіч! Як це виглядає – майже як на малюнку, перевернув, однак нічого не змінив. Такої

кількості захисників та захисниць місто не бачило, мабуть, ніколи (просто тому, що раніше було меншим). Люди, опинившись в надскрутному становищі, стали більш чуйними, відкритими до проблем одне одного. Це можна назвати кумулятивним добром, що зародилось тоді, та живе понині. Нам дуже важко, дуже... Ми втомились, десь розчарувались, десь зневірились, однак залишилися тими самими харків'янами, які живуть ногами догори та створюють майбутнє нашого міста. Хтось, як і я, з "салтівських" мешканців, чекає повернення додому. Хтось вдома. Хтось за кордоном. Хтось на "нулі". Хтось віддав життя за моє сьогодні. Нас так багато, і ми – то є Харків.

**Незламність духу в естафеті творчості,
або мажорне звучання акордів Щастя
на фоні "контрапунктів" війни...**

Омріяна Перемога обов'язково прийде. Без сумніву. Хлопці та дівчата на фронті нам її забезпечать. Ми не маємо права їх підвести. Честь воїнам! Наші музиканти та актори зараз по всьому світу несуть звістку про Місто-навпаки, всупереч будь-яким перешкодам. Любов вимірюється сьогодні не тільки діями, а й простими нагадуваннями про себе. Діти продовжуватимуть наповнювати Харків новими ідеями, вчителі отримують тисячі живих букетів на перше вересня, метро сповниться галасом креативної студентської молоді, запрацюють заводи та фабрики, все прийде в стан активного руху... а потім в потрібний момент, ми з'єднаємо зусилля та повернемо все на свої місця! З голови на ноги. І все буди йти своєю чергою.

Але тут вже треба точно відчутти момент. А поки хай дивляться вороги та не розуміють, за якими законами живе Місто-навпаки! Хай не розуміють і бояться.

До речі, черговий, вже II міжнародний фестиваль "Щастя у творчості" – це також прояв унікальності харківців. Знайти щастя там, де зійдуть

прірви від снарядів, може не кожен. Це не просто культурне життя, а "звучання" цінностей!

Прислухаймося...

І тоді ми усі разом, будучи музикантами, меломанами, просто не байдужими творчими людьми, маємо почути і відчутти мажорні акорди справжнього Щастя у творчості – своєрідну симфонію моральних цінностей сучасної людини на фоні "контрапунктів" війни!

БЕРКУН ДІАНА

*учениця Зеленської філії Козацького
ліцею Кіровоградської області*

Серце в долоні

Я хочу жити. Спокійно прокидатися, не витираючи поспіхом намистинки гірких сліз в очікуванні тривожних новин від татка, який на передовій грається у хованки із підступною смертю. Хочу обіймати виснажену війною матусю і бачити у її смарагдових очах замість журби посмішку. Я маю право на життя. Спокійне і повноцінне, яке у мене підло забирають клятві рашисти, що порушили мій особистий простір. Увірвалися, видрали серце із моїх грудей і кинули мені на долоню. Але я продовжую жити, бо маю право!

По-перше, я народилася, аби жити під куполом своєї матінки-держави. Вона стала мені хрещеною матір'ю, огорнувши крижмою, на якій великими літерами було написано: "Конвенція прав дитини". Рідна земля стала колискою. І мій відважний татко ніколи не дозволить ворогові бодай доторкнутися до цієї родинної реліквії. А ми допоможемо їм, нашим мужнім воїнам, вистояти. Коли важко, я пишу картини. Коли гірко – прозу. Для них, наших захисників, для ріднесенького татка. Мистецькі та прозові шедеври – про рідну країну, про віру в Перемогу. Пишу я, пише моя мама. Мої однокласники, вчителі, вся моя школа. Адреса відправки проста: "На НУЛЬ". Так виборює молодь право жити під Сонцем. Зізнаюся: важко виборювати. Адже серце в долоні щемить і просить пристанища. Та я навчилася мужньо витримувати біль і промовляю, як молитву: "Жити! Попри все!"

По-друге, право на життя – здоровий розвиток молоді. Моє втомлене сплюндроване рашкою сердечко, мов сполохана пташка, тривожно тріпоче у долоньці. А я ніжно, аби не зранити його іще більше, стискаю пальцями, щоб не вискочило, не втратило залишок своїх життєдайних кров'яних краплинок і продовжую боротися за своє право на життя. Як мантру, промовляю собі: "Не здаватися. Боротися!" Десь у далині вухо ловить ледь чутний звук тронки. Втомлений погляд зупиняється на весняних квітах. Неквапливо наближаюся до них. Вдихаю витончений аромат, повільно підіймаю голову до небесної блакиті, яку поспіхом відтворила чарівним пензлем потріпана війною Україна-мати. Затамувавши подих, розмикаю долоньку і по-секрету показую всю цю красу рідної Землі моєму сердечку. Аби втішити хоч ненадовго. І воно, виснажене, ніби розуміючи мене, трохи втихає. Заколихане легеньким вітерцем, навіть задрімало. А я, тим часом, поспішаю виборювати право на духовно наповнене життя. Ось у соціальній мережі починається робота в груповому молодіжному чаті. Спілкуюся англійською із ровесниками з Польщі, Німеччини. Про гідність, свободу, права молоді. Я з гордістю розповідаю про свою родину, без якої не уявляю повноцінного життя. Про те, як із мамою і татом до війни разом рибалили, віршували. І про те, як татусь відстоює волю на передовій, а ми з мамою плетемо сітки тут, у тилу, пакуємо волонтерські вантажі. Сьогодні мої ровесники із Німеччини уже надішлють новенькі каремати та ліхтарики для наших воїнів, а ми їх допакуємо до великодніх подарунків захисникам. Від такої справи тонкий квітковий аромат та віддалені звуки ледь чутної тронки зливаються у якусь дивну новостворену мелодію. І на душі на якусь мить стає так тепло, затишно. А маленьке серденько у долоньці спросоння підмугикує чутну лише нам двом мелодію.

Раптом перед очима постає темна хмара, вухо болюче ріже жахливий звук. Серце підскочило і з жахом закалатало у долоні. Звуки гучної сирени примусили здригнутися усе довкола. У душі – нестерпний пекучий біль. Якесь неприємно знайоме відчуття. Згадала...і краплини рясного поту вкрили моє обличчя. О, доле! Дитбудинок... Страшною кам'яною брамою колись замкнув за сімома замками моє дитинство. З цієї жахливої реальності мене витягнули батьки. Найрідніші у світі люди! І це – найсильніший аргумент, щоб жити. Я маю право на спокійне дитинство без сирен і вибухів. Чуєте, російські варвари, я маю право на життя! Маю віддячити батькам за їхню турботу, підтримку. Бо саме із таких родин, як наша, складається вільна нескорена держава відданих патріотів, носіїв культури з європейськими баченнями.

Тому я буду жити! І вірити в силу життя, ніжно тримаючи у стомленій долоньці маленьке серденько. А воно, іще зовсім кволе, набиратиметься сили від тепла моєї руки. Матуся ніжно підхопить своєю рукою мою. І отак, рука в руці, підемо сміливо уперед. Назустріч моему татові. Назустріч ПЕРЕМОЗІ!

БОДРОВА ДАР'Я

*учениця Святогорівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів Донецької області*

Історія однієї примари – мого страху за життя

Кожна людина у світі має право на життя. Неважливо, з якої ти країни, який соціальний статус маєш, якої гендерної приналежності, орієнтації чи національності. Та, на жаль, деякі люди вважають, що в них є право на позбавлення життя інших. Для нас, українців, це незаконне вторгнення росії в Україну. І моя історія починається не з 24 лютого 2022 року, а з 2014 на Донбасі.

Селище Святогорівка Донецької області, 2014 рік. У пам'яті закарбувалися телевізійні новини, розмови дорослих на кухні про війну та перший вибух. За іронією долі це сталося на моє день народження – 13 червня. Задмухувала святкову свічку у вигляді п'ятірки й через декілька хвилин пролунав вибух. На вулиці тоді було похмуро і перша думка, що це – грім. Але це був “град”, з якого російські війська обстріляли блокпост поблизу міста Добропілля, що неподалік від мого селища. Тож спогади з мого дня народження – це торт у вигляді полуниці, вибух та перша думка про смерть рідних, на жаль, з'явилася примара – страх...

23-24 лютого 2022 року. Майже одинадцять вечора. Пролунав дзвінок на телефон матері. Це була її подруга. Вона перша повідомила про можливий початок вторгнення. Сьома ранку. Прокинулась через телевізійні новини. Це було дивно, бо у нашій родині ніколи не вмикали новини зранку. Так настав мій ранок 24 лютого. Ранок, який перекреслив усі мої

мрії, плани, звичайне підліткове життя. Якби не цей ранок, то 25 лютого ми з класом поїхали б на каток у м. Дружківку. Влітку відпочивала б у таборі з моїми друзями з Краматорська, Бахмута, Торецька. Пам'ятаю, як листувалися з другом із табору. Він з Краматорська і жив поруч з критичною інфраструктурою, у яку зранку прилетіли російські ракети. Також знайома з Торецька писала про прильоти у місті. Всі ми були в паніці. Було страшно за їх життя. Просто не могла повірити, що це сталося знову. Та примара – мій страх – усе наростала, я бачила її в очах близьких, вона кликала і вдень, і вночі...

14 червня 2022 року. Наступний день після мого дня народження. Як завжди, ми з братом вдома дивилися мультфільм. На годиннику 16:40, пролунав перший вибух. Ми побігли до коридору. З невеликим проміжком у часі пролунали й інші п'ять вибухів. Я дуже боялася за своє життя, за життя моїх рідних, друзів, тварин. Писала повідомлення своїм друзям про те, як мені страшно, й про те, як я ціную нашу дружбу. Російські ракети вцілили у місто Добропілля та сусіднє село Вірівку. Дим від вибухів було видно за кілометри. Гул сирени, чорний дим зі сходу на захід, телефон розривається від дзвінків, телеграм – канали повідомляють про ситуацію в Покровському районі – ось така естетика того дня закарбувалася у моїй пам'яті надовго. Звісно, та примара – почуття страху, уже не полишала мене, я просто навчилася з нею жити. Інколи тишила себе, що я стала навіть не відчувати страху, мов би стала дорослішою на десятиліття, але...

19 листопада 2023 року. У той день тато поїхав забирати маму з роботи. Ми залишилися з братом вдома. Грала на гітарі, брат щось дивився у телефоні. Почула гул і, миттєво зрозумівши що це, крикнула брату: “Ракета летить!” Після цих слів пролунав сильний вибух. Таке відчуття, що ракета впала за декілька метрів від дому. Я, брат та кішка вже за

звичкою побігли до коридору. Мені телефонує тато, каже, що скоро приїде. Він намагався заспокоїти нас. Ми сиділи у коридорі, і щоб хоч якось відволікти себе та брата, я грала на гітарі пісню “Вільна”. Співала: “Більше не боюсь, я вільна, вільна...”. Знаю, що ця пісня ніяк не стосується теми війни, та в той час вона була потрібна, як ніколи. Слова заспокоювали мене та давали надію. Тож тепер ця пісня набула нового сенсу для мене. Також грала *Zombie The Cranberries*, яка у свій час зупинила воєнний конфлікт. Чомусь саме ці дві пісні звучали в мене у голові. Тому тепер, коли я сиджу в коридорі під час обстрілів або ракетної небезпеки, граю тільки ці дві пісні. Саме вони мене заспокоюють, якби зменшуючи моє почуття страху, мов би проганяючи ту примару... Як пізніше виявилось, ракета влучила у будинок моєї вчительки з мистецтва. На щастя, вона не постраждала. Її будинок знаходиться на верхній вулиці. І якщо ракета трохи далі пролетіла б, то потрапила б у мій будинок. Одна думка про те, що того вечора я не змогла б більше розплющити очі, побачити маму, тата, брата, що я не змогла б писати вірші, малювати, ходити по вулиці, спілкуватися...

Неодноразово чую вибухи. Я вже звикла до війни, і моменти з життя до 24 лютого 2022 року для мене стали згадкою про кращі часи мого життя. Час від часу уявляю життя, якби не було війни. Я б їздила у табори, відпочивала б в улюбленому Урзуфі, відвідала б Святогірську лавру, каталася б на катку в Дружківці, дивилася б з татом футбол на стадіоні “Донбас Арена”, прогулювалася б парком, знаючи, що нічого не загрожує моєму життю. Та я все ще маю надію, що настануть кращі часи, коли не боятимусь за своє життя. Бо жодна дитина у світі не повинна страждати від війни. І якби на мою долю не випало б стати свідком цих історичних подій, то можливо я б не познайомилася з тією страшною примарою – страхом, що міцно тримає мене. Тримає

так міцно, що іноді не можеш дихати, хочеш, а не вистачає повітря. Тримає так, що боїшся заснути вночі, постійно переглядаючи новини, тримаючи завжди поруч телефон. Тримає так, що вже не радієш весняному грому, а негайно шукаєш безпечне місце та укриття.

Вірю, що в нашій державі до дітей ніколи не прийде та примара – страх за себе, за рідних, за країну. Бо кожна дитина має право на вільний розвиток, на піклування, а найголовніше – невід’ємне право на життя...

БОЙКО ДМИТРО

вихованець Центру дитячої та юнацької творчості № 5 м. Харкова

*Із серії
“Невигадані життєві історії”*

Моє нове життя у Харкові...

До міста Харкова ми з мамою потрапили у кінці літа 2022 року. Виїхали із свого міста – це рідний Куп’янськ. Тут, у Харкові, почалося моє нове життя. Окрім навчання у школі ще відвідую два гуртки. Це журналістика (гурток “Точка зору” Центру дитячої та юнацької творчості № 5 у Харкові) та дитяча студія “Карітас”. Там, у “Карітасі” з нами працюють психологи, де ми отримуємо спокій та рівновагу. Ще там нас вчать співати, ліпити та розповідають про те, як треба себе поводити у цей не легкий час.

Другий гурток – журналістика. Цікаві дуже тут відбуваються позашкільні заняття! Під час таких сучасних уроків-ефірів я із радістю, класним настроєм поринаю у творчість та отримую задоволення від спілкування з іншими учасниками. Мій викладач знає, що я захоплююсь фантастикою. І намагається часто спілкуватися на цю тему.

Мені подобається читати фантастику через те, що вона відкриває переді мною нові світи, нові сучасні можливості, які не існують у реальному житті. Фантастичні книги можуть захопити мене своїми неймовірними сюжетами та допомагають втекти від думок про війну та від нинішнього стресу. Треба не впадати у відчай, а шукати себе у різних видах творчості та себе мотивувати.

Я живу у Харкові не багато часу, і сподіваюся знайти вірних та щирих друзів.

Жити у Харкові мені подобається тому, що у Харкові багато парків та скверів. Ще подобаються старовинні вулиці. А ще у Харкові дуже цікаві та круті супер кари та машини такі як Ford raptor, Ford mustang, Nissan, Dodge charger 1980, Dodge charger. Також мені дуже подобаються гіпер- та супермаркети.

Так, без сумніву, Харків – це сучасне місто із великими можливостями. Багато цікавого й доволі захоплюючого можна знайти і побачити тут.

Але Харків не замінить мій рідний край... Куп'янськ...

БОНДАРЕНКО Софія

*учениця Нікопольського природничо-математичного ліцею № 26
Дніпропетровської області*

Я маю ПРАВО на життя!

Нікополь... Особисто для мене, це не просто слово чи назва міста. Нікополь – це моя маленька батьківщина, де я народилася, живу, зробила перші кроки, пішла до школи. Я тут все люблю: квітучі клумби, затишні парки, світлі алеї. Тут живуть мої рідні та друзі. Тут мене застала війна... Про це лихо я знала з підручників історії та літературних творів, але ніколи не сприймала серйозно, бо, кажуть: щоб відчувати чуже горе, треба самому його пережити.

Мені сумно, що мені та моїм одноліткам випала така страшна доля-жити під час воєнних дій. У кінофільмах про Другу світову війну я неодноразово бачила обстріли, бомбардування, але не знала, що це так страшно. Коли росія напала на Україну, я та мої друзі ще не усвідомлювали весь жах, який несе війна, бо обстрілювати наше місто почали 12 липня 2022 року. Цей день я запам'ятаю назавжди... Це було настільки страшно, що трусилося не тільки все тіло, але і всередині. Я намагалася заспокоїтися, взяти себе в руки, але нічого не виходило. Я запитувала себе: “За що це нам? Що ми їм зробили поганого? Звідки у них стільки звір'ячої злості? Невже в них немає дітей, онуків, старих батьків?” Але відповіді не знаходила...

Батьки вирішили мене з бабусею відправити на Закарпаття. Моя мама працює в поліції, тому повинна була

залишитися в місті, щоб допомагати людям.

Важко було від'їжджати, але батьки наполягали. На залізничних вокзалах відбувся суцільний жах: метушня, крик та сльози. Та треба було їхати. У Карпатах мені дуже сподобалося. Спочатку ми з бабусею відпочивали в санаторії, а потім я була в дитячому таборі. Тут було весело, спокійно, про війну майже ніхто не згадував. Та настало перше вересня, і ми повернулися додому, бо вирішили бути всі разом, як би важко нам не було. І ось я майже два роки у воєнному Нікополі. Гучно, страшно, моторошно, але я вдома. Багато родин повертаються в місто, бо скрізь гарно, де нас немає, а вдома рідні стіни гріють. Я кожного дня дивуюся, де люди беруть стільки сил та наснаги, щоб під постійними обстрілами ходити на роботу, облаштовувати своє обійстя, радіти маленьким дрібницям? Може, Нікопольці – це незвичайні люди, це якісь кіборги, які нікого і нічого не бояться? Так, ми – Нікопольці, і це звучить гордо!

І ми маємо право на життя!!! Ми вистоїмо, ми виживемо, бо ми того варті!!!

ВАСКОВЕЦЬ УЛЯНА

*учениця Люблинецького ліцею
Волинської області*

Я маю ПРАВО на життя

Життя – це найцінніший дар, яким наділена кожна людина. Право на життя – це одне з фундаментальних прав людини, яке закріплене в багатьох міжнародних документах, зокрема у Загальній декларації прав людини. З точки зору права, воно визначається як невід'ємне та недоторканне, або, на думку деяких юристів, як основне, на якому ґрунтується вся система прав та свобод. Без права на життя неможливо реалізувати жодне інше право: ні свободу слова, ні свободу думки, ні право на освіту. Якби цього права не існувало, то всі інші норми втратили б свій сенс. Можливість жити дає нам змогу висловлювати свої думки та переконання, збиратися мирно, сповідувати свою релігію, обирати місце проживання, створювати сім'ю, отримувати освіту та інші. Без права на існування всі ці можливості стають безглуздими. Тому воно є таким цінним і таким важливим для кожної людини.

Очевидно, що життя – це те, з чого починається біологічне існування людини. З народження, з першої миті свого існування ми маємо свободу жити. З появою сучасної концепції прав людини ця свобода гарантується однаково кожній людині. Такі зобов'язання взяла на себе і наша держава. У статті 27 Конституції України закріплено: “Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений його. Обов'язок держави – захищати життя людини”. Держава має зобов'язання

захищати право на життя своїх громадян і карати тих, хто його порушує, тільки тоді може здійснюватися повноцінне та гідне життя для всіх членів суспільства. Забезпечення права на життя вимагає від держави прийняття ефективних заходів для запобігання випадкам насильства, злочинності та нещасних випадків. Важливо звернути увагу на захист осіб, що знаходяться у вразливому становищі, таких як діти, жінки, люди з інвалідністю та інші соціально вразливі групи. Держава повинна забезпечити їхню особисту безпеку та здоров'я шляхом розроблення та впровадження спеціальних програм та заходів підтримки. У контексті медичного права право на життя також означає право на доступ до якісної медичної допомоги та медичних послуг, які можуть зберегти життя людини або поліпшити її стан здоров'я.

Важливо розуміти, що право на життя означає не лише відсутність фізичної небезпеки або насильства, але і доступ до якісної медичної допомоги, освіти, достатнього рівня існування, умов для здорового розвитку та прав на життя у мирі, свободі та безпеці. Для мене воно означає не лише можливість існування, але й шанс розвитку своїх здібностей, планів та амбіцій. Право на життя також пов'язане зі зобов'язанням кожного з нас дбати про інших.

У сучасному світі існує багато випадків, які ставлять під сумнів це право. Наприклад, конфлікти, тероризм, насильство вдома чи на вулицях, природні катастрофи, війни – це лише деякі з них. Крім того, тисячі людей живуть у важких умовах і вони змушені боротися за своє життя через хвороби, голод, обмежений доступ до медичної допомоги, освіти та безпеки. Так, це дійсно трагічна реальність, з якою стикаються багато людей у цілому світі, і Україна не є винятком. Цей конфлікт, що триває вже протягом десяти років, має серйозний вплив на життя мільйонів людей і порушив основні принципи гуманітарного права.

Бомбардування, обстріли, мінні пастки – це лише кілька прикладів загроз, з якими стикаються мирні громадяни, включаючи жінок та дітей. Воєнні дії призводять до тисяч смертей і поранень серед мирного населення, що суперечить праву на безпеку та життя. Багато людей змушені шукати притулок у бомбосховищах, що стає прямим порушенням їхнього права на життя у безпечних умовах. Крім прямої загрози життю, війна також може призводити до інших порушень прав людини, таких як примусове переміщення, викрадення, побиття та інші форми фізичного та психологічного насильства.

Також, не є виключенням аборти, смертна кара та евтаназія. На мою думку, аборти порушують право на життя плоду, адже немовля має право на існування і рішення про його вбивство ставить під загрозу його буття. Я вважаю, що застосування смертної кари заперечує право на життя, оскільки це означає, що держава позбавляє людину права на існування. Крім того, може бути ризик помилкового засудження, що призводить до неправомірного позбавлення життя людини. Смертна кара як вид покарання суперечить статті 28 Конституції України, відповідно до якої “ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню”. Евтаназія – це акт припинення життя людини, який здійснюється з метою полегшення страждань у разі тяжкої хвороби. На мою думку, це складне питання, адже воно є спірним щодо права на існування. Важливо пам'ятати, що кожне життя є цінним і має бути захищене.

Право на життя є великим привілеєм, але й великою відповідальністю. Але разом з цим існує обов'язок за те, як ми використовуємо це право. Ми повинні брати на себе відповідальність за свої дії, щоб не порушувати права і безпеку інших людей. Таким чином, право на життя і відповідальність передбачають взаємозв'язані поняття. І я вважаю, що кожна людина

повинна відповідати за свої вчинки і з холодним розумом до цього відноситись. Право починається з нас самих. Кожен повинен бути свідомим, розуміючим, і робити правильні висновки, щодо користування власним життям.

Отож, пам'ятаймо, що кожне життя – це дар, який потрібно не лише берегти, але й плекати, адже воно є основою для щасливого, гідного існування. Коли ми цінуємо життя, ми створюємо справжню цінність і глибоке задоволення у нашому існуванні. Важливо пам'ятати, що право на життя охоплює не лише фізичне існування, а й якість життя. Разом ми можемо зробити світ кращим, де існування на цьому світі будуть поважати всі. Це не мрія, а цілком реальна мета, до якої можна прийти спільними зусиллями. Повага до життя інших людей – це не просто норма, а основа мирного існування. Це означає не лише утримуватися від насильства, але й активно протистояти жорстокості, несправедливості, будь-яким формам приниження людської гідності. Виховання нового покоління в душі поваги до життя – це вклад в наше спільне майбутнє. Діти, які з раннього віку усвідомлюють цінність людського життя, з більшою ймовірністю стануть відповідальними, чутливими та співчутливими людьми. Кожна людина має право на щасливе життя, вільне від страху, насильства та несправедливості. І наше спільне завдання – зробити так, щоб це право стало реальністю для кожної людини на цій планеті.

ВІТЕНКО ЄВГЕНІЙ

*учень комунального закладу
“Вінницький ліцей № 3
імені М. Коцюбинського”*

Я маю ПРАВО на життя

*“Я маю право на життя,
як все земне,
Усе живе, що з благодаті
і для зросту...
Оця війна, тяжка війна
колись мине...
Я маю право на життя
у нашій просторі:
Тут, на землі, на отчині,
де рід радіє дням –
З дитинства у природнім диві...
Передають батьки-діди і нам – синам
та доням заповіді на щасливість!”¹*

Чи з не слухна думка, що люди-істоти, які просторово не мислять, віддаючи перевагу прагматичному споживацтву, ігноруючи при тому моральні, людяно-етичні норми земного співіснування – то не прогресивний шлях розвитку людства, а протилежність тому?

Ціннісний вимір – важливо, адже, без того – чи ж те не шлях до деградації розумних істот?!

Наша молода держава УКРАЇНА...

Якою їй бути в найближчому сьогодні, завтра – в майбутньому?

Тепер – ми, молодь України, живемо і ростемо... хто де і як... уже... складається, аби жити-вижити через агресивні дії сусіда-агресора, який попираючи діючі міжнародні угоди щодо недоторканності кордонів незалежних держав, статус яких визнаний світовою

¹ Кіндрат Гатило “Я маю право на життя”

громадськістю та ратифікований парламентами провідних країн світу – нахабно їх порушує, окупує українські території, нищачи усе, що постає на їхньому шляху. Як бачимо – і люди, з малого до найстаршого – для агресора-терориста-окупанта – ніщо!..

Як же це сталося, що у XXI столітті фашизуючий агресор відкрито влаштовує геноцид українському народові?

Чи ж дієві міжнародні інституції, які мали б врегульовувати міждержавні конфлікти? А Будапештський меморандум, підписаний і теперішнім нападником на Україну, РФ – не зобов'язання підписантів щодо захисту України в разі порушення її прав на мирне життя незалежною суверенною державою?

Так звана спецоперація, війна проти України, для агресивного сусіда, РФ – хіба не показова для світу гра, аби отак зухвало нищачи Україну, лякати й людство ядерною зброєю, як та мавпа гранатою.

Ми, ті, що зросли в українському просторі, маємо ПРАВО на ЖИТТЯ! Чуєш СВИТЕ! Ваша підтримка для нас важлива, адже пошесне лихо, що налізло в Україну нікого не омине, якщо просто спостерігатимете, що то буде далі... І в цій біді – Україна не жертва, а сміливиця, яка своїм мислячим людом, сміливим воїнством, не потурає злу-жахіттю, а боронить-захищає і себе, і світ від сучасного вже фашизму, що прикидається безвинною вівцею, хоча саме ще та чупакабра, вражена сказом. Світова спільнота має ж від того ліки?! Лікуймо разом той сказ, бо те ж розноситься світом...

За час відкритої агресії РФ проти України багато хто з молоді пізнав звабливого та й безпечнішого життя в закордонні, рятуючись від війни... Вдячні усім, хто прихистив гнаних війною українців. Хтось і приживається уже... десь...там, а комусь – і стежка додому, в Україну, аби тут жити і зростати, Отчину боронити-захищати, відбудовувати, адже он скільки було часу для осмислення

сучасної трагедії людства... Україні – жити!

Осмислення... “В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля”...¹

Нам слід здобувати-переймати кращі прогресивні, корисні знання в іноземців “навчатись і свого не цуратись”, як і використовувати ті знання на благо своєї країни, бо найкраща воля таки вдома, найкраща правда також – вдома.

*“Я маю право ЖИТИ,
І – НІХТО,
Ніхто не має права розпинати!
ВКРАЇНА – НЕНЬКА любо-рідна
нам!
Христос воскрес, щоб захищати матір,
Її дітей – сміливців мужніх, сильних...
Я маю ПРАВО ЖИТИ в Україні!”²*

Наш, український вибір – це покращений європейський шлях розвитку! Євросоюз – наша стежа з цивілізованою, демократичною формою управління держави, спільним захистом і мудрим зростом особистостей, які живуть, цінуючи надбані скарби людства, не заважаючи один одному бути щасливими!

*“Осмислюю дороговказ,
І те – не мУштра казенна:
Те – наша мантра живлющо-земна...
Читаю “...і живим, і ненарождЕнним”.*

*Я маю право жити саме тут,
Де пуповина роду-родоводу:
Тут наша сила – прапора МОГУТЬ,
Я – частка духу вільного народу,
Який в борні за право на життя
Торує стежку визвольних звитяг! ”³...*

¹ Тарас Шевченко “І мертвим, і живим, і ненародженим”

² Кіндрат Гатило “Я маю право на життя”

³ Кіндрат Гатило “Я маю право на життя”

ВОЙТАСИК КРИСТІНА

*учениця Євгенівського ліцею
Миколаївської області*

Я маю ПРАВО на життя

Чи замислювалися ви над тим, що є найціннішим для кожної людини? Звичайно – це життя! Це наш найбільший скарб, який подарований нам природою для того, щоб ми жили та раділи кожній хвилині. Але, на превеликий жаль, багато людей стикаються з тим, що загрожує їхньому життю. Ця тема важлива особливо зараз, адже з повномасштабним вторгненням росії, кожен українець відчув на собі всю ту пекучу біль, яка не дає змоги нормально жити. У дітей відібрали дитинство, молоді зіпсували майбутнє, у декого забрали жагу до життя, а у декого – взагалі життя...

Ранок 24 лютого 2022 року назавжди змінив моє життя і життя моєї родини. Прокинувшись від вибухів, я не відразу зрозуміла, що трапилось. Слово “війна” залишило глибокий слід у моїй свідомості. Воно зруйнувало всі мої дитячі мрії. Війна скалічила долі людські, змусила залишити рідні домівки, змусила страждати через втрати близьких, принесла розлуку у сім’ї. Багато родин, прагнучи зберегти своїх дітей, виїхали у безпечні місця. Так сталося і зі мною. Перебуваючи в окупації, я бачила, як поводитись “асвабадітелі”, бачила колони ворожої техніки, чула щоденні постріли та вибухи, зруйновані будинки, доводилось ховатись у холодному підвалі. Спустошені прилавки магазинів, безлюдні вулиці, життя без світла, без зв’язку... Бажання з’їсти хоч кусочок хліба... Щасливе життя в селі зупинилось... Проживши в окупації

півтора місяці, моя родина вирішила покинути рідну домівку.

Після деокупації нашого села в кінці грудня 2022 року ми повернулись додому, де нас чекало гірке розчарування... Довгий час жили без світла, батькам не було можливості знайти роботу, не вистачало коштів на прожиття. Мій тато шукав будь-який підріток, але через заміновані орками поля аграрії не мали можливості їх засіяти. Організовувались бригади по розмінуванню полів, в одній із яких працював і мій тато. Кожного ранку, коли він виходив з дому, ми з мамою з тривогою проводжали його і з нетерпінням чекали повернення. Ми розуміли, що це дуже небезпечна робота, але іншого виходу не було. Наші хвилювання, тривоги, переживання були марними. Я назавжди запам’ятаю той ранок, коли тато, як і завжди, попрощався з нами, озирнувся, махнув нам на прощання рукою і пішов..., пішов у вічність... Ми ніби відчували біду, мама постійно поглядала на годинник і раптом пролунав телефонний дзвінок, але не від тата..., чужий... Дзвінок, який приніс нам страшну звістку, що тата більше нема... Яскраво світило сонце, синіло небо, а для нас цей день став чорним... Так “асвабадітелі” забрали право на життя у мого тата. Якби не ця клята війна, він би і надалі радів життю, моїм успіхам, посміхався, спілкувався з друзями.

Поки триває війна життя кожного українця в небезпеці, тому як би нам тяжко не було, ми повинні відстоювати право на життя для себе, для своїх рідних та для майбутніх поколінь. І це право нам відстоюють наші захисники і захисниці, віддаючи, на жаль, і свої життя заради нас.

Право на життя – це не тільки мова про виживання, це про саму якість життя, про безпеку та захист, про наше здоров’я, право на доступ до основних потреб, таких як харчування, житло, освіта, медицина. Це право має кожна людина, без виключень.

Головне – це життя без війни, щоб кожен українець, кожна дитина мала повне право на нього. Якщо до війни у мене було багато мрій, то зараз, після всього пережитого, моя найзаповітніша мрія – це мир в Україні, щоб живими повернулися наші захисники і захисниці. Війна – це страшний сон, а мир – це майбутнє, до якого треба завжди прагнути і впевнено йти, адже саме тоді ми можемо з впевненістю сказати: “Ми маємо право на життя!”

ГАПЄЄВА Софія

*учениця Центру дитячої та юнацької
творчості № 5 м. Харкова*

*Рубрика
“Музика миру –
замість ядерної війни!”*

Ода Радості захищатиме мирний атом !

Українська “формула ядерної безпеки”... Ще з перших років незалежності Україна повністю відмовилася від ядерної зброї. Стала без’ядерною державою. Тепер під час широкомасштабної російської війни нас, українців, часто шантажують найближчі войовничо налаштовані сусіди: залякують, шантажують, маніпулюють, мовляв, ви в ЄС, а “ми ядеркою у відповідь”... США, росія мають ядерну зброю, а Україна не має. І чим ми можемо протистояти? Варто активізувати усю світову спільноту, медійні ресурси світового співтовариства на користь популяризації мирного іміджу України. Перший пункт української формули миру, яку запропонував нинішній Президент України, містить ключову ідею мирного й безпечного, усвідомленого використання атомної енергії, установок, пристроїв та об’єктів.

Як людина творча, яка обожає музику, малювання, відео блоги та різні сфери творчості, можу запропонувати цікаву ідею. Можливо, її важко втілити у життя саме зараз під час війни. Але після нашої Перемоги і настання миру до цього сюжету ми неодмінно повернімося, чи не так?

Біля ядерних об’єктів, будь-яких технічних пристроїв, що містять в собі

атомну енергію, маємо встановити плакати та провести сучасні флешмоби.

Музика миру – на захисті мирного атому!

На фоні сучасних плакатів креативних художників ми побачимо та почуємо оркестри, хори, різні вокально-інструментальні колективи, сучасні танцювальні ансамблі. Вони виступатимуть із композиціями про мирний світогляд України та різних країн. І головною мелодією програми таких виступів має бути духовний Гімн Європи, пролунає на столичній сцені, в інших містах і різних населених пунктах України та буде показано на великому екрані виконання відомого твору “Ода Радості” Бетховена. А для можливості створення цікавих відео сюжетів музиканти та актори під час виступу можуть одягнути протигази, респіраторні пов’язки, інші засоби радіаційного захисту.

Іноді мені здається, що це буде важко для професійних музикантів. Але, з іншого погляду, шоу-програми сьогодні є популярним форматом проведення подібних заходів. Можна закачати ці відео на смартфони. І замість ігор у гаджетах не лише на річницю Чорнобильської трагедії, але й у травні з нагоди Дня Європи, в інші знаменні дати можна переглядати ці відео.

Ви запитаєте, навіщо? А тому, що ми не можемо протистояти проти ядерної зброї, якої в нас давно немає. Тому для нас не зброя має силу, а потужна креативна творчість, яка просто не залишить без посмішки і сліз усю світову спільноту. І грантів, можливо, ще дадуть на втілення у життя проектів креативних індустрій. А таки варто спробувати?

Мирний атом створювали на користь людству. Тепер його захищатиме література і мистецтво. “Ода радості” прийнята в якості гімну Європи як Євросоюзом, так і Радою Європи. Цей відомий текст є частиною вірша Фрідріха Шиллера (1759-1805) “До радості”,

написаного 1785 року. Майже через три десятиліття Людвіг ван Бетховен (1770-1827) написав музику, яка стала частиною його Дев’ятої симфонії. З німецької на українську вірш “До радості” переклав Микола Лукаш (1919-1988).

*Радість, гарна іскро Божя!
Несказанно любо нам
Увійти, царице гожа,
В твій пресвітлий дивний храм.
Все, що строго ділить мода,
В’яжеш ти одним вузлом,
Розцвітає братня згода
Під благим твоїм крилом...*

*...Поклонітесь, мільйони,
Перед мудрістю Творця!
Сповніть милістю серця
І чиніть його закони.
Радість – всесвіту пружина,
Радість – творчості душа,
Дивна космосу машина
Нею живиться й руша.
Радість квіти розвиває
І розгін дає сонцям;
Їх в простори пориває,
Не відомі мудрецям.*

*... Радість н’ють усі істоти
з груді матері-землі,
Ті солодкії щедроты мають всі –
і добрі, й злі...*

І тепер цей гімн Європи разом з українським перекладом вірша Фрідріха Шиллера (<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3209>) під прапорами України і ЄС символічно стане на захист мирного атому в Україні та світі, бо ми українці, за духом справжні цивілізовані європейці, є мирною творчою нацією.

ГАСУМ'ЯНЦЬ АНАСТАСІЯ

учениця Луцького ліцею № 2

Життя як право

У мене є право на життя. Його ніхто не може відібрати. Народжуються лише раз, живуть, мріють, будують плани, самореалізуються, продовжують свій рід...

Усе прекрасне в житті починається з мами, її доторку, першого слова, колискової, молитви... Саме ця людина дарує тебе світові, тішиться успіхам, радіє першим крокам, словам, учинкам дитини. Мама оберігає від лиха, турбується, ночей не досипає, виходжуючи від хвороб, леліє та зігріває. Дає життя своїй дитині, але забрати його не може, бо не має права. То чи є ті, хто має такі повноваження?

У 27-й статті Конституції України читаємо: “Кожна людина має невід’ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов’язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров’я, життя і здоров’я інших людей від протиправних посягань”. Цим усе сказано. Та чи можна сьогодні бути впевненим, що твоє життя не відберуть?

Уже два роки в моїй країні триває війна, страшна, жорстока, кровопролитна... Чи можна про це не думати, а просто жити й насолоджуватися життям? Я не можу. Навіть ранок не пахне мені тією свіжістю, що колись пах, світанки не такі спокійні, вечори не заколисують, ночі не присипляють... Усі ми живемо в напрузі, очікуванні, у стані страху за рідних та близьких. Чи довго ще триватиме війна? Коли скінчиться? На ці питання поки ніхто не дає конкретних відповідей. Однак живемо надією на близьку перемогу,

віримо в ЗСУ та щасливу зірку... І я вірю! Не раз, дивлячись у небо, шукала падаючу зорю, щоб загадати бажання, а воно тепер у мене лише одне: “Перемоги! Прошу перемоги!”. Прошу зберегти життя воїнам, усім українцям, де б вони не були. Кожен із нас має право жити! І це право ми відстоюємо сьогодні. Хто – на війні, хто – в тилу, роблячи все можливе й неможливе, щоб пришвидшити перемогу. Ми, учні, реалізуємо право на освіту, щоб бути потрібними нашій країні в майбутньому. Нам же її відбудувати.

Згадуються слова Павла Тичини:

*Щоб жить – ні в кого права не питаюсь.
Щоб жить – я всі кайдани розірву.
Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.*

Я хочу жити в мирній країні, у щасливій, світлій, радісній. Хочу дивитися в усміхнені очі мами, обіймати тата, чути переливчастий сміх братика, мріяти про майбутнє. Хочу бути, жити, існувати! Я маю на це право. І не лише тому, що його гарантує Конституція моєї країни. Це право нам дається Богом. Читаю в Біблії: “Не вбивай”. Чому ж ворог зазіхає на святе? Чому відбирає життя? Невже це залишиться безкарним? Тисячі жертв волають про помсту. Пекла не вистачить, щоб умістити злочинців, які продовжують відбирати життя українців. Та пам’ять людська має властивість не забувати. Ми не забудемо полеглих, не пробачимо винних. Закон бумеранга діє! Згадаймо слова Ісуса Христа: “Усі, хто взяв меч, від меча загинуть!” Вірю, що саме так і буде. Але інше гнітить: хто ж поверне життя безневинно полеглим? Хто воскресить немовлят, матерів, батьків, зцілить калік? Хто і що вилікує душі тим, хто виживе? Де знайти спасіння тим, хто зневірився, розчарувався, упав у відчай?

Незабаром Великдень. Не важливо, хто й коли його святкує, за старим чи новим календарем. Головне – піднятися душею до того святого, що ніхто в нас

забрати не зможе, як би того не бажав, – віри в себе, перемогу, зцілення та воскресіння.

Що нас об'єднує? Непохитна віра, яку нікому не зламати, дух, якого не здолати! У чому наша сила? У єдності, дружбі, взаємопідтримці!

Сьогодні українці стали сильнішими, ніж були два роки тому. Нині ми згуртованіші та дружніші. Що може залякати такий народ? Вимикання електроенергії? Інші побутові незручності? На це сподіваються вороги. Та вони нас не знають. Чекають, що зламаємося, підемо проти влади, почнемо безчинства та свавілля? Ні, ми все розуміємо й усе витримаємо. У серцях наших живе переконання у власній правоті. Прагнемо зберегти свободу, порятувати державу, народ. І цього досягнемо навіть ціною наших життів! Ми маємо на це право, бо це наша країна, наше майбутнє!

Ще Григорій Сковорода прорік:

Що є свобода? Добро в ній яке?

Кажуть, неначе воно золоте?

Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото,

Проти свободи воно лиш болото.

Отож, зрівняємо ми ворогів наших із землею, бо “хто з землі вийшов, у землю й піде”! Відбудуємо Україну! Збудуться пророчі слова Тараса Шевченка:

*І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі!*

ДАНИЛЕЦЬ АННА

*учениця закладу
загальної середньої освіти I-III ступенів
с. Липча Закарпатської області*

Я маю ПРАВО на життя

Усім вже давно відомо, що життя людини є найбільшою цінністю з-поміж усіх інших благ. Тільки-но прийшовши в цей світ, вона вже має безліч прав. Наприклад, право на батьківську опіку, належне лікування, якісну освіту, саморозвиток тощо. У всіх важливих документах чітко вказано, що ніхто і ні за яких обставин не має права позбавляти людину цього. Однак, за останній час у багатьох складається враження, що чим далі, тим вужчим стає коло всіх благ, які мають належати людині без будь-яких передумов. Події останніх 3-4 років досить сильно сколихнули весь світ і, без сумніву, назавжди увійдуть в історію людства. Різні епідемії, воєнні конфлікти, економічні кризи, вплинули на життя кожної людини. Звісно, змінилося багато чого, деякі зміни дійсно тішать, а деякі, навпаки, лякають. Справа в тому, що багато років поспіль у світі існував такий собі “усталений порядок”, і завдяки цьому все могло регулюватись, в тому числі і питання, які стосувались прав людини, а точніше їх порушень. Але складні часи та різного роду ситуації вимагають складних рішень. Ці рішення не змогли не зачепити кожного з нас.

Напевно, щоб досконало розкрити дану тему, варто почати з найпершої події, яка буквально розділила світ на “до” і “після”: найбільшої епідемії вірусу за останнє століття. Зараз, маючи змогу проаналізувати увесь той період, можна

дійти висновку, що тоді в нас ніби забрали право на спокійне життя. Бо й дійсно, практично все тоді базувалось на тому, лише б не підхопити вірус. Пам'ятаєте, як кожен із нас, не побоюєсь цього слова, “боявся” захворіти, намагався зробити щеплення.

Всюди і у всіх була страшенна паніка та абсолютне нерозуміння того, як в один момент життя стало таким “небезпечним”. Внаслідок цього, хоч і не на довгий час, але права людей досить обмежувались. Тобто, як раніше з легкістю робити свої буденні справи вже не вдавалось і це дуже сильно впливало на людину морально, бо раніше ж такого не було.

Насправді, ще довго можна перераховувати всі ті світові і фатальні події. Але українці, напевно, найбільше відчули на собі як це, коли в тебе намагаються забрати право на життя, спокійне та мирне. Дуже прикро усвідомлювати, що за останні два роки на нас постійно чатує якась небезпека і, на жаль, невідомо, скільки ще ці страждання продовжуватимуться. Події останніх двох років суттєво вплинули на світогляд кожного українця. Повномасштабна війна застала усіх нас зненацька, саме в той момент, коли ми найменше очікували таких поворотів долі. Без сумніву, ми зуміли дати гідну відсіч ворогу і продовжуємо робити це щодня. Але ця боротьба є важкою, і всі наші перемоги кожного разу ніби додають сил нам і допомагають попри все стояти і боротись далі. Взагалі, за цей час у медіапросторі активно почала висвітлюватися тема психологічного та морального стану громадян. Зрозуміло, що хтось через всі ці події став набагато витривалішим, бо дуже часто складні умови загартовують. Але, на жаль, частина суспільства дійсно страждає і важко переносить все, що відбувається. Як би там не було, але усвідомити, що в одну мить хтось просто вирішив позбавити цілу державу права на мирне життя. Про це важко навіть подумати, а не бачити на

власні очі, відчувати, як то кажуть, “на власній шкірі”. Справді, тяжко повірити і прийняти те, що через когось невинні діти залишись без батьків, і в них забрали право жити і зростати у рідній сім'ї та просто проживати своє щасливе та безтурботне дитинство під мирним небом. Але і за батьків також прикро, бо вони втратили найбільший сенс свого життя – своїх первістків. Важко усвідомити, що українська молодь замість того, щоб просто спокійно жити, розвивати себе і свою країну, змушена практично щодня ховатись від ракет, підставляти свої груди, даючи гідну відсіч рашистам. Дехто, наприклад, зовсім не має змоги навчатися, бо внаслідок масованих обстрілів вже зруйновано велику кількість середніх і вищих навчальних закладів. Тож можна вважати, що в молодого покоління хоч і частково, але забрали право та можливість здобувати освіту. А ще страшніше те, що багато хто з дійсно талановитих та прогресивних молодих людей вимушено покидає рідну країну. Тобто, фактично всі вони позбавлені права жити і будувати своє майбутнє вдома. Особливо боляче за військових. Як тільки все почалось, більшість чоловічого населення країни за мить вирішила кардинально змінити своє життя і стати на захист сім'ї та рідної країни. Тобто, ще буквально вчора хтось працював у лікарні, рятуючи людям життя, а вже сьогодні перебуває в окопах, рятуючи життя військових, мирного населення та водночас захищаючи нас у тилу. Але ми, українці, такий народ, який ніколи не буде вичікувати допомогу від когось зі сторони. Навпаки, коли остаточно стає зрозуміло, що ніхто, окрім нас, не зможе зрозуміти і вирішити наших проблем, ми мужньо вступаємо в бій. Нас навіть не лякає те, що, можливо, в якомусь плані ворог може бути сильнішим за нас. Бо ми твердо знаємо, що стоїмо на своїй землі і точно зможемо гідно її захистити, відстояти своє право жити в мирній, вільній, незалежній державі. З одного боку тут є чим пишатися і, навіть, порадіти, бо

навіть чи в будь-якій іншій країні світу населення таке віддане своїй Батьківщині і готове відразу стати на її захист. Ми чітко усвідомлювали, що ніхто, окрім нас, не зможе це зробити.

Тож Ми всі: учні, молодь, оборонці нашої країни, старше покоління – свято віримо і знаємо, що наші мужні воїни жертвують життям за те, щоб ми мали ПРАВО...

ДМИТРУК Анна

*учениця Люблинецького ліцею
Волинської області*

Я маю ПРАВО на життя

2009 рік – на світ з'явилась я, маленька безпомічна дівчинка, яка нічого ще не встигла досягнути, як стала громадянкою незалежної України. Тоді я абсолютно нічого не зрозуміла, лише турботу та любов батьків, які згідно Закону України “Про охорону дитинства” зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний та моральний розвиток... На той час навіть не могла й подумати про існування таких понять як: “держава”, “громадянство” та “право”. Зараз мені вже 14, і за цей період я достатньо дізналась про ці терміни і готова розкрити власну гіпотезу щодо права на життя (Стаття 27 Конституції України). На сьогодні, на жаль, моє право на безпечне життя і не лише моє, а й всього українського народу порушили наші так звані “дружні” сусіди.

Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію ООН, яку 20 листопада 1989 року прийняла Генеральна Асамблея ООН. Україна підписала документ про своє приєднання до Конвенції ще 20 лютого 1990 року, але затвердила документ через рік. Угодою передбачено, що уряд кожної країни має піклуватися про дітей та запобігати і захищати їх від будь-яких проявів насилля. Конвенція містить 54 статті, в яких наведено 40 прав, якими має бути наділена дитина. У квітні 2001 року Верховна Рада України прийняла Закон “Про охорону дитинства”, положення якого повністю відповідають міжнародній угоді.

Особиста безпека кожного громадянина України порушилась вранці 24 лютого 2022 року. Страшне слово “війна” вривається в життя мирних українців пронизливим гулом сирен, які вже 2 роки поспіль сповіщають про загрозу для цивільного населення. Я ніколи б не повірила, що може бути війна в ХХІ столітті, читала таке лише в книжках з Історії України та бачила у фільмах. Як виявилось, все можливе. У мене виникає питання: “Чому Україна? Чому саме ми?” Відповідь очевидна, що росія намагається знищити український мужній народ, державу і націю. Загарбники прагнуть позбавити українських дітей національної самоідентичності з допомогою пропагандистських заходів у росії. Рф систематично проводить геноцид на тимчасово окупованих територіях, намагаючись знищити молоде покоління українців. Рашисти масово вивозять дітей до росії на так звану виставку “Росія”, де переконують, що України не існує, а їх рідний край – росія. Відомо близько 19,5 тисяч випадків депортації дітей. В реаліях сьогодення ми не маємо можливості повною мірою скористатися своїми правами. Жодна дитина в державі не заслуговує на те, щоб чути звуки сирен, вибухи, жити в страху, тривозі, втрачати рідних, покидати батьків. Проте московія так не вважає, а навпаки “асвабаждают ат бандеравцов” наш народ. Неможливо збагнути скільком мільйонам українців, а особливо дітям принесла війна пролитих сліз від болю та страждань. Розбиті і окуповані міста є відкритою незагоєною раною для усіх, хто змушений був покинути свої домівки через нещадного ворога. Уявити не можна скільки дітей мріють повернутися у рідні стіни, до своєї рідної кімнати, до ліжка, на якому слухали щовечора казки. На якому спали останній раз... А в деяких дітей назавжди не стало домівки, нема куди повертатись, залишилися лише руїни і зруйноване буття. Біль, сум, розпач і... ненависть до

ворога. Ці всі історії болючі до душі кожному українцю і не тільки.

Життя... Не можу зараз згадати життя без війни. Не можу уявити, як це було. Ніби глибокий сон у темному тунелі зараз показує світлу дорогу до майбутнього. Я ж просто проживала життя, на яке я маю право! У всіх нас вкрали дитинство, найрадісніші роки, які трапляються лише раз. Цю страшну ситуацію в Україні ніколи ніхто не забуде і не пробачить. Вона закарбується у нашій пам'яті на всі подальші роки. Щиро вірю, що світ всіма зусиллями допоможе розбити вцент не тільки терориста України, а й світу. Нарешті, перестануть гинути люди, не будемо здригатися від звуків тривоги чи гучних вибухів, кожна дитина чи людина повернеться до сім'ї, до рідної оселі і заживе звичайним мирним життям. Ми прагнемо МИРУ та ПЕРЕМОГИ, для того, щоб жити щасливо та скористатися своїми правами у повному обсязі.

Тільки тоді, усі ми зможемо вдихнути повітря на повні груди, набратися сил, щоб творити наше світле майбутнє під мирним небом посправжньому: відбудувувати країну, будувати плани на щасливе майбутнє, подорожувати містами, які вистояли завдяки нашим героїчним Збройним Силам України, гуляти вуличками рідного містечка, де лунає дитячий сміх, а не звук сирени.

Я з гордістю заявляю на весь світ, що я УКРАЇНКА! Я маю право на життя!

ДОДОНОВА КСЕНІЯ

учениця Ужгородського ліцею № 3

Я маю право на життя!

– Мамо, це не баїстика? (саме так “баїстика”, бо дитина ще не вимовляє літеру “л”) – питає перелякана дівчинка приблизно трьох рочків, адже загула сирена повітряної тривоги.

– Та ні, маленька, треба подивитись, може це “Міг” злетів (Міг-31). Пересічний буденний діалог. Україна, 2024 рік.

“Да весь мир познання не стоит тогда этих слёзок ребёночка,” – не смішний жарт, а може просто знущання одного московського писака сучасного російського шовінізму. (З іншого боку, може “русский мир” у нього був винесений за дужки. Хто знає...) російська імперія, 1880 рік.

За даними Нацполіції та Генпрокуратури України, кількість викрадених Росією дітей з Донецької, Луганської, Запорізької, Харківської та Херсонської областей України перевищує 19 546 осіб. Лише 386 вдалося повернути.

Міжнародний кримінальний суд (МКС). Гаага, Нідерланди. 17 березня 2023 року.

“У ході ексгумації було виявлено 447 тіл: 414 тіл цивільних осіб (194 чоловіки, 215 жінок, 5 дітей)”.

Зі звіту ексгумації масових поховань під Ізюмом, знайдених після деокупації території 15 вересня 2022 року.

Здається, усього цього було би достатньо, щоб заклеїти навіки російський режим і росіян як таких. Адже це не один вожак їхньої зграї викрадає, вбиває, насильно всиновлює українських дітей. Сотні тисяч з них вбивають,

мільйони підтримують це і допомагають, інші мільйони за цим спокійно спостерігають.

Таким чином багатомільйонне населення росії зламало життя українських дітей і сімей.

Росіяни переміщують дітей на територію рф після вбивства їхніх батьків або після розлучення з батьками під час фільтрації.

Також є велика кількість зафіксованих прикладів, коли неповнолітніх забирають з родин на окупованих територіях під виглядом оздоровлення у дитячих таборах.

Усі ці діти потрапляють під шалену психологічну обробку, а в цьому росіяни вже перевершили Геббельса з його пропагандистською машиною. З них витравлюють усе українське. Частина з них вербують до парамілітарних дитячих організацій, виховуючи тих самих манкуртів, які через деякий час повинні будуть повернутись на свою рідну землю, але вже в лавах загарбників.

І в цьому немає нічого нового. Адже частина тих, хто був у 2014 році ще дітьми, на окупованих територіях пройшли через жорна російської обробки з усіма відповідними інструментами, як кіно, книги, табори, концерти, спортивні заходи, і вже у 2022 році йшли в лавах першого та другого армійських корпусів окупаційної армії росії, створених на території окупованих Луганської та Донецької областей.

Світова спільнота не може, та і не хоче на це реагувати відповідно тому, як реагувала під час Другої Світової війни на дії іншого кривавого режиму нацистської Німеччини. Принаймні поки що.

Для пересічного громадянина сучасного цивілізованого світу злочинним вважається, коли в його країні хтось невдало пожартує, наприклад, над вагою дитини, кольором шкіри, релігією, національністю або віком. Але це в його країні. Я і всі інші діти в Україні теж маємо задеклароване право на гідність.

Однак мені та іншим українським дітям, як в окупації, так і на підконтрольній Україні території, росіяни відмовляють не те що в гідності, а просто в тому самому праві на життя. І це теж, на жаль, не нова і не унікальна історія для нашого народу. Це історична спіраль, яка постійно обертається. Щоб досягнути це, достатньо прочитати памфлет Івана Багряного “Чому я не хочу вертатись до СРСР”. Світове суспільство не може зрозуміти нашу біду цілком, адже просто не вірить, що подібне може відбуватись в сучасному світі.

Як не дивно, особливо це складно досягнути частині сучасної західної інтелігенції. Хоча цьому є пояснення. На шляху до досягнення жажливої реальності часто стоїть просякнутий ароматом кави та хрумкого печива томик того самого російського шовініста, якого я процитувала на початку цього есе. Дику сутність Залісся можна досягнути, коли зіштовхнешся з нею безпосередньо.

Я маю право на життя і гідність, як і будь-яка інша дитина в нормальному світі, до якого ще не дотягнулись щупальця “руського міра”, яка не знає, наскільки вона щаслива. А наше право на життя відстоюють тільки Сили Оборони України. І тільки вони. Адже будь-який світовий маніяк не розуміє закликів до миру чи занепокоєнь, якими б обґрунтованими вони не були. Він розуміє тільки жорстку силу, як і будь-який пітерський бандит.

І як би по-звірячому шалено він не відмовляв мені в цьому, я маю право на життя!

ДОЛГОВА ВАЛЕРІЯ

*учениця ліцею № 3
м. Володимира Волинської області*

Я маю ПРАВО на життя

Є слова, а є життя. Та слова бувають невимовні. Одні змінюють життя, інші – розривають серце. “Твоя сльоза – мій найгостріший біль”, – таку думку висловила одна українська письменниця. І як би це прикро не звучало, сьогодні ці рядки поезії актуальні, як ніколи.

Дивлячись на рідних, друзів чи то зовсім незнайомих людей, помічаєш біль та неспокій. Війна. Ніхто з них не міг навіть подумати, що воно, це слово, перетвориться на гірку реальність. Вторгнення росіян на наші землі забрало багато життів, морально виснажує кожного українця. Хтось залишився без дому, у інших дорогі їм люди більше не дихають, не б’ються їхні серця.

То чи маємо ми право бачити сонце і Боже небо? Життя, подароване нам Богом, ніхто не може забрати, окрім нього ж.

На світі є багато цінностей, та без життя вони не мають жодного сенсу. Отже, життя – найцінніший невід’ємний дар. Війна, що триває, найкращий тому доказ.

Усе, що відбувається, наводить на думку, що бути людиною в таких умовах дуже складно. Попри все не треба відмовлятись від мрій, а реалізовувати їх. Не стояти на місці, бо життя – це лише мить. Де б ми не були, воєнна загроза буде жадати побачити нашу смерть. Але це не повинно нас – мене й моїх однолітків – зупиняти чи робити слабкими. Горе, сльози – потужна зброя, що вбиває надії. Не можна дозволити мріям померти, бо вони мають право на життя.

Що б не відбувалося у цьому світі – я можу сумувати і мріяти, плакати і сміятися, а все тому, що жива. І допоки це так я буду шукати своє місце і ростиму духовно, любитиму свою землю і з усіх сил буду чекати на перемогу України в цій страшній війні.

Я жива, і це – мій дар, який не має права ніхто відібрати.

ДОЛЯ ОЛЕНА

*учениця гімназії № 16 м. Нікополя
Дніпропетровської області*

Я маю ПРАВО на життя

Інколи кожен із нас ставить собі питання: “Навіщо я взагалі існую? Чому я саме така людина? Як я впливаю на своє життя?”. Інколи це турбує і мене.

23.02.2022

Сьогодні був чарівний день, але у школі нам задали вивчити вірш із літератури, підготуватися до контрольної роботи з алгебри та зробити тест із біології. Пам’ятаю, яке серйозне тоді в мене було виснаження від школи. Я почала погано вчитися та зовсім не хотіла йти на заняття, бо дуже важко готуватися до кількох предметів одразу.

24.02.2022

Ранок. Я прокинулася раніше, ніж мала прозвучати жахлива мелодія будильника. Я ніби відчувала щось погане. Побачила повідомлення від подруги, яка на той час жила у Миколаєві. Вона надіслала мені декілька відео, у яких зі сльозами на очах збирала речі, бо біля її будинку прилетів снаряд чогось тоді ще невідомого. Почалась повномасштабна війна.

03.03.2022

Через тиждень почали з’являтися нові новини щодо підриву нашої атомної станції, яка знаходиться навпроти нас, мешканців мальовничого й тихого Нікополя, – тобто в Енергодарі. Моя сестра почала панікувати, та ми виїхали з міста. Ми стояли у заторах годинами, ночували на заправках та мерзли під однією ковдрою. Через день я зрозуміла, що не можу зовсім їсти. Я позеленіла та

часто виходила з машини, бо постійно нудило. Нас впустили до Уманя, єдиних, із нашим проханнями відвезти мене до лікарні. При тривогах мене відвозили коляскою після крапельниці.

02.06.2022

Я була в Карпатах 4 місяці. Всі мені казали насолоджуватися тишею, звикати до лісних звичаїв, вчитися та намагатися далі жити, щоб остаточно не зламатися морально, що вже говорити про фізичний стан. Але все ж таки ми почали збирати речі та планувати час, коли ми зможемо виїхати звідти, повернутися додому, якого, виявляється, так бракувало весь цей час.

06.06.2022

Я приїхала у своє рідне місто – Нікополь. Це місце – моя Батьківщина, моє дитинство. Завжди після садочку ми з татом їхали до парку, на батути, на наше рідне водосховище, поруйноване згодом вщент після підриву Каховської ГЕС. Це місто – місто вільних і спокійних, але водночас життєрадісних і незламних людей. Мої перші кроки зроблені на цій землі. Я навчалась у рідній 16-ій школі (теж зруйнованій ущент), що знаходилася біля мого будинку. Там було моє перше дитяче кохання, перші сльози, перші оцінки.

17.07.2022

Десь пів року у нас було тихо. Ми не знали обстрілів, незважаючи на окуповані за декілька землі навпроти. Перші вибухи в місці. З цього дня і до сьогоднішня Нікополью не дають спокійно дихати. Я просиділа у підвалі 3 місяці, ми з татом кожну ніч закривали вуха, щоб не чути вибухів. Я на власні очі бачила дрони та фосфор, який, як шалені зірки, падав із неба та підпалював будинки.

09.10.2022

Коли почалися дуже сильні вибухи в нашому районі, ми знову почали швидко збирати речі та переїхали до Карпат на 8 місяців. Я забула, що таке дім і де він знаходиться. Це той самий період, який я не пам'ятаю, бо вже зламалася надія на

щасливе життя. За весь цей час я була в лікарні тричі. Освіта під час дистанційного навчання, коли при кожному обстрілі треба ховатись, – здавалася неможливою. Але наше подальше життя, моя подальша доля – моя відповідальність, тому я не хотіла здаватися.

30.05.2023

Я переїжджаю до Кривого Рогу, щоб бути ближче до рідного Нікополя. Восени я приїхала додому, тому що дуже сильно хотіла зустрітись з сестрою. Ми були в мене вдома, дивилися старі фотографії та згадували роки дитинства.

11.10.2023

Вибух. Я ніколи не бачила, щоб так сильно тряслися стіни мого будинку. Потрапило в мою рідну 16 школу. Усе шкільне життя з його щасливими й сумними, смішними та суворими епізодами були зруйновані однією ракетою. І наш рідний клас, у який я мала надію повернутися, побачити класного керівника, своїх друзів, інших вчителів... Померло четверо працівників. Ні вони, ні хтось інший не заслуговує смерті від ракети та брудних рук росіян.

* * *

Якщо говорити про сьогоднішня, війна торкнулася не лише моєї душі, а й життя всіх дітей України. Я не можу дивитися відео, коли наші солдати були в полоні, дивитися на обличчя прекрасних дівчат, які сподіваються, що їхні чоловіки повернутися додому. Ви бачили дітей, які втрачали своїх батьків? Це найжахливіше почуття: знати, що ти більше ніколи не зможеш поговорити з людиною, бо її більше немає.

Щодня масивні обстріли, багато померлих, захоплених територій, втрачених будинків та надій. Я, напевно, втратила половину своєї душі, перебуваючи 2 роки під куполом війни. Іноді з'являється бажання повернутися в минуле і спробувати зробити щось, щоб зберегти найкращі моменти. Як діяти? Не

знаю. Вірити нашим захисникам, що скоро все буде добре, і небо знову засяє свободою над Україною, допомагати один одному, підтримувати і головне, тримати своє життя у своїх руках і точно знати й вірити, що скоро, ми всі повернемося до власних домівок і обіймемо наших рідних.

Війна доторкнулась безпосередньо мене тільки у 2022 році, але ж насправді вона триває вже 10 років, з окупації Криму у 2014 році. Мені шкода людей, які були змушені покинути свої домівки. Хто ж знав, що у нашому столітті, буде така жорстокість, яка вбиватиме мирне населення моєї рідної України. Чому саме мої мрії повинні ховатися у ванній зі словами “Хоч би сьогодні прокинутися зранку!”?

Моє життя йде по колу, кожен день схожий на вчорашній, і тижні рухаються настільки швидко, що я не думала, що доведеться так рано подорослішати. Я замислююся про те, що мені робити далі. Куди вступати після 9 класу? Як жити? Як знайти своє щастя в бездушному світі, в якому є війна? Багато людей, особливо підлітків, зараз стикаються з тим, що їм просто потрібно розділитися між своїми бажаннями та можливостями. Ти не знаєш, як допомогти своїм рідним, адже ти ще дитина. Також ти просто мрієш про те, щоб в один момент сказали: “Україна перемогла!”.

“Чи маю я право на життя?” – так, всі говорять, що у кожної людини є право на вибір та просто жити, але хіба ж я маю право на життя, у якому можу загинути в будь-який момент через ракету? Наше життя, кожного українця, перебуває в небезпеці, ми допомагаємо один одному і намагаємося виживати навіть у найжахливіші моменти. Але хіба я маю право бачити, як у мого друга вмирають родичі на фронті? Ми гідні бачити смерті невинних сплячих людей, які сподівалися, що зможуть прокинутися завтра? Я повинна тремтіти від кожного звуку, навіть замкнених дверей? Я маю ПРАВО на своє життя, на те, щоб я жила в безпеці,

на здорову сім'ю та чудову роботу, на рідний дім і свободу, але у мене забирають без мого відома все це наші вороги, безжальні кати та вбивці, і я навіть не знаю, що буде через 5 хвилин. Але вірю у перемогу. Кожен українець заслуговує на вільне та щасливе життя.

ДОРОГІЙ МАРІЯ

*учениця Кобилецько-Полянського закладу
загальної середньої освіти I-III ступенів
Закарпатської області*

“Я маю право на життя”

Життя... Таке коротке слово, а так багато воно в себе увібрало... Я переконана, що кожен з нас має право на життя! Воно подароване нам Всевишнім, і ніхто не має права його забрати! Я – та, котра, як ніхто, розуміє ціну життя, адже Україна, на превеликий жаль, зараз переживає дуже важкі часи, бо в країні війна...

Чим ми це можемо аргументувати? Українці з давніх-давен боролися за своє право на існування та за визнання всього світу: Київська Русь, козаччина, Січові стрільці, герої УПА, Небесна Сотня, наші славні і безстрашні воїни ЗСУ... Чудові сини нашої держави, нащадком яких я маю велику честь бути, довели, що люди цієї Землі не заслуговують на смерть через чиєсь безглузді мрії! Я постійно думаю над тим, за що помирає мій народ, а також, як можна забрати чиєсь життя і залишитися безкарним, залякавши всю планету?

Помирають люди, залишаються сиротами діти, жінки щодня плачуть на могилах своїх чоловіків... Як сталося так, що хтось, окрім Бога, надав собі можливість цим життям розпоряджатися? Чи мали діти Ірпіня та Бучі, яких катували у підвалах, люди Донецька, Харкова, Одеси та Сум, право на життя? Над незліченними могилами нависає державний прапор, котрий навіює, на жаль, лише скорботу і гнів через втрату і винищення цвіту нації.

Я переконана, що кожен з нас має право жити, вірити, кохати, прокидатися

зранку із надією в наше прекрасне мирне майбутнє! Адже тоді заради чого загинули і продовжують гинути наші українці? І щодня, хвилиною мовчання, нашим священним обов'язком є вшанування тих, хто ціною власного життя відстояв наше право на власне життя, хто щиро вірив у нас та за це і поплатився. Вже десять років поспіль ми виборюємо нашу свободу та відстоюємо свою людську гідність. Пророчі вірші Ліни Костенко, якій у березні виповнилося 94 роки, як ніколи, надихають. “Ми не маємо права на поразку” – нагадує нам поетеса і пророче попереджає світ:

*Куди ж ви дивитесь, народи?!
Сьогодні ми, а завтра – ви.*

Я дуже сподіваюся, що рідна серцю кожного українця поетеса напише ще не один пронизливий вірш про нашу з вами нескорену, непереможну Україну.

*Ми воїни. Не ледарі.
Не лежні.
І наше діло праведне й святе.
Бо хто за що, а ми за незалежність.
Отож нам так і важко через те.*

Хочу завершити свій допис словами Великого Кобзаря, Тараса Григоровича Шевченка, 210-ту річницю з Дня народження якого ми відзначали 09 березня цього року:

*Борітеся – поборете!
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!*

Чесць і слава тим, хто бореться за право на життя!

Слава Україні! Героям Слава!

ДЯДЕЧКО ДАНІЛ

*учень Новопокровського ліцею
імені В. М. Сиволоба Дніпропетровської
області*

Я маю ПРАВО на життя

Моя країна у вогні –
Це не приснилося мені.
Прийшли рашисти ці прокляті,
Спалили мир у нашій хаті.

Війна розбила серце у людини,
Забрала душу у маленької дитини,
Убила батька, сина, брата,
Їх не побачить посивіла мати.

А люди ж мають право на життя,
На процвітання, на буття,
Усі ми маєм право вільно жити,
У світі білому з народами дружити.

Ми маєм право на свободу,
Обрати шлях свого народу,
Ми маєм право на турботу
І творчу працю для народу.

Право на лікування люди мають,
Про все це дуже добре знають,
На піклування, справедливість
І добре жити – таку можливість.

Ми маєм право їсти фрукти:
Банани, яблучка, – продукти:
Цукерки, йогурти, сири,
Ковбаску, рибу та гриби.

Ми маєм право на освіту,
Щоб рідну мову вивчити у світі,
На гордий прапор синьо-жовтий,
Величний Гімн співати кожний.

Ми – українці, хочем право мати
Завжди, що думаєм, казати.
Ми – українці, це наше право –
Любити землю гордо і завзято.

Ми ворогу країну не віддамо,
І мужньо за неї вистоїмо,
Щоб процвітала завжди вона,
Бо українці мають право на вільне життя.

ДЯЧУК ЕЛІЗА

*учениця Долинянської гімназії
Чернівецької області*

Порушення прав людини під час війни

Свою розповідь я хотіла б розпочати з простого запитання: “Що таке щастя?” чи “Ви помітили, яка гарно і тепло цього року навесні?”. Натомість думки зовсім не про весну, тепло, квіти, щастя. Руки весь час тягнуться до телефону, щоб прочитати останні новини, на очі навертаються сльози, коли переглядаю відео про врятованих людей і тваринок після чергового нічного обстрілу, не тішить спів птахів та солодкий запах квітів. Це наслідок третього року жахить, страху, відчаю, розпачу.

Щодня, спостерігаючи за систематичним, жорстоким порушенням прав людини, здається, що людей, які ще вірять в світле майбутнє, справедливість, чесність, правду стає дедалі менше. З кожним днем, спостерігаючи за безчинством посадовців, наживанням на чужому горі та цій жадливій війні, за пасивною реакцією демократичного світу, у простих громадян зникає надія на те, що зло, з рештою, буде подолано.

Звичайно, обмеження прав людини під час дії військового стану є нормою. В країні можуть обмежуватися конституційні права та свободи громадян. Але є права людини, що не можуть бути порушені чи обмежені за будь – яких умов.

Право людини на життя закріплене Конституцією України та міжнародними правовими документами, тому жодна людина, за жодних умов не може бути позбавлена права на життя. Також це стосується права на рівність та повагу до

гідності особи, на особисту недоторканність, на укладання шлюбу, на громадянство, на справедливий суд, юридичну допомогу та захист, право на житло. Обмеження під час дії військового стану можуть стосуватися прав людей на вільне пересування під час комендантської години, вільний вибір праці, заборони або обмеження вільного вибору місця проживання, особливого режиму в'їзду та виїзду з населених пунктів чи країни. Під час воєнного стану людина може бути позбавлена права на майно. Військовий стан передбачає можливість втручання у приватне життя: контроль засобів зв'язку, перевірка речей, документів, житла тощо. Заборона на проведення виборів та референдумів, масові збори та акції.

Найболючішим є те, що особливо беззахисним є основне право людини – право на життя. Вбивства й тілесні ушкодження, викрадення людей на захоплених територіях і примусове вивезення, катування та нелюдське поводження, згвалтування та інші форми насильства – є прямим порушенням як права на життя, так і прав на гідність та недоторканність. Порушуються і права людини на охорону здоров'я – це як неможливість доступу до медицини, так і завдання шкоди здоров'ю внаслідок травмувань.

Порушенням прав людини також можна вважати пошкодження або руйнування майна, а також те, що людина внаслідок війни була позбавлена власної домівки чи не могла виїхати із окупованих територій.

Під час війни особливо незахищеними є діти. Вони можуть бути розлучені із батьками, втратити доступ до освіти, медицини. Це одне з найжорстокіших порушень прав дитини.

Іноді просто опускаються руки, кудись зникає надія, що ці жахіття незабаром закінчатся і у всіх українських дітей знову настане щасливе дитинство. Але нещодавно натрапила на статтю Сергія Жадана і мені запали в душу його

слова: “Не можна піддавати сумніву речі, яких ти тримався ціле життя, на які ти орієнтувався, які відстоював. Навіть якщо в певний момент вони видаються тобі надто безнадійними. Не можна сумніватися в таких речах як свобода чи справедливість. Не можна сумніватися в людях, які тебе завжди підтримували, яких ти вважав своїми друзями. Недовіра до близьких тобі людей послаблює вас, робить особливо вразливими. Віра в те, що не всіх можна купити й не все можна продати – особливо важлива. Так само важливою є віра в те, що будь-який страх можна перебороти, пересилити, переступити через нього. Важливою є віра в те, що будь-яка чорна смуга рано чи пізно завершиться. Особливо це важливо в момент, коли жодних видимих передумов для покращення ситуації не видно, коли ранкові новини змінюються лише в гірший бік. Потрібно вірити людям, котрі свої слова підкріплюють дією, котрі не відмовляються від своїх переконань, попри тиск, страх і погрози. Потрібно вірити в те, що за найгіршої ситуації може знайтися несподіваний варіант вирішення проблеми, що здавалась безнадійною. Потрібно вірити в речі, які потребують віри. Щоби потім не втратити все. Щоби потім не починати все спочатку.”

Тож, не дивлячись ні на що, нам потрібно вірити. Вірити в ЗСУ, в Перемогу, в Закон, в Справедливість і робити все, що залежить від кожного з нас, щоб потім “не починати все з початку”.

ЄРЕМЕЙЧУК ВІКТОРІЯ

*учениця Карпільського ліцею
Рівненської області*

Війна на моїй землі: боротьба за право на життя

Життя – це найбільший та найцінніший подарунок, який подарував мені Бог. Це не просто слово, але й можливість відчувати радість, любов, задоволення і досягати своїх мрій та поставлених цілей. Але деколи постає питання: чи кожен з нас має право на життя? Я не роздумуючи відповім – так!

Все ж таки, спокійне життя інколи порушується чинниками, такими, як насильство або ж війна. На жаль, наша Україна зазнала повномасштабного вторгнення 24.02.2022 року, відтоді моє життя та життя всіх мешканців України змінилося кардинально. Війна – це біль, страждання, втрати. Це перевернуті життя, розриви в серцях і пам’яті, яка не вщухає. Але навіть у вогні бойових дій і кривавих сутичках, кожна людина має право на життя. У війні людство стикається з найтемнішими сторонами своєї природи. Проте в цьому хаосі є і промені надії, що нагадують про непохитність духу та бажання жити. Навіть серед руйнувань та страхіття війни, я відчуваю в собі те внутрішнє прагнення до життя, яке не піддається знищенню.

На мою думку, найскладніший шлях належить проходити молодим людям, які розпочали своє життя і війна в них забрала всі можливості, навіть можливість вчитися та ходити до школи. Вони дуже постраждали, як і фізичного, так і морально. Зазвичай у віці 13-19 років молодь переймається як побудувати своє

майбутнє, як закінчити школу, здати іспити, вступити до університету...

Що відчувають підлітки в Україні, що відчуваю я? Коли усі плани псує відключення світла, води, постійні сирени, масові обстріли та розбомблені школи і домівки... Невже ми, українські діти, не такі? Ми також хочемо жити в країні, де немає війни, конфліктів, де можна будувати своє майбутнє з посмішкою на обличчі, а не із страхом і вічними запитаннями в голові “Чи доживу я до завтра?”, “А що буде далі?”, “Коли це все закінчиться?”, “А що буде зі мною, моїми рідними та друзями?”. Звичайно, порівняно з тим, що я дізнаюся від людей, які були в центрі військових дій, кожен день бачу в соціальних мережах пости дітей про те, як вони мають в такому юному віці переживати це все, бути позбавленими спокою та мирного життя, навчання і любові рідних, стояти на уламках свого будинку і задувати свічки на тортіку у свій день народження, то мої проблеми здаються дрібними. Так, ми – діти, можливо, і не знаємо добре хімії чи фізики, можливо, інколи не можемо розв’язати задачі чи порахувати якийсь приклад, але, під час війни ми вміємо розрізняти, що летить у небі: шахеди, БпЛА, Кинджал чи Міг31К, скільки часу буде тривати тривога, коли вона почнеться, розрізняти наші ракети від російських. Навіть в таких умовах – ми маємо право на життя! “Я маю право на життя” – це крик кожної душі, що переживає війну, це нагадування про невід’ємне право кожної людини на існування, безпеку, свободу від насильства і страждань. Я із своїми однолітками знаю цінність життя кожної миті. Розумію, наскільки важливо боротися за мир, спокій у світі.

Ми часто не цінуємо простих речей, в той час, коли дехто через війну немає нічого, навіть крихти хліба. Скаржимося, що нам потрібно іти до школи, рано прокидатися, але, як же вони, маленькі громадяни нашої держави? Дехто в цю ж

секунду знаходиться під завалами, немає змоги піти до ліцею, тому що його немає... і не знає, чи прокинеться він вранці. Мені дуже прикро, що ми маємо великий досвід під час війни і переживаємо це. Ми стикаємося з випробуваннями, які вимагають від нас великої сили, мужності й рішучості.

Я щиро вірю, що все це закінчиться і відбудуються школи, всі дітки повернуться до навчання, будуть радіти звичайним літакам, і не боятимуться їх, будуть жити кожен день без страху і переживань. Українські діти, я Вами пишаюся! Ви – приклад незламності та стійкості, віри та сміливості! Ви – майбутнє нашої країни! Переживемо, вистоїмо, відбудуємо!

Отже, я з впевненістю кричу: “Я маю ПРАВО на життя” – це не лише слова, але й невичерпне джерело надії, сили, впевненості для нас, для мене, бо я живу в час війни, пробуджуюся від надокучливих тривог, не можу спокійно їсти. Це заклик до миру, злагоди, розуміння. Я молюся Богу і вірю, що все буде добре, що кожна душа відчує смак свободи, перемоги та життя!

ЗАБАРА МИЛАНА

*учениця комунальної установи
“Комішуваський ліцей”
Луганської області*

Я маю ПРАВО на життя

Задумуючись про безмежжя Всесвіту, розумію, що ми – піщинки в цьому безмежному океані, життя людини – мить. І так хочеться зробити її значущою, важливою! Рано чи пізно людина замислюється: “У чому сенс життя?” Для когось – це слава, достаток. Для іншого – творчість, самовдосконалення, служіння людям. Видатний філософ Г. Сковорода сенс життя вбачав у пізнанні самого себе, навколишнього світу. Він вважав за необхідне прожити життя так, щоб совість була, “як чистий криштал”. Великий син України Т. Г. Шевченко мріяв про визволення свого уярмленого народу. Важливо, на мою думку, мати мету життя.

Коли ти знаходишся на початку свого життєвого шляху, ти можеш вибирати, як хочеш жити. А зробити правильний вибір можна. Людське життя – це найбільша цінність. Я маю право на життя. Для мене мета життя – у самовдосконаленні. Мені подобається навчатися, пізнавати щоразу нове, робити для себе маленькі відкриття кожного дня.

Однак, наше життя може бути під загрозою. Протягом багатьох років нас намагаються зробити людьми без роду і племені. Це я відчула, опинившись в місті Ізюмі під окупацією.

Дуже важко писати про воєнні випробування. Ми були відірвані від цивілізації. Жили під землею, готували їжу на вогнищі, ходили по воду до річки. Такий похід міг бути останнім. Після

окупації обстріли не припинилися. Шість місяців люди жили в екстремальних умовах, майже в зруйнованому місті. Скрізь панував хаос і страх. Російські військові гвалтували та вбивали людей.

Мені пощастило. Знайомий батьків вивозив свою сім'ю за кордон і запропонував забрати мене, бо в машині залишалось тільки одне місце. Я благала батьків, щоб вони погодились на мій від'їзд. Шкода було залишати все тобі рідне, але це єдиний шанс врятуватись від насилля. В душі на все життя залишився відбиток війни, як і в багатьох українців, який не просто стерти. Я рада за тих дітей і дорослих, яким пощастило, і вони не бачили цих жахів війни. Ми всі разом вільні, незламні. Приїхавши до Італії, моє життя стало повноцінним. Думаю і вірю, що скоро повернусь на батьківщину.

Україна... Вона в усьому, що нас оточує: у місяці, в зорях, у дорозі додому, у кожному струмочку, в деревці, у камінчику, у травичці. Не можна забувати й про рідну українську мову, яка, долаючи перешкоди, вийшла на рівень найрозвиненіших мов світу. Глибоко в душу мені запали прекрасні слова Дмитра Павличка:

*Ти зрікся мови рідної. Ганьба
Тебе зустріне на шляху вузькому...
Впаде на тебе, наче сніг, журба –
Її не понесеш нікому
Ти зрікся мови рідної, Нема
Тепер у тебе роду, ні народу.*

Справді, мова – це духовна скарбниця нації. У ній – мудрість народу, багатовіковий досвід, любов і гнів народу. Страшно, коли люди забудуть рідне слово, відречуться від нього. В. Сосюра застерігає молодь:

*Без мови рідної, юначе,
й народу нашого нема.*

Я думаю, жодна мова світу не передасть так наші думки, биття сердець,

як це зробити рідне єдине українське слово:

*...мова – це душа народу,
народ без мови – не народ.*

На перервах між заняттями, я навчаю говорити українською мовою своїх італійських подруг.

Важливо дбати про стосунки з людьми, особливо з близькими, щоб спілкування приносило завжди користь і задоволення. Безперечно, повноцінне право на життя неможливе без самореалізації людини. Усі повинні розуміти, що життя, прожите лише для себе, – то порох, що розвіється безслідно. Прагнення до високих ідеалів добра, справедливості, прагнення допомогти людям, воїнам, бути їм потрібним, бути справедливим – ось що робить людину значною. На життєвому шляху, на жаль, є безліч перешкод, випробувань. І саме тоді людині потрібна віра, що її врятує від помилок і допомагає знайти правильний вихід із скрутних ситуацій:

*Що б не сталося,
Не похитнись, не втраť своєї віри.*

Кожна людина, по-моєму, повинна навчатися радіти життю й дарувати радість іншим. Це повинно стати природним прагненням. Треба жити так, щоб колись, згадуючи минулі роки, можна було сказати онукам, що прожиті вони недаремно, що тобі не соромно за них.

Однак, чи кожен з нас має право на життя? Відповідь на це питання безсумнівно – так. Право на життя є одним з найбільш фундаментальних прав людини. Вони визнані міжнародними стандартами та законами. Люди, без винятку, мають право на життя, що гарантується законами з прав людини. Але ж право на життя має більш широкий зміст, ніж просто виживання. Всі ми хочемо отримувати освіту, безпечно пересуватися і існувати, мати доступ до

основних потреб. На мою думку, це також означає право на свободу від насильства, дискримінації та експлуатації. Наше життя поділилось на “До” і “Після”. Український народ потрапив у ситуацію травматичного досвіду війни. Але нам необхідно жити, єднатися, допомагати один одному. Не дарма є приказка: “Життя прожити – не поле перейти”. Для досягнення мети перед нами відкривається дорога з перешкодами. Ми, як правило, долаємо її:

*А шлях наш – це шлях революційної
визвольної боротьби,
Він у нас єдиний тому,
Що він єдино певний, і єдино можливий
Так, ми пройдемо цей важкий шлях.*

Степан Бандера

Я думаю, що кожне людське життя можна порівняти з унікальною неповторною книгою, кількість сторінок якої збільшується з кожним днем. Саме ми визначаємо в ній розвиток сюжету. Однак багато чого залежить від випадковостей. На нашому життєвому шляху зустрічаються різні люди та не завжди ми раді їх бачити. Частенько стикаємося з проблемою вибору і нам його доводиться робити.

Отже, треба цінувати життя за його унікальність і неповторність. Адже іншого у нас не буде. Тож цінують кожну мить життя вже сьогодні!

ЗІНЧУК ЮРІЙ

*учень Спеціальної школи
м. Костопіль Рівненської області*

Я маю ПРАВО на життя

Війна... У цьому маленькому слові великі ріки смутку, печалі та непоправних втрат. Не одна вона випала на долю мого багатостраждального й непереможного народу. На скрижалях часу імена Героїв, які виборювали й виборюють нашу державність. Жовто-блакитний рукопис тернистого шляху...

У ці весняні дні плаче дощами моя Батьківщина, однак, я впевнений, що вона незабаром знову буде квітнути у мирі та добробуті її працьовитих людей. А тихими літніми вечорами, коли небо приспить перша сяйлива зірка, “співатимуть, ідучи, дівчата, вечерятиме сім’я коло своєї хати, а соловейко не затихатиме ні на мить”. Шевченкові слова завжди пророчі. Ними промовляють покоління, вони закарбовані в серцях.

Сьогоднішня повномасштабна війна ввійшла в домівку кожного українця, заштрихувавши колір часу в чорно-білі відтінки. Прокидаючись щоранку, я вдячний, що маю можливість привітати день, своїх рідних та друзів. Така, на перший погляд, маленька радість, однак, у наш час – це щастя, про яке мріє кожна людина, перебуваючи в умовах війни. Коли чую сигнали повітряних тривог, найбільше хвилююся не за себе, ні! Усі мої думки тоді про наших захисників. Їм найскладніше... Тоді я пишаюся їхньою мужністю, сміливістю, відважністю.

Війна відкрила мені очі на багато речей, яких я досі не помічав або не звертав уваги. Ідучи з мамою до магазину,

зазвичай, купував щось для себе, ні про що не задумуючись. Тепер найперше купуємо пахучу хлібину. Гуляючи парком, ніколи раніше не бачив бруньчастих капелюхів білолицих беріз, не чув їх гілчастих вітровійних розмов. Війна згуртувала усіх, навчила цінувати найпростіше.

Нещодавно усім класом писали листи воїнам. Я довго думав про що написати. Хотілося висловити свою повагу, вдячність, тому ніяк не міг зібратися з думками. Мій погляд шукав світла – я подивився у вікно й побачив блакитний клаптик ясного неба. Думки, взявши ручку, наперебій почали виводити букви на папері. Писали про той блакитний клаптик мирного неба, в просторах якого не літають російські крилаті ракети, а райдужно усміхаються веселки, тримаючи в коромислах піднебесся.

Добре пам’ятаю день 24 лютого, коли мама задумливо сказала: “Діти, тепер нам доведеться жити по-особливому”. Я відразу не збагнув, та усе навкруги зенацька стало навдивовижу стривоженим в очікуванні чогось незнаного досі. Тепер я розумію мамині слова, адже вся моя країна стала відтоді жити по-особливому. Ми обов’язково переможемо! Я впевнений! Одне, що мене найбільше засмучує, – це зрошена слізьми стела Героїв у центрі міста. Тут щоразу за мною спостерігають чийсь очі з обставленого квітами фото. У когось татусі вже ніколи не повернуться додому живими, не розкажуть улюбленої казки своєму синові чи доньці, татова міцна рука більше не обійме й не приголубить. Але я знаю, що слід бути сильним, адже кожна держава стає сильною тоді, коли в ній живуть мудрі й рішучі люди. Моя Вітчизна пережила багато лихоліть, за її суверенність боролися князі, вона ходила у походи з козаками, гучно промовляючи в литаври: “Я – непереможна!”

Весна настирливо стукає у вікно миготливими пальчиками сонця, ніби хоче завітати в гості з букетом пролісків перемоги, лелечих переспівів і мирного

українського неба на їх виснажених крилах. Я відчиню для неї двері нового дня. Дня, в якому моя Україна, зодягнена в квітчасту волошкову сукню, святкуватиме перемогу. Тому що ми маємо право на життя! Слава Героям України!

ЗОЗУЛЯ ДАР'Я

*учениця Берестівської
загальноосвітньої школи I-III ступенів
Запорізької області*

Я маю право на життя !

Цей Дім був щасливий. Він дивився на Світ великими щасливими очима-вікнами і радів кожному дню. У ньому жило Щастя. Кожного ранку, прокинувшись, воно бігло, цілуючи босими ноженятами підлогу, у кімнату до батьків і, швиденько пірнувши під ковдру, зручно вмощувалося на ліжку між мамою і татом. І тоді кімната наповнювалася сміхом та безперервними “чому?”, на які ніхто не встигав знаходити відповіді. А Дім не міг нарадуватися, крадькома підглядаючи через білосніжну прозору вуаль своїми очима-вікнами, вдихаючи на повні груди ці неповторні запахи щасливого дитинства.

Щастя було так багато, що іноді воно не вмещалося всередині і вибігало на подвір'я, наповнюючи все довкола неперевершеним ароматом радості і любові.

Дім разом із ним радів появі перших квітів навесні, влітку усміхався сонцю, сумував за відлетілими птахами та опалим листям восени, грівся біля каміна, закутавшись у теплу ковдру та одягнувши на ноги новенькі шкарпетки, з такою любов'ю та ніжністю виплетені бабусею, взимку. Він не любив надовго залишатися на самоті. Коли Щастя з родиною від'їжджало на вихідні в село до бабусі, Дім дивився своїми очима-вікнами на вулицю і з нетерпінням чекав його повернення. Він завжди привітно зустрічав Щастя, лагідно посміхаючись, напував

теплим чаєм із м'ятою, потім укладав спати, дбайливо вкриваючи м'якою ковдрою, і всю ніч оберігав його сон. Він піклувався про нього, намагався, щоб йому завжди було тепло й затишно. А вранці, щойно з'явилися перші промені сонця, він знову відчиняв свої двері назустріч новому дню.

Але в один момент усе змінилося... У його спокійне життя безжально увірвалася війна, немов цунамі, вихор, шторм, землетрус... Вона враз перекреслила все, що так трепетно оберіг та леліяв Дім. Вона забрала спокій, затишок, мрії. Зруйнувала пазли, з яких складалося щасливе життя його і його родини. Дім зі страхом у своїх очах-вікнах спостерігав, як мама поспіхом пакувала речі у валізи, а над нею, тримаючи на руках Щастя, понуро опустивши голову, стояв у військовій формітато і щось дуже швидко говорив. Дім не чув тих слів, він взагалі тоді нічого не чув, не розумів і не відчував... Думка, що він залишається сам серед цього божевілля, лякала його і гнітила.

А потім прийшли вони... Вульгарні, грубі, безжальні чужинці. Вони вирвали двері, як дика орда, увірвалися всередину, навіжено сміялися, грабуючи все, що там було. Дім не чинив опору, він *заціпенів* від нестерпного, гострого жаху, який побачив і відчув уперше за все своє життя. Це було щось неприродне, жорстоке, божевільне, що несло лише руїну та розпач. А далі ці нелюди вбивали його: довго стріляли по стінах, по даху, по ганку, розстрілювали квіти, які росли під вікнами і здалеку нагадували вишиванку...

А Дім німотно мовчав і плакав уламками прозорого скла, які сипалися з його очей-вікон. Він уже нічого не відчував... Він був знищений... Він помирав... Востаннє здригнувся, коли ті дикуни кинули в розбите вікно гранату і вона вибухнула, коли все всередині спалахнуло і нестерпно запекло...

Напівзруйнований, пограбований, понівечений, обвуглений, він злякано

дивився своїми великими очима-більмами на цей жорстокий світ, який принесли йому ці бездушні варвари, а з напіввідірваних дверей виривався крик безнадії та відчаю: "Поверніть моє щастя! Я хочу жити! Бо життя – це Любов – той вогонь, що ніколи не гасне, зігріває душу й серце, не дає згаснути в них Вірі та Надії! Я маю право на життя!!!"

КАЛЮХ АННА

*учениця Бузаківського ліцею
Волинської області*

Я маю ПРАВО на життя

Життя – це найвищий дар природи і найважливіше право, яке має кожна людина. Право на життя закріплене в багатьох міжнародних документах і конституціях багатьох країн. Однак, коли цей дар знецінюється і знищується, це стає величезною трагедією не тільки для окремих людей, але і для всього людства. Сьогодні Україна, як ніколи раніше, стоїть перед цим викликом, захищаючи право своїх громадян на життя під час жорстокої війни, яка триває на її землях.

Право на життя є основоположним правом людини, яке закріплене в багатьох міжнародних актах. Загальна декларація прав людини, прийнята ООН у 1948 році, вказує у статті 3: “Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність”. Це право також закріплене в Європейській конвенції з прав людини, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права та в конституціях багатьох країн, включаючи Україну.

Юридичні норми захищають життя від незаконних посягань. Вони встановлюють відповідальність за злочини проти життя, такі як вбивства, теракти, та за інші форми насильства. В умовах війни міжнародне гуманітарне право, зокрема Женевські конвенції, забезпечує захист цивільного населення і вимагає від сторін конфлікту поваги до життя, здоров'я і гідності людей.

Однак, у реальності війна приносить смерть і страждання. Війна в Україні, що

почалася в 2014 році і загострилася в 2022 році, призвела до втрати тисяч життів. Бомбардування мирних міст, обстріли, терор і насильство – все це є грубим порушенням права на життя. Українці, які жили мирно, були змушені захищати своє право на існування зі зброєю в руках, відстоюючи свою свободу і незалежність.

Законодавчі акти та міжнародні угоди не завжди можуть запобігти жахливим наслідкам війни, але вони надають правову основу для притягнення до відповідальності тих, хто вчиняє злочини проти людства. Сьогодні українці та їхні союзники збирають докази воєнних злочинів, щоб справедливість перемогла, а винні понесли покарання. Це дає надію на те, що право на життя буде захищене, а майбутні покоління зможуть жити у світі без війни.

Філософія життя охоплює різні підходи і погляди на сенс існування, цінність людського буття і моральні аспекти права на життя. Однією з центральних тем філософських роздумів є питання: що означає мати право на життя і чому це право є фундаментальним?

З погляду гуманізму кожне життя має неповторну цінність і значення. Від народження до смерті людина проходить унікальний шлях, наповнений досвідом, емоціями, досягненнями і поразками. Кожна втрата – це втрата цієї неповторної подорожі, яка ніколи не зможе бути повторена. Право на життя означає право на гідне існування, можливість розвивати свої здібності, вільно мислити і діяти.

Війна в Україні нагадує нам про крихкість життя і його цінність. Коли на мирні міста падають бомби, коли сім'ї втрачають своїх близьких, ми усвідомлюємо, що кожна втрата – це непоправне лихо. Війна ставить під загрозу не тільки життя, але й саму людяність. Захищаючи своє право на життя, українці також захищають цінності гуманізму, свободи і гідності.

Життя людини має безліч аспектів: це фізичне існування, емоційний стан, соціальні зв'язки і духовний розвиток. Право на життя включає в себе право на безпеку, здоров'я, освіту і можливість жити в мирі. Війна в Україні позбавляє людей цих фундаментальних прав. Ті, хто переживають війну, стикаються з травмою, втратою близьких, страхом за своє майбутнє. Психологічні наслідки війни можуть тривати довго після закінчення бойових дій, залишаючи глибокі рани в душах людей.

Психологічні травми, спричинені війною, вимагають тривалого і систематичного лікування. Психологи і психіатри працюють з тими, хто пережив травми, допомагаючи їм знайти сили для відновлення. Розуміння того, що твоє життя має значення, що ти потрібен своїй родині, своїй країні і світу, допомагає багатьом українцям знайти в собі сили для подальшої боротьби і відновлення.

Попри всі жахи війни, українці демонструють неймовірну стійкість і мужність. Вони продовжують боротися за своє життя, за життя своїх близьких, за майбутнє своєї країни. Ця боротьба надихає і показує всьому світу, що навіть у найтемніші часи людський дух може перемагати зло.

Українська історія сповнена боротьби за право на життя і свободу. Від давніх часів до сьогодні український народ неодноразово ставав жертвою агресій і окупацій. Однак, кожен раз українці знаходили в собі сили піднятися і боротися за своє існування.

У 20-му столітті українці пережили Голодомор, масові репресії та інші трагедії, які забрали мільйони життів. Але попри всі ці випробування, український народ зберіг свою ідентичність, культуру і прагнення до свободи. Війна, яка триває сьогодні, є продовженням цієї боротьби за право на існування і гідність.

Право на життя – це не просто юридична норма чи філософське поняття. Це основа людського буття,

фундаментальна цінність, яку ми повинні захищати всіма силами. Війна в Україні нагадує нам про крихкість цього права і про необхідність його захисту. Українці, які відстоюють своє право на життя, показують, що навіть у найскладніших умовах можна зберегти гідність, мужність і людяність.

Ми всі маємо право на життя. І воно не може бути відібране ніякими силами. Захистити його – обов'язок кожного з нас, бо лише так ми зможемо зберегти людство і побудувати справедливий і мирний світ.

КОЗІЙ ІВАН

*учень Синельниківського ліцею № 4
Дніпропетровської області*

Я маю ПРАВО на життя

Я маю право на життя... Право жити під мирним небом, де не буде чути виття сирен та вибухів снарядів і авіабомб. Маю право вчитися, не ховаючись в укриттях під час тривоги.

Ми живемо в багатогранному суспільстві, де люди мають різну думку на все: релігію, політику, право на життя на певній території. Через це між нами завжди виникають конфлікти, які можуть закінчитися насиллям. Держава як апарат мусить зберегти мир між своїми громадянами, тому вона зобов'язалася взяти на себе роль правозахисника. Саме держава гарантує кожному, без винятку, свободу та права. Тому в правильній правовій державі всі люди рівні, незалежно від віку, статі, національності, релігії і т.д. Але, коли влада зникає, вже ніхто не захищатиме права людей. Таке може статися, коли державу позбавлять контролю над громадянами або територіями, де вони проживають. Що ж може створити таку ситуацію?

Війна – катастрофа для мирних жителів. Під час неї спостерігається велика кількість порушених прав людей. Війна – це завоювання територій, ресурсів, нав'язування певної ідеології переважно насильницьким шляхом. Вона завжди несе з собою смерть, розруху, біль, горе, страждання і, безперечно, порушення прав людини. Але це лиш вершина айсберга. У цей час самі люди стають більш жорстокими, готовими знищити інших собі подібних протилежної сторони

конфлікту. Велику роль відіграють державні ЗМІ, які нав'язують ненависть до абсолютно всіх громадян та прихильників країни, з якою ведеться війна. Через це переважна більшість людей стає озвірілими, вони починають вважати своїх ворогів найбільшим злом, яке обов'язково потрібно повністю винищити, завдавши перед цим їм нелюдські муки для свого задоволення.

Війні однаково на вік, вона може холоднокривно вбити як солдата, так і однорічне немовля. Саме діти найбільш потерпають від війни. Перш за все у них банально можуть забрати життя, скинувши ракету на їхню оселю, випадково зачепивши їх вогнепальною зброєю. Протилежна сторона конфлікту може зробити штучну гуманітарну кризу, яка може послабити чи ранили, вбити дітей, що живуть на територіях, де ці жахіття було вчинено. Не варто забувати про злочини проти людяності, які озвірілі солдати можуть вчиняти відносно дітей. Також війна може пасивно впливати на особистість дитини: пропаганда, залякування, відсутність нормальних умов для освіти, розвитку та дозвілля.

Найбільш масштабним сучасним збройним конфліктом є російсько-українська війна (з 2014). На першому етапі на території Донбасу велися активні бойові дії, під час яких 3,5 тисячі мирних людей вбито, серед них були і діти. Війна на Сході змусила мігрувати близько двох мільйонів українців. Десятки тисяч дітей покинули свої домівки. Після повномасштабного вторгнення в Україну постраждало багато дітей з південних, східних та північних областей нашої держави. На цьому етапі свавілля було найбільше. Звірства не оминали всіх: і дорослих, і малих.

Найбільшим злочином Росії стосовно дітей та найжахливішою катастрофою для України є примусова депортація. Дітей вивозять з окупованих територій в області агресора, де їм прищеплюють любов до Росії, її культури та менталітету. Країна-

агресор добре зрозуміла східну мудрість: “Хочеш перемогти ворога – виховай його дітей”.

Ми – діти нової демократичної України, яка підтримує європейські цінності. Чи не дарма люди на Євромайдан виходили? Ми стали ближче на крок до Європи, але за це платимо дуже велику ціну. Для нас немає кроку назад, немає кроку до Росії, бо вже дуже багато українців за незалежність полягло. І хоч ми виграємо цю війну, все одно в країні нашої буде величезна криза. Сьогодні Україну економічно підтримують Європа та США, але ця підтримка буде тільки на той час, поки ми їм потрібні. Після війни, мабуть, залишимося сам на сам із зруйнованими будинками, замінованими полями та бідними людьми. Відновлювати країну прийдеться саме нам, дітям, що народилися і вирости у незалежній Україні, які, на відміну від старших поколінь, не відчули радянського ярма. Наш курс має бути на захід, бо йти назад до Росії – це неповага до наших співвітчизників, які склали голову, захищаючи рідну землю, аби ми жили у демократичному суспільстві. Тому держава повинна розуміти важливість дітей у майбутньому України. Влада мусить дати свободу та заохочувати молодь в інтелектуальному розвитку, адже після завершення війни Україні будуть потрібні не лише будівельники, а й нові депутати, міністри, судді... Небайдужі люди, турбуватимуться про Україну, її неприступність та міць. Нам потрібні нові керівники на всіх рівнях влади, які думали б не про власну вигоду та наживу, а про добробут та щастя всіх українців.

Поки що, звісно, ми ще замалі, і наша єдина задача – це вчитися. Вчитися, щоб у найближчому майбутньому відбудувати нашу країну. Через десятиліття вже, мабуть, будемо грати основну роль у житті нашої країни. Нам треба усвідомити помилки наших попередників, щоб більше на наших землях ніколи не повторилася така біда, яку переживаємо зараз, та не

втрачати любові до України, до її демократичних цінностей, незважаючи на те, що сьогодні деякі з них порушуються, бо рано чи пізно ми їх відновимо.

Я бачу Україну в майбутньому тільки серед європейської сім'ї, бо лиш там зможемо зберегти демократичні та людські права.

КОСЕНКО ЯРИНА

*учениця Листвинського ліцею
Житомирської області*

Я маю ПРАВО на життя

*Я маю право на життя,
Я маю право на свободу,
Я маю право на освіту,
На щастя для мого народу!*

Я маю право на життя... Які прості і водночас глибокі слова. Так, кожна людина має право на життя... Життя – це найбільш цінний та неповторний дарунок долі, який ми отримали у подарунок. Кожна людина, без винятку, має право на життя подароване Всевишнім. Життя... Що воно таке? Таке маленьке слово, лише п'ять літер, а стільки в ньому прекрасного, неповторного, життєрадісного сенсу. Раніше, я не задумувалася взагалі над цим питанням. Насолоджувалася безтурботним, мрійливим і щасливим дитинством, зростала у звичайній сільській родині. Щодня ходила до школи, мала свої захоплення, були мрії – це було справжнє життя, життя, гарантоване Конституцією України – основним законом держави. Я – дитина, і маю право жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії та творчості. Маю право жити в своїй рідній Україні, насолоджуватись яскравими моментами, творити добро та розвиватися як особистість. Кожна людина повинна мати можливість жити без страху і насильства, без обмежень і загрози своєму існуванню. Це означає, що держава і суспільство мають забезпечувати безпеку та захист прав людини, про це засвідчено у Декларації прав дитини, проголошеної Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року.

19 липня 2008 року, в таку світлу днину, народилася я, що, за словами мами, небо обнялося з землею різнобарвними кольорами. Сонце ніжно пестило землю своїм лагідним промінням, а в душі моїх рідних лунала чудова мелодія, що “нашому славному роду – нема переводу!”. Так з'явилася на світ божий – я. Я побачила Всесвіт, і саме з цього моменту почалося моє право на життя. Спершу право на охорону здоров'я та медичну допомогу, потім на громадянство, право на освіту та інше. Я тоді і не розуміла, що маленька дитина – ще не сформована особистість, а вже має стільки прав для того, щоб жити і цінувати кожную хвилину прожитого дня.

На жаль, сьогодні всі українці мають право на безпечне життя, але через нещадного ворога, який хоче знищити нас, стерти з лиця землі молодий цвіт нації, ми мусимо захищатися. Після початку повномасштабного вторгнення на Україну 24 лютого 2022 року моє життя змінилося. Таке коротке слово “війна” зламало мільйони долів і забрало в українських дітей абсолютно всі права. І найголовніше право – право на життя. Мені сумно від того, що на моїй землі вибухають боєприпаси, гинуть дорослі і діти, руйнуються міста і села. Як хочеться обняти небо й землю! Вдихати пахощі трав, усміхатися волошкам і слухати, як лине по світу на шовкових струнах чудова мелодія – пісня нашого калинового краю.

*Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття українці, усміхнеться
доля.*

Саме тут порушено найголовніше правило кожного жителя України – це право на життя. На жаль, моє життя, життя моїх рідних, знайомих, друзів опинилося під прицілом зброї. Війна – це найбільш жорстока форма конфлікту, яка приносить багато страждань і руйнувань. Ця війна поза правилами. Але навіть у такі найтяжчі часи право на життя стає ще важливішим і

потребує особливого захисту в таких умовах. Але права порушують... і це стосується не лише права на життя – це відбувається в різних ситуаціях і контекстах. Основним прикладом порушення права на життя є незаконне позбавлення життя людини, таке, як вбивство, смерть, побиття, насильство та військові дії. А ще, право на життя може бути порушене через бездіяльність або небажання забезпечити необхідні умови для життєдіяльності людини, тобто через нестачу медичних послуг, харчування, погані житлові умови або відсутність доступу до питної води. Але, не зважаючи на ці труднощі, кожен українець, кожна людина мають право жити, а дехто – виживати...

Коли людина каже: “Я маю право на життя”, у неї виникає ряд різних емоцій та відчуттів. Цей вислів можуть супроводжувати впевненість, гордість, самосвідомість, відчуття безпеки. Право на життя є основою для всіх інших прав, оскільки без нього неможлива реалізація будь-яких інших сторін людського існування. Однак, право на життя має більш широкий зміст, ніж просто виживання. Воно включає в себе право на гідне і здорове життя, право на безпеку і захист, право на доступ до основних потреб, таких, як харчування, вода, житло, медична допомога та освіта. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов’язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров’я, життя і здоров’я інших людей від протиправних посягань. Право на життя є першим з невід’ємних прав людини. Виходячи з цього, розуміємо, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Без дотримання цього права всі інші права не мають цінності і корисності, тому воно має охоронятись законом. Будь-яке порушення цього права є серйозним порушенням людської гідності і моральних принципів.

Так хочеться миру, хочеться милуватися небом, співом пташиним, а не

чути звуки сирени. Ми живемо в незалежній, суверенній, вільній правовій державі, яка забезпечує нас правами та захищає їх. Ми впевнено йдемо до перемоги, щоб жити щасливо в нашій прекрасній, квітучій країні та користуватися своїми правами.

Я хочу жити в незалежній Україні, де панують мир і злагода, радіти кожному дню, мати щасливу сім’ю. Вірю, що так і воно і буде. Україна незабаром перемаже і стане сильною державою, а її народ – щасливим під мирним небом. У такій країні я хочу жити! Я маю на це право!

*Що треба для щастя й усмішки дитини?
Щоб сонце ласкаве нам гріло щодня,
Оселя затишна й чуйна родина,
Мамина пісня, щоб завжди жила.
Щоб зорі вночі у вікно зазирали,
Сади буйним цвітом цвіли навесні.*

КРАВЧУК КАТЕРИНА

*учениця Посад-Покровської опорної
гімназії Херсонської області*

Так, я маю право на життя

“Життя іде і все без коректур. І час летить, не стишує галопу”, і ми в цьому вирі часу, а час – це і є саме життя. Воно дається тільки раз, двох не буває, дубляжів, повторів апіорі, не має і функціоналу штучний інтелект “повернути день назад”, “зупинити час”, “продовжити добу”, бодай на хвилину.

Жити для мене – це не існувати в обіймах буденності, це не лише дихати, тягнутися до сонця, як рослини, і не просто йти туди, куди гонить в спину попутній вітер, жити – це мати право бачити горизонти свого майбутнього, проектувати свої далекі й близькі плани, знайти себе у великому світі можливостей, мрій.

У мене є все для повноцінного життя: живі, здорові батьки, дружня родина, сучасна модель телефона, комп'ютер, завжди є час на відпочинок. Але відчуваю: чогось бракує для повного щастя, ніби якийсь пазл загубився із моєї картини щастя, і фарби днів потускніли, і журба навідується частіше, і думкам ніби крила хтось підрізав: високо не здіймаються, літають низько, невпевнено; і неспокій з тривогою входять непроханими гостями, крадучи мій веселий настрій, тихий сон, добрий ранок, пригнічують мою волю і бажання, сіють в душу насіння безнадії. Замислююсь, шукаю причини, шукаю той загублений пазл. І відповідь проста, зрозуміла таким, як я: бракує емоцій, які відчувала в школі на уроці, перерві від живого спілкування, прогулянок після

уроків, походів, екскурсій, не віртуальних, а справжніх, святковості, радісних хвилювань, гарних новин... Здається деталі, але це той самий загублений пазл, без якого не складеється цільна, щаслива картинка.

Втомлює і невгамовний плин життя. Здається, єдиний, хто не втомлюється в цьому вирі, – час. Але у мене немає права на втому, я не можу дозволити собі марнувати час: він – безцінний, це безліч шансів і можливостей:

А ми живі, нам треба поспішати

Ліна Костенко

І ніби чую живий голос Ліни Костенко:

*Сьогодні усе для тебе –
Озера, гаї, степи.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба –
Гляди не проси...*

Так, жити треба сьогодні, бо “завтра” невідомо, яким воно буде і чи буде...

Моєму поколінню випали непрості випробування, некращі часи, але це тільки загартовує, як і слова із вірша Лесі Українки “*Contra spem spero*”:

*Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть думи сумні!*

Сильні слова сильної жінки-поетки піднімають мою душу з колін, розвіюють сумні і тривожні думки, і я йду вперед, всупереч і наперекір, іду туди, куди кличе мене світанок, день, думка, мрія, простую тією стежкою, куди веде серце, доля, поривання... Йду, не зупиняючись, не даю прорости в моєму серці паросткам безнадії, зневіри, суму, бо я маю жити яскраво, щедро, мрійливо, красиво!

Я маю право на кольорові тюльпанові весни, чисте блакитно-синє

небо, в якому прокладають маршрути додому птахи і мирні літаки...

Я маю право на пшенично-кокосову, квітково-барвисту, солодко-кавунову, сонячно-соняшникову осінь з дощами, що падають на спраглу землю дрібними краплями, а не металевими уламками...

Я маю право насолодитися красою літа: хвилями теплого моря, лагідного сонця, золотого піску, грайливих айстр, червоної полуниці і затінку лісу...

Я маю право на зимову казку білого снігу, ковзанки, лижних прогулянок, ялинкових новорічних і різдвяних свят під гучні звуки салютів і фєсрверків, які не лякають, бо небо чисте, а життя мирне.

Так, я маю право на життя. Небо і сонце, тато і мама, школа і друзі, ромашка в полі і лелека на обійсті, безкраї поля пшениць і тихі води Дніпра! Мрія і надія, віра і впевненість, кохання і дружба, мир і рідна Україна! Ось воно – моє щастя, на яке я маю право!!!

КРАМАР АНГЕЛІНА

учениця Литвинецького ліцею
Черкаської області

Я маю ПРАВО на життя

*Я маю право жити на цій землі!
Я маю право дихати й сміятись,
Радіти сонцю, небу і траві,
І вибухів у небі не боятись!
Я маю право сіяти добро,
Щоб в мирі люди всі жили у світі!
Я маю право ненавидіть зло,
Щоб не вмирали ні дорослі, ні діти!*

Власна поезія

Людина прийшла в цей світ.
Прийшла, щоб жити, творити добро,
залишити по собі гарний слід у своїй
праці, у своїх дітях.

*Я ж маю право на життя!
Я гідно мушу жити!*

Людське життя... Радісне й сумне,
сповнене глибоких переживань, звичне і
святкове, солодке, як мед, і гірке, як
полин...

Люди! Їх мільйони... Усі вони зовсім
різні й чимось неповторні. Вони, мов ті
зорі на небі, що горять своєрідним світлом.

Так, життя кожної людини – це
стежина, устелена жовтогарячими
чорнобривцями, духмяними вишеньками,
стежина з червоними та чорними тонами,
як у тій пісні “червоне – то любов, а чорне
– то журба”...

Безперечно, люди зовсім різні і
чимось неповторні. У кожного на небі є
своя книга, де записана уся наша доля, та
якщо її відкрити, то ми побачимо лише
чисті сторінки. Лише ми повинні ці
сторінки заповнити хорошими справами,

досягнути чогось в житті, докласти усіх зусиль, щоб здійснились наші мрії. Та хочу, щоб ми всі зрозуміли, що людина повинна жити прекрасним, повним надій і сподівань життям.

Отже, народжуючись, кожна людина отримує найважливіше право – право на життя. Та де б ми не були, ким би ми не стали, ми повинні знати свої права та обов'язки на цій землі, і бути Людиною, і цінувати життя.

Щодня змінюється панорама життя. Ми живемо у дуже складний і буремний час. Але, вивчаючи історію, можу порівняти, що будь-який період у житті людства є непростим. Та, незважаючи на всі випробування, які випадають на певні покоління, люди хочуть жити щасливо.

Жити щасливо – це жити під мирним небом, не чути вибухів, не бачити воєн та вбивств. І люди самі повинні зробити все можливе, щоб жити на цій планеті мирно. Бо позбавляти життя людини ніхто не має права.

Жити щасливо – це коли тебе поважають люди, коли в тебе є вірні друзі, коли на землі панують любов і злагода між людьми...

Так пізнати щастя можна і в праці, і в боротьбі, і в дружбі, і в коханні... Важливо тільки, щоб праця була корисною не тільки для себе, а й для людей, щоб боротьба переслідувала гуманну ідею, а любов і дружба не були егоїстичними.

Щодня перед кожним із нас постають запитання: хто я? Навіщо я прийшов у цей світ? Куди йде моє життя? Що залишу після себе? Чи хтось колись про мене згадає? Здається, це прості запитання, але дати відповідь на них стає все важче й важче.

Життя – це наша таємниця, проте ми повинні реалізувати себе, свої можливості, свою суть, пройшовши всі етапи, запрограмовані його віковими особливостями: людина повинна пройти молодість, зрілість, залишити спадщину, тобто посадити дерево, збудувати дім, виростити дитину. І ще зробити безліч добрих справ. Людина протягом свого

життя повинна бути милосердною, доброю та чесною до інших. Саме на цих основних моральних цінностях, на мою думку, будується життя людини.

Будь-яка дрібниця сьогодення не повинна замінити усвідомлення того, що є багатством кожної людини. Я маю на увазі моральні якості, знання, інтелект, різноманітність захоплень. Саме на це я хочу звернути вашу увагу. Бо якщо людина в житті чимось захоплюється, плекає мрію, до чогось прагне, то і життя для неї не буде сірим, буденним, і вона не буде лише спостерігачем, а, навпаки, стане його творцем. Головне – мати якусь мету в житті, до чогось прагнути. Бо людина, яка знайшла зміст свого життя та прожила у відповідності з ним, помирає тільки фізично. Вона залишається жити в результатах своєї праці, у людях, яких вона виховала, в ідеях, які вона виробила, навіть, якщо не встигла їх здійснити.

Для того щоб жити так, як хочеш, треба вміти долати перешкоди, труднощі. Мало одного тільки бажання хотіти, потрібна ще й праця, боротьба, щоб чогось досягти.

На мою думку, щоб чогось досягти, потрібно ще і відкрити самого себе. А відкриття самого себе – найпрекрасніше, що може відчути людина. У цих пошуках глибокий зміст: кожен може розкрити свої реальні, досі неznані можливості. Щоб виявити і використати їх, щоб знайти себе, треба себе пізнати, тобто вивчити і зуміти оцінити. А це і дасть можливість будувати, творити своє "Я".

Людина – найцінніший скарб. Кожен із вас – особистість, і саме такої людини, як ви, більше на Землі немає і не буде.

Отже, цінують себе та оточуючих вас людей! Бережіть себе та ближнього! Цінують кожне життя на землі!

КРИВОБОК ДМИТРО

*учень Пісківського ліцею
Полтавської області*

Я маю ПРАВО на життя

Я маю право на життя в рідній Україні. Це записано в основному законі нашої держави – Конституції України. Коли я з'явився на світ, отримав Свідоцтво про народження, у якому записано моє прізвище, ім'я та по батькові – Кривобок Дмитро Володимирович.

Мені пощастило народитись у люблячій родині, де дитинство було дійсно щасливим. Я мав можливість гратися з друзями, пустувати, відвідувати цікаві заходи.

Мої найперші дитячі спогади пов'язані з мамою і татом – найдорожчими мені людьми. Пам'ятаю, як ми гуляли по красивих місцях нашого села, їли морозиво, цукерки. Усмішки, казки, гарний настрій, багато іграшок, солодощів – ось що значить для мене щасливе дитинство. Незабутніми були свята: Новий рік, дні народження. Звичайно ж, дитинство у мене асоціюється з подарунками. Деякі з них я зберігаю досі, тому що вони дорогі мені як пам'ять про незабутні дні, коли поруч були тато і мама. Пам'ятаю, як батьки, ошатні, красиві, вели мене у перший клас. Я вважав і себе вже дорослим, тому що став учнем Пісківського ліцею. У серце запав перший урок і слова вчительки Галини Василівни: “Діти, ви маєте право на щасливе майбутнє”. Я і мої друзі справді були щасливими та безтурботними. Поряд завжди усміхнена мама, поради батька, його мужнє плече.

Але все змінилося, коли у 2014 році на Сході України розпочалися криваві бойові дії. Мій тато не залишився осторонь. Для того, щоб війна не поширилась далі по Україні, щоб ворог не ходив вільно по нашій землі, а я і мої друзі мали право на навчання і життя, він став військовим і поїхав у зону АТО. Розлука з батьком, яку ми пережили з мамою, здавалася вічністю. Зв'язок лише через мобільний телефон. Нарешті тато приїхав у відпустку. Він розповідав мені про своїх побратимів, які ніколи не відступали в боях, стояли до останнього. А потім серйозне поранення і довге лікування. Після цього батько повернувся до мирної професії – працював слюсарем на цукрозаводі. І знову ми щасливі, хоча, мабуть, самі не розуміли того. Все здавалося звичним до страшної ночі 24 лютого 2022 року. Усвідомлення лиха прийшло тоді, коли почув, що бомблять наші міста. Як і чому? За що? Цього просто не могло бути! Мозок відмовлявся вірити у страшні новини. Дивно, але це був справжній жах, а не вигаданий, не комп'ютерна гра. Війна – найстрашніше, що придумали люди. Вона завжди приходиться непрошеною. Заходить не стукаючи. Забирає не питаючи. За собою залишає слізи і смерть.

На жаль, моє життя, друзів, рідних, знайомих опинилося під прицілом зброї нещадного ворога, який хоче знищити незалежну державу й українську націю. Орки порушили наше право на життя. Багато дітей виїхали за кордон, інші залишилися під обстрілами, а ще частина більше ніколи не зможе скористатися своїми правами, бо їх просто не стало, убив ворог. Я маю право бути поруч із мамою і татом. Але війна відібрала у мене батька. Ціною свого життя він здійснив найбільший подвиг справжнього чоловіка – загинув за цілісність і незалежність України. На віки-вічні його ім'я вписане в історію нашої громади та України, як воїна – Героя.

Я ненавиджу його вбивць, я їх проклинаю. І маю на це право. Мій тато віддав найдорожче – своє життя. Він бажав миру і благополуччя для своєї родини, рідної України. Хотів жити, кохати маму, радіти моїм успіхам, підтримувати мене. Не судилося.

Сьогодні в нашому ліцеї з'явилися меморіальні пам'ятні дошки колишнім випускникам, які загинули (моєму татові теж). Вони нагадують нам про війну, про воїнів, які не дожили до Перемоги, про материнське, людське горе. Наші герої з меморіальних дощок щодня зустрічають і проводжають поглядом учнів, односельчан і ніби говорять кожному з нас, що вони загинули, аби ми жили в мирній квітучій Україні.

Я маю право на життя, на майбутнє. Житиму і берегтиму пам'ять про батька і всіх героїв. Після закінчення ліцею оберу професію військового, бо це вибір справжніх чоловіків, вірних синів своєї Вітчизни. На їхніх сильних плечах лежить відповідальність за долю України. Я продовжу справу полеглого за Батьківщину батька, яким безмежно пишаюся. Впевнений, що ми переможемо. Перемога принесе Україні світле майбутнє. Настануть позитивні зміни, а я буду частиною побудови нової процвітаючої української нації.

КУЧЕРУК СОЛОМІЯ

*учениця Головинського ліцею
Житомирської області*

Я маю ПРАВО на життя

Кожна людина має право з самого народження. І рф схоже про це не знає. Ця країна вторглася на нашу землю і вбивала, і досі вбиває людей. Кожного дня погрожує повітряними тривогами та ядерною зброєю. Хоча навіть немає ніякого на це права, ніхто немає права вбивати людей. Ніхто! Ми – рівні! Всі люди на планеті мають права, незалежно від статусу, кольору шкіри, вподобань, статі, віку... Безперечно всі! Люди ж, які цього не розуміють, повинні бути покараними, як не законом, так життям. І я щиро вірю, що так станеться і з громадянами росії, які не розуміють чужих прав і переоцінюють свої.

24 лютого 2022 року назавжди стало доленосною датою, яка змінила життя всіх українців і не тільки. Війна принесла нам багато шкоди і покалічила наші права... Зачепила за живе – право на життя! Я б хотіла згадати як важко нам було в перші дні... Особисто для мене це був великий крок в сіре та доросле життя. У те майбутнє, яке я б не хотіла ніколи знати... Війна “дала” мені “шанс” відчутти, якого це, втрачати близьких людей, бути у вічному страху не знання скільки мені ще залишилося, задаватися кожен день питанням “а чи настане завтра?”. Було дуже страшно, але через біль і страждання ми живемо і досі. Жахливо, що це відбувається і, наразі, не даючи змоги дітям рости у повній сім'ї, належно отримувати освіту, бути в повну міру щасливими, чудово проводити роки свого

дитинства, які і так не довгі, адже згодом настає час дорослішати: школа, університет, робота, власна сім'я, і тоді вже не буде можливості безтурботно жити як в дитинстві...

На мою думку, кожна людина на Землі має право жити, одягатися як хоче, зустрічатися з ким хоче, мати та відстоювати власну думку, яка б вона не була, має право на дах над головою, та бути почутою, на здорові стосунки, на подарунки, на щастя, на свободу, на власні кордони, на власні погляди на життя та інші не менш важливі права. Люди повинні це запам'ятати! У кожного можуть бути різні смаки у всьому, і не потрібно гнобити за це людину чи якимось образити, необхідно поважати та підтримувати один одного, так ще й в такий не легкий час для країни...

Саме ми будемо в майбутньому піднімати її з колін, приводити до ладу, відбудовувати та піднімати в очах інших країн... Саме ми, і лише ми, інші за нас це не зроблять... Ми повинні бути сильними і доброзичливими один до одного. Ми – це майбутнє нашої країни! Росія немала жодних прав на нас нападати, але ми маємо повне право оборонятися і захищати себе, своїх рідних і державу. Ми маємо право на життя. Ми маємо на це право, я не втомлюся це говорити, і скажу стільки разів, скільки знадобиться, щоб люди нарешті зрозуміли свої права та права інших.

*Будьте сильними та стійкими!
Перемога за нами!*

ЛІСНЕВСЬКА МАРІЯ

учениця гімназії № 56 м. Миколаєва

Я маю ПРАВО на життя

З 24 лютого 2022 року життя мільйонів українських дітей, молоді, людей похилого віку перетворилося на жахливий сон. Російська армія обірвала дитинство, юні роки, мрії, сподівання тисячі українців. Війна в Україні стала безмежним болем й тягарем в серці для людей.

Моє право на життя – це не прості слова. Це моє право на існування, можливість навчатися, мріяти про майбутнє, розвиватися, радіти життю. Це право ЖИТИ в мирній та вільній країні. Але жорстока агресія російської армії порушила це право. Забрали безтурботне дитинство, чудові дитячі роки, сміх й замінили це все на неабиякий страх за своє життя, жахливі звуки вибухів, змушені втечі з рідних домівок. Щодня в Україні гинуть тисячі людей – це купа невинних душ, які спокійно жили на Батьківщині й навіть не здогадувались, що їхнє життя обірветься так швидко. Тисячі дітей отримали поранення, психічні проблеми, втрату домівок через це жорстоке повномасштабне вторгнення.

Я не хочу жити в страху! Тисячі дітей втратили батьків, ставши сиротами, близьких, друзів, назавжди запам'ятавши цю травму в своєму житті. Я хочу жити в країні, у якій панує мир і свобода, де я матиму можливість обирати свій майбутній шлях не під звуками ракет.

Я маю право на мрії! Мої підліткові роки, які мали б стати часом самопізнання – сповнені жаху й невизначеності. Мрії про щасливе життя та мирне небо над

головою розбиті тероризмом росії. Замість довгоочікуваних вражень – лише біль та туга за минулим життям.

Я маю право на освіту! Освіта дає можливість вдосконалюватися та розвиватися через отримання необхідних знань і навичок. Проте в наш час нові знання здобуваються під звуки снарядів. Війна не дає можливості дітям та молоді здобувати освіту.

Я маю право на здоров'я! Здоров'я – це найцінніше у людини, але війна позбавляє дітей і молодь доступу до медичної допомоги, завдаючи їм цим страждань й болю.

Я маю право на щасливе майбутнє! Кожна дитина мріє про своє щасливе життя у майбутньому, проте війна руйнує ці мрії, позбавляє дітей віри в майбутнє.

Я звертаюсь до світу! Не дайте війні безжально вкрати наше дитинство, юність, майбутнє! Зупиніть агресора! Прошу, захистіть моє право на життя! Агресор має бути притягнутим до відповідальності. Не замовчуйте це, Україна потребує допомогу й захист. Наші діти та молодь потребують не лише фізичну допомогу, а й допомогу їм у боротьбі із психологічними травмами, які їм завдала клята війна. Світ не має права забувати про трагедію в Україні!

Незважаючи на усі жахливі події, українські діти та молодь є неймовірно стійкими та мужніми, вони допомагають іншим людям, підтримують одне одного.

Вони – свідки жахливих злочинів, але їхні серця зовсім не черствіють, а навпаки, прагнуть миру й справедливості, кращого майбутнього.

Разом ми зможемо побудувати краще майбутнє, де кожна дитина матиме право щасливе життя! Я вірю, що Україна переможе, й після цього ми відбудуємо усі зруйновані міста й села, загоїмо усі рани й збудуємо абсолютно нове, мирне життя.

Я маю право на життя! І я впевнена, що буду жити!

Я – українка. І я зовсім не збираюсь мовчати.

МАРУНЕНКО АНАСТАСІЯ

*учениця Яготинського ліцею № 2
Київської області*

Я маю ПРАВО на життя

Я маю право на життя! – гасло, яке лунає в нашому народі щодня, адже наскільки воно наразі важливе. Тема життя та смерті є нині чи не найактуальнішою, адже наша країна бореться проти жахливого, жорстокого, байдужого ворога – російської федерації. Їхні війська безжалісно вдерлися на нашу територію з метою захопити Київ за три дні. Але чи вдалося це їм? Звичайно, ні! Ми стоїмо вже 10 років і вистоїмо ще, адже немає настільки вірних і відданих патріотів, як українці.

А яка ж вікова категорія зазнала найбільш стрімкого залучення до передового фронту оборони від агресора? Саме молодь, не боячись, пішла на фронт і задля власної держави віддає своє життя. Донати на дрони, форму, їжу нашим воїнам – це також неабиякий внесок у становище держави. І це все робить молодь, навіть діти, які власні кошти віддають на порятунок чийогось життя.

А скільки ж разів влада порушувала закони, прописані в діючій Конституції України, щодо воєнного стану, обіцянок про припинення війни та укладення переговорів, які мали б вирішити конфлікт? І через незахищеність, почуття непотрібності на власних землях багато осіб емігрувало до Європи та Америки. Однак віддамо честь нашому вельмишановному президенту Володимирі Зеленському, який намагається зберегти дружність і єдність українського народу.

А як щодо історії та заснування нашої величі і такої жаги до волі? Згадаймо частинку історії України з питань виборювання незалежності. “Добре робити історію важливіше, ніж гарно писати її!” – так писав Михайло Грушевський. Володимир Винниченко, Симон Петлюра – це ті люди, які хоча б намагалися дійти до незалежності, прославляли ідею свободи, але в ті моменти влада брала верх і не дала здійснитись їхнім сподіванням.

А як же не згадати відомих діячів культури минулого: Тараса Шевченка, В’ячеслава Чорновола, Степана Бандеру, Василя Стуса, Ліну Костенко. Своїм вагомим словом вони виборювали незалежність Батьківщини і показали, що абсолютно кожен українець має право на життя.

Питання мови й донині є відкритим. Багато осіб, яких, на жаль, не можна назвати відданими українцями, говорять про співзвучність двох “братських” мов та непотрібність у вживанні чистої солов’їної. Особливо старше покоління, яке звикло жити за принципами СРСР не хоче переходити на українську, а першим це зробило підростаюче покоління. За словами В’ячеслава Чорновола: “Допустити дві державні мови, або одну державну, а одну – офіційну – означає зруйнувати державу. Я завжди наводжу в приклад євреїв, які відродили вже мертву мову й об’єдналися навколо неї”. На мою думку, це і є правдою сьогодення. Адже підтвердження ховається в далекому минулому історії нашої неньки, яке, на жаль, частково покрите вуаллю сизого туману.

Щодо толерантності і поваги до особистих, фізичних, психологічних, етичних прав не може бути навіть і мови, адже їх просто не існує в даний час. Наші вороги повністю стерли вищесказане з лица землі. Гвалтування, катування, вбивства – жахіття, які ми їм не пробачимо. Ірпінь, Буча, Маріуполь, Ізюм, Куп’янськ – міста, за які ми маємо

помститися, аби відстояти себе, свою честь і гідність, адже кожен, хто там загинув, зробив це заради нас, а вони також мали право на власне життя.

Це не просто війна за територіальну цілісність, а боротьба за право на існування. У цьому контексті молодь повинна бути голосом світлого майбутнього, де Україна збереже свою незалежність та буде вільною від зовнішніх загроз. Запорука успіху у цій боротьбі – це активна життєва позиція кожного українця, готовність брати участь у житті країни, виявляти власну думку та підтримувати ідеї єдності та дружби. Наше право на життя в Україні без росії є невід’ємною частиною нашої ідентичності, нашої історії та нашої майбутньої долі.

Таким чином, нехай кожен українець відчує свою відповідальність перед минулими, сучасними та майбутніми поколіннями за збереження незалежності та свободи України. Нехай наша об’єднана сила, виражена в активній підтримці держави та розвитку національної свідомості, стане гарантом нашого права на життя в Україні, вільній від ворожого впливу.

Отже, як писала Ліна Костенко: “Ми унікальна нація. У нас хліборобів морили голодом. Режисери ставили спектаклі у концтаборах. Поетів закопували у вічну мерзлоту. У кого ще є атомний саркофаг? А у нас є”. Тому кожен справжній українець має право на життя, лише б тому, що може тут знаходитись.

МІЩУК Софія

учениця Здолбунівського ліцею № 3
Рівненської області

Я маю ПРАВО на життя

Життя... А, власне, що це? І на що саме маю чи не маю я права? Часто це питання паралізувало мої думки, стискало, бентежило моє серце і не відпускало. Будучи дитиною, я точно знала, що людина народжується, має маму і тата поруч, якщо пощастить – сестричку і брата. Усі вони – сім'я: зростають разом, спочатку навчаються бачити, чути, відчувати дотики рук неньки, промовляти перші склади, спинатись на ніжки біля опори, згодом виростають, ідуть в дитячий садочок, там навчаються гри, спілкування з друзями. А потім школа – перші літери, дорослішання, знайомство, перша любов, випускний, радість, захоплення світом, здобуття освіти, подорожі, посмішки... Як швидко і стисло, сьогодні, я можу описати ось те наповнення ніші, що зветься “життям”...

Далі прірва... тому що, живучи у ХХІ столітті, маючи все для того, аби жити – я уже чимало втратила. Колись, ідучи доobelіску Слави, який збудували на честь пам'яті жертв загиблих українців у Другій світовій війні, дорослі плакали. Вони плакали, а ми дивились на них і не розуміли для чого нас привели на цю урочистість пам'яті, чиї це сотні тисяч імен на випаленій сонцем плиті меморіалу? Тепер плачемо і ми, вносимо нові імена загиблих на сторінки історії своєї сім'ї, нашої держави. Тепер і наше покоління віч-на-віч зіткнулось з лавиною війни. Мені важко сказати, що я дитина. Діти – це радісні, чисті, наповнені щастям

душі, в яких у очах нема страху, сліз, які не мовчать, коли потрібно говорити, які сплять уночі і їм снять сни... світлі, добрі сни. Мені ж сьогодні сниться тато. Тато, який лежить на холодній землі (і я відчуваю цей пронизуючий холод на своєму теплому ліжку), і просить не плакати, каже, що живий, просто поранений, каже, що все буде добре... Я чекаю того “добра” уже другий місяць, а у відповідь все чую: “Пропав безвісти. Чекайте”. А чого чекати? Втрачених спільних митей, не заспіваної пісні у себе на весіллі разом з ним, чекати на щасливий погляд мами, котра не підіймає голови, йдучи проїзною частиною міста, чекати смачного сніданку, найсмачнішої у світі кави з апарату, який він зовсім нещодавно придбав... Я просто хочу поруч бачити тата, обіймати не знедолену війною маму, я хочу дочекатись свого брата. Я ж маю на це ПРАВО? Я ж маю ПРАВО жити поруч зі своїми рідними людьми? У кого, де мені відшукати відповідь на мої питання, на мій крик душі, на моє чекання? Де забрати, подароване мені Богом, Всесвітом, батьками, ПРАВО на життя?

Сьогодні лиш аркуш паперу зменшує мій біль. Веду щоденник, щоб колись, коли тато і брат повернуться з війни, разом читати і радіти, радіти тому, що ми все ж живі, сильні, пережили, перетерпіли, переступили через недонарод, недонацію...

У соціальних мережах ширяться відеоролики про випускні вечори учнів, котрі проживають в росії. Їхні батьки обирають їм найгарніші у світі сукні, і уже зовсім скоро чийсь тато під руку поведе свою маленьку і таку вже дорослу ученицю отримувати документ про здобуття середньої освіти. А потім вони обирають омріяні ЗВО, факультети, опановують професію мрії...

А як же я...? Я так хочу навчатись у Харківській гуманітарно-педагогічній академії. Але, наразі, я мрія нездійсненна... Загарбали вороги наші українські міста, наші можливості, надії та мрії, наш спокій, наше повноцінне життя.

Усі люди, що прийшли у цей світ, мають свої права, у той же час, вони повинні виконувати свої обов'язки. Прикро, що країна-сусід ніколи не зрозуміє значення цього заклику та послугу, простої життєвої істини. Сподіваюсь, коли закінчиться війна, обов'язком всього людства стане життя БЕЗ ВІЙНИ. А поки я перегортаю чергову сторінку свого щоденника, пишу, щоб прийдешні покоління, мали ПРАВО на СВОЄ життя:

*“...і прийде мить, жадана, смутком й болем оповита
Де ми разом, уся сім'я.
І буде знову та оселя повна й світла
З жагою й правом на життя”.*

НАСТИЧ НАДІЯ

*учениця комунального закладу
“Пологівський ліцей № 5”
Запорізької області*

Я маю ПРАВО на життя

Я вважаю, що кожна, без винятку, людина має Право на життя. Кожного ранку, зазираючи в люстерко, я бачу себе, людину – найцінніший скарб. Кожна хвилина нашого життя подарована нам Богом, і я переконана, що ніхто не має права це життя зупинити. Я одна з тих, хто розуміє ціну життя, адже моя Україна, на жаль, зараз переживає скрутні часи.

Я переконана, що сьогодні порушене Право на життя українських дітей і молоді, які постраждали від широкомасштабної збройної агресії Росії проти України. Мої пращури з давніх часів боролися за право жити на своїй землі. Це слава сторінка Київської Русі, козаччини, січових стрільців, героїв Небесної сотні та мужніх захисників російсько-української війни.

Сьогодні молодь стає тією верствою населення, яка відчуває на собі найбільшу відповідальність за майбутнє. Переконана, що потрібно говорити про війну, про захисників та захисниць, які зараз боронять незалежність нашої країни для того, щоб життя продовжувалось, щоб світило сонце і сміялись українські діти на своїй рідній Україні!

Хочу розповісти історію кохання молодої пари, повну як і моментами щастя, так і перепон, які стали на їхньому шляху. Можливо, Ви запитаете, саме які перепони можуть зашкодити мати Право на життя? Влад-кадровий офіцер, старший лейтенант Національної гвардії України. Будучи ще курсантом, боронив Харківщину, а після

випуску продовжив служити в одній із частин, де був направлений на Бахмутський напрямок Донецької області. Дружина весь час чекала його вдома, кожен його приїзд був сповнений моментами щастя. Одного березневого дня, під час мінометного обстрілу, виконуючи бойове завдання, Влад отримав поранення, яке виявилось тяжким, внаслідок чого відбулась висока ампутація двох нижніх кінцівок. Хто мав право порушити життя людини?

Далі хочу продовжити розповідь про Владислава Маховського-волонтера із Запоріжжя, який обрав своїм покликанням евакуйовувати людей із прифронтових територій на Сході ще у 2014 році та продовжує цим займатися під час повномасштабного вторгнення, попри полон та поранення від російського дрона-камікадзе. У полоні волонтера шість днів катували донські козаки, били, змушували, щоб він розповів про себе. А чи мали право загарбники порушувати право на життя Владислава? Звичайно, ж ні. Чи мав право на життя Владислав Маховський? Я вважаю, що мав, бо продовжив далі після полону займатися допомогою людям та надавати їм Право жити. І саме для Владислава покликання серця-допомагати людям. А чи ж легко це вдається волонтеріві? Звичайно, ж ні, бо бувало тяжко-важко, але чоловікові допомагало те, що він віруюча людина, тому для нього Бог є і завжди дає підкріплення.

Відома історія дівчинки Елі з Андріївки. Дівчинка довгий час переховувалася в підвалі зі своїми бабусею та дідусем. Але, на жаль, шестирічна дівчинка померла від серцевого нападу, бо весь час жила під обстрілами, без медичної допомоги. Хто мав право позбавити маленьку дівчинку життя, яке тільки починалося, яке було сповнене мріями та сподіваннями? Я вважаю, що ніхто не має права позбавляти життя. Загарбники обстрілювали будинки запальними снарядами, від яких ті повністю вигорали, постійно атакували, але попри все-

оборонці трималися. Найважчим випробуванням для наших захисників було дивитися на скалічені міста, усяні тілами цивільних.

Кожна людина заслуговує на повагу до свого Права на життя. Людина повинна мати можливість жити без страху та насильства, без обмежень і загрози своєму існуванню. Це означає, що держава і суспільство мають забезпечувати безпеку та захист прав людини. Війна – це жорстока форма конфлікту, яка приносить багато страждань і руйнувань. Але навіть у такі найтяжчі часи Право на життя стає ще вагомішим і вимагає особливого захисту.

Я впевнена, що відповідальність за майбутнє покладена на кожного з нас, а щоб воно було світлим, треба засвоїти уроки історії. Тому кожного ранку о 9 годині ми разом вшануємо хвилиною мовчання пам'ять загиблих захисників та захисниць України. Доземний уклін за мужність, людяність. Світла пам'ять вам, Люди-Титани. Низький уклін кожному.

*Нас уже нікому не зламати,
І не вбити, доки в нас жива
Рідна мати, Україна-мати,
Доки в нас – Шевченкові слова.*

Ми прагнемо миру та Перемоги для того, щоб скористатися своїм Правом на життя. Шана та повага тим, хто бореться за Право на життя суспільства.

НЕВМЕРЖИЦЬКА ЄВА

учениця ліцею № 16 м. Житомира

Я маю ПРАВО на життя

Читаючи новини про чергові російські обстріли наших міст, я звертаю увагу на кількість загиблих цивільних та дітей. Це не просто числа, а втрачені життя, розбиті надії та сподівання, котрі так легко й безкарно забирає росія. І я завжди задумуюся: “Чому все відбувається саме так? Чому гинуть українські діти, а суттєвої реакції світу немає?” На мою думку, кожна дитина є надзвичайно цінною не лише для своїх рідних, а й для світу, оскільки всі діти є унікальними, зі своїми неповторними рисами та здібностями. Саме від дітей залежить майбутнє держав і світу загалом. І якраз від того, як живуть сучасні діти, як захищаються їхні права й чи захищаються взагалі, залежить, чи зможуть вони в майбутньому створити “кращий світ”.

Міжнародна спільнота уже кілька десятиліть працює над тим, щоб створити дітям усього світу якнайкращі умови для життя й усебічного розвитку. Основними міжнародними документами щодо прав дітей є “Декларація прав дитини” (1959 р.) та Конвенція ООН “Про права дитини” (1989 р.). Базовим документом, спрямованим на захист дітей, є Конвенція “Про права дитини”. Це перша у світовій історії угода про захист та забезпечення прав дітей, котру ратифікували 193 країни. Конвенція пояснює, хто є дітьми, перераховує всі їхні права та визначає, які обов’язки мають держави. В Україні питання захисту дітей регулюються нормами Конституції України, Сімейного та Цивільного

кодексів України, Закону України “Про охорону дитинства”.

Сьогодні, в умовах повномасштабної несправедливої війни росії проти України, країна-терорист порушує найпростіші та найважливіші права дітей. Це, наприклад, право на життя: від 24 лютого 2022 загинуло 535 дітей, понад тисяча зазнала поранень, ще тисячі дітей залишилися сиротами, більше 20 тисяч було викрадено та вивезено в росію. І невідомо, у яких умовах вони живуть, чи взагалі безпечно там і чи зможуть вони повернутися. Майже 70% дітей були змушені покинути рідні домівки та переміститися в межах країни або за кордон. Також порушено право на освіту: росія не тільки не дає можливості нормально навчатися та розвиватися дітям, що живуть у прикордонних областях, а й знищує садочки, школи, університети, убиває студентів та вчителів. Крім того, страшенно боляче думати про те, що відбувається зараз із українськими дітьми на тимчасово окупованих територіях, особливо коли згадуємо події в Бучі та Маріуполі – жахливі вбивства на гвалтування невинних дітей. І навіть якщо дитина фізично не постраждала, то точно є травмованою психічно: могла бачити, як убивали батька, як гвалтували сестру чи маму, могла відчувати, як у бомбосховищі поряд заснула поранена мама і більше не прокинулася. Чому ж права цих дітей ніхто не захистив? Чому не захищається основне право – право на життя? Чи, може, українські діти не такі унікальні?

Звісно, існують міжнародні інстанції, у які можна звертатися у випадку порушення своїх прав чи прав дитини. Наприклад, до ООН, до їхнього Комітету з прав дитини, до ЮНІСЕФ тощо. Та чи реагують міжнародні організації, що мали б захищати права дітей та людей загалом, на злочини в Україні? ООН самостійно підраховує кількість загиблих та поранених дітей; голова ЮНІСЕФ, Кетрін Рассел, зазначала, що видимі й невидимі рани, яких діти зазнають під час війни, можуть залишитися у них на все життя, і

що реальна цифра набагато вища, а втрати потерпілих сімей вражають. Так, вона має рацію, та чи засуджувалися посправжньому російські злочини проти дітей? Певна річ, засуджувалися: 17 березня 2023 року Гаазьким міжнародним кримінальним судом були видані ордери на арешт президента владіміра путіна та уповноваженої з прав дитини марії львової-белової, підозрюваних у незаконному примусовому переміщенні українських дітей з окупованих територій України до росії. Це добре, що такі ордери видаються, що міжнародна спільнота хоча б бачить ці злочини та докази, що їх підтверджують, та чи була насправді серйозна відповідь на безпідставно жорстокі злочини російських військових проти українських дітей? Де ті ООН та ЮНІСЕФ, котрі мають насправжки захищати права дітей, а не просто робити гучні заяви без дієвих рішень?

Сьогодні Україна знову виборює своє право на існування як вільної держави, а українці доводять свою свободолюбність та виборюють своє право на життя. І, враховуючи небажання міжнародної спільноти суттєво допомагати Україні, єдиним захисником прав українських дітей є ЗСУ. Саме завдяки їхнім титанічним зусиллям Україна стоїть, а європейські діти можуть спокійно спати у своїх теплих домівках у безпечних містах. Це, насправді, доволі сумно, що більшість держав Європи досі не усвідомили важливості допомоги Україні, що саме від їхньої, рішучої чи ні, підтримки залежить майбутнє не тільки Європи, а й усього світу. Дуже боляче розуміти, що в цій боротьбі проти російської навали ми самі; що захист прав та забезпечення мирного майбутнього наших дітей лежить на плечах лише українців та наших військових.

Хоча ми маємо розуміти, що без допомоги міжнародної спільноти ми не зможемо впоратися, бо без новітніх систем захисту неба українські діти спатимуть у страху ніколи не прокинутися чи

прокинутися, але без своїх найрідніших або друзів. Саме тому для нас життєво необхідно донести світові важливість усебічної допомоги Україні. Це мають бути і новітня зброя, і підтримка, і сила, щоб захистити життя найдорожчого – дітей.

НОСИК Софія

*учениця комунального закладу
“Кругляківський ліцей”
Харківської області*

Я маю ПРАВО на життя

*Моя Вкраїна – ти чарівна!
Ти – боротьба за волю й небо,
Така ж ти гарна, мов царівна.
Мені вже кращої не треба.
Край мій рідний, любий мій,
Ти для мене – найдорожчий,
Я для тебе – дитинча,
Сон привидівся пророчий.
Буде все: і воля, й сонце,
Патріоти, прокидайтесь!
З шляху предків не збивайтесь
До боротьби долучайтесь!*

Носик Софія

Сиві сутінки закутують теплою ковдрою рідний край. Скоро пан-господар Місяць виведе на пасовисько отари зірок і тихо полине над Землею. Ці зорі – вічні свідки людських діянь і мрій, невловимі спостерігачі часу, кличуть мене у майбутнє.

Але яке воно, майбутнє моєї країни? Не втрачаю надію, що Україна стане світлою і кращою. Ми, молодь, не байдужі! Прагнемо знайти своє місце в житті, самовиразитися, самоствердитися. Адже наша країна – найкраща! Це довели наші люди. Українці. Про це говорить сьогоднішня Україна. Лише подумайте: не дарма Україну возвеличували, оспівували протягом життя цілі когорти письменників:

*Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну за неї Бога,
За неї душу погублю!*

Великі слова Кобзаря – Тараса Шевченка.

Україно! Моя рідна земле! Я і такі як я, мільйони українців, мріють вільно жити на нашій рідній землі. У Конституції України (Стаття 27) прописано, що “кожен громадянин має право на життя”. Тут я народилася, тут я живу зараз, мрію жити тут і в майбутньому. Це моя держава. Вільна і незалежна! Мені дуже прикро, що наразі Батьківщина моя скалічена російськими ракетами, які летять щодня, як град, і руйнують мою неньку із Сходу до Заходу, із Півночі до Півдня. На місці багатоповерхівок я бачу зруйновані під’їзди, сільські хатинки вже не посміхаються мені очима-вогниками. Навколо руїни. Мені болять твої рани, ненько.

Проте життя не зупинилося, воно вирує і диктує нам мантру, що ми – нескорені, сталеві, мужні, що зможемо вистояти з вірою та надією у прийдешнє майбуття. Час спливає, не стоїть на місці...

Що для мене життя? Це та цінність, яку мені подарували батьки. Також це велика честь та відповідальність перед Богом. Я мрію і завжди мріяла жити в Україні. Тут я відчуваю себе вдома. Я пишаюся тим, що я – українка.

Моя держава має багату культурну спадщину, чудову природу та талановитих людей. Україна завжди була і буде в центрі подій на політичній арені і зробила вагомий внесок у світову історію. Це важливо для кожного з нас!

Для мене право жити в Україні – це також можливість долучитися до будівництва кращого майбутнього, і навіть більше, у подальшому – до відновлення моєї рідної держави. Я маю право на життя і його ніхто не може у мене забрати! Своїм наполегливим навчанням я хочу довести, що не стою на місці, постійно розвиваюся та прагну допомагати іншим людям.

Моя мрія полягає у тому, щоб жити у мирній країні, навчатися у школі, спокійно милуватися краєвидами рідної землі, не чути звуків цих клятих ракет та сирен,

вільно дихати чистим повітрям на повні
груди.

*Я маю на це право!
Зупиніть війну, дорослі!
Я маю право на спокійне життя!
Бажаю, щоб мої мрії здійснилися!
Миру – мир! Війні – ні!*

Я вважаю, що кожна людина, незалежно від віку, статі, професії, релігійних уподобань має право на життя. А для мене жити в Україні – це більше, ніж просто можливість проживати на цій території. Це відчуття гордості, відповідальності, священного обов'язку перед своєю Батьківщиною!

ОНИЩЕНКО ВІКТОРІЯ

*учениця Бахмацького ліцею № 1
Чернігівської області*

“Я маю право на життя” – подарунок долі чи основа існування?

Я маю право. Кожна людина має право на життя, свободу та прагнення до щастя. Ці права закріплені у Загальній декларації прав людини, яка є основою міжнародного права. Вона проголошує, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Права людини є невід'ємними, вони належать кожному з нас, незалежно від раси, статі, релігії, національності чи інших обставин. Та чи є права людини стійким щитом у сучасному світі, де виклики глобалізації й воєнної загрози розшаровують звичність життя? Чи можливо у світі, де дитина відчуває пульс війни, щоб вона відчула ритм миру? Чи має вона право зростати в країні, де гримить гармата, та мріяти про квіти? І все ж, навіть у цьому багатовимірному вимірі співіснування конфлікту та надії, народжується важливе питання: як ми, як суспільство, можемо забезпечити дітям та молоді право на повноцінне життя та активну участь у формуванні майбутнього?

Як справедливо відзначив Ханс Кунг: “Дотримання прав людини – це визнання гідності. Для мене вони – не тільки ідея, але й етичний стандарт, який формує наше спільне громадянське суспільство”. Як ми можемо зробити так, щоб це твердження не лише лунало, але й зберігало свою силу в сучасному світі, де права людини – на перехресті питань справедливості й гідності?

Я маю право на життя. Це не лише філософський постулат, але й життєво важливе зобов'язання, що гарантує, що моє існування є священним, і ніхто не має права позбавити мене цього основного привілею. Це не лише абстрактне право – це живий стяг для кожної моєї крокуючої хвилини. Я маю право на свободу. Це більше, ніж просто відсутність кайданів. Це означає можливість вільного пересування, вибір місця проживання, шлях до свого особистого та професійного розвитку. Це віддзеркалення моєї внутрішньої потреби долати кордони і дихати вільним повітрям. Я маю право на прагнення до щастя, що дозволяє мені бути архітектором власного життя, вільно рухаючись в напрямку власних мрій та бажань. Ці права – не просто слова на папері, їхня святість стає джерелом сили для реалізації своїх дитячих можливостей та повноцінного життя, вільного від обмежень та насильства. Права – це крила, які дають нам відчуття висоти та можливість піднятися в небеса свого потенціалу.

На жаль, сучасна реальність ставить перед нами виклик, коли права людини не лише порушуються, але й виставлені на серйозні випробування. Погляньмо на ситуацію в Україні, де війна, немов тінь, відібрала у мирних людей не лише спокій і безпеку. Найстрашнішим порушенням серед цього калейдоскопу бід та страху є, безсумнівно, порушення найфундаментальнішого принципу – права на життя. У цьому драматичному сценарії тисячі невинних життів стають залізними відгомонами війни. Діти – символи майбутнього, занурені у тьму катувань, затримань і системної дискримінації, мусять стати свідками жорстокості, втрат та руйнування. Але навіть у цьому морі хаосу, можна побачити блиск творчості та натхнення серед наймолодших громадян. Чи не є це часом для переосмислення наших методів виховання? Чи не варто вкласти у створення умов, де кожна дитина зможе відчувати, що її голос

почутий, навіть у шумі війни? Інколи, найпростіші питання мають найскладніші відповіді. Віддзеркалення крові і сліз, болю та безправ'я вимагає від світу визнання, що кожне життя – святе, і його не можна ставити на алтар політичних ігор чи військових амбіцій.

Сьогодні, ми стоїмо на перехресті історії, де важливо засвоїти уроки минулого, але також навчитися будувати майбутнє. І це майбутнє будеться на основі демократичних цінностей та громадянської активності. Якщо ми хочемо побудувати суспільство, де кожна дитина відчуває свою важливість та має можливість висловити свої ідеї та переконання, нам необхідно звернутися до освіти та культури. Це значить забезпечити доступ до якісної освіти, надати підтримку молодіжним ініціативам й створити умови для розвитку та самовираження.

У калейдоскопі життєвих витоків, права людини виявляються не лише юридичними концепціями, але й живим пульсом сучасного існування. “Я маю право на життя!” – це не тільки ствердження моєї індивідуальності, але й ключ до взаємодії зі світом. Якщо ми прагнемо до справедливості, ми повинні розглядати ці права не тільки як привілеї, але і як зобов'язання, які формують нашу спільну етичну картину світу. Проте, у витканому суспільному полотні, права людини нерідко зазнають викликів, у світлі яких наш обов'язок – забезпечити дітям та молоді не лише безпеку, а й можливість для самореалізації та використання їхнього потенціалу для побудови майбутнього. Шлях до цього – в освіті, культурному розвитку та підтримці громадських ініціатив. Лише разом, злагоджуючи наші зусилля та спрямовуючи їх у правильне русло, ми зможемо зробити крок у напрямку світлого майбутнього, де кожна дитина відчуває свою важливість та має право на щасливе та повноцінне життя. Важливо пам'ятати, що кожне порушення фундаментальних

принципів – це тріщина в основі нашого глобального будівництва. Тож нехай кожен з нас стане ремісником, що виправляє ці тріщини, будуючи міцний фундамент для гідного та безпечного співіснування!

ОСТАПЕНКО МИРОСЛАВА

*учениця Обуховицького ліцею
Київської області*

Я маю ПРАВО на життя

Так, я маю право на життя, як і всі мої ровесники, як і всі діти Землі.

Я знаю, які документи закріплюють ці права: Міжнародна конвенція про права дитини; в українському законодавстві правовими документами, що регулюють це питання, є Конституція України, Сімейний Кодекс України, Закон України “Про охорону дитинства” та Цивільний кодекс України.

Так, ми прийшли у цей світ, щоб рости під мирним небом, насолоджуватися красою природи рідного краю, звучанням милого серцю трепетного слова, спілкуванням із друзями, рідними...

Щоб мріяти про майбутню професію, – таку, щоб до душі, одну на все життя...

Та, на жаль, війна, яку розпочала “братня країна”, внесла в наші плани й помисли свої корективи.

Ліна Костенко пише:

*Мій перший вірш написаний в окопі,
На тій сипкій од вибухів стіні,
Коли згубило зорі в гороскопі
Моє дитинство, вбите на війні.*

Тепер я дійсно знаю ціну власного життя.

Але Ліна Костенко писала про події, які відділені від нас майже вісімдесятирічним відрізком часу, коли на нашу землю своїм брудним чоботом ступив гітлерівський фашист.

... Для мене 24 лютого 2022 року стрілки годинника почали зворотний відлік часу.

Це сталося у той момент, коли російські солдати, що увійшли до нашого села й окупували його, вели нас, колону дітей і дорослих, закіптюженою від вибитого танками цементу березневою вулицею...

Мені весь час, поки ми йшли, хотілося ущипнути себе, щоб переконатися в тому, що це все казка. Та ні, це була не казка, а скоріше фільм, тремтливий фільм про війну, які я часто дивилася в дитинстві разом із бабусею, а потім ми з нею довго плакали, коли обривалося життя одного з улюблених героїв...

Де вже тут говорити про дотримання статті 16 Конвенції ООН, коли нас, сто чоловік дітей та дорослих, заштовхали до холодного спортзалу школи, у якій я навчалась 9 років, і протримали до самого ранку, голодних, наляканих, стомлених від безвиході.

Мені й тоді здавалося, що я є героїнею одного з тих “воєнних” фільмів.

Чим завинили ми, діти, тоді? Чим завинили ті кілька сотень дітей, яких уже нема серед живих?! А у них були усі права жити, мати щасливе дитинство, просто радіти життю!..

Або чим завинили четверо дівчаток з-під Часового Яру, котрі втікали від війни ще з 2014 року разом зі своєю мамою – опікуном, а в 2023 приїхали до нашого села, щоб ходити до ліцею й не чути жахливих вибухів?!

А 1 травня цього року їхня мама померла, не витримавши тих тяжких випробувань, що лягли на її стражденні плечі, і дівчаток забрали з нашої школи, а ми стояли і плакали, проводжаючи їх...

Але війна жорстока й безжальна, вона не щадить нікого!

Люди Землі! Ми, діти, маємо право на життя,! Почуйте нас!

Не йдіть війною проти закону!

Прийміть закони проти війни!

ПАСТУШЕНКО ОЛЕГ

*учень Посад-Покровської опорної
гімназії Херсонської області*

Я маю ПРАВО на життя!

Основним Законом – Конституцією України – зафіксовано, що кожна людина має право на життя. Ми – діти – повноправні громадяни нашої країни. А це значить, що ми маємо право на життя! Я – дитина і я маю право на життя!

З тієї хвилини, як кожен з нас прийшов у цей світ, почалась реалізація статті 27 Конституції України “Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов’язок держави – захищати життя людини”. Саме так. Кожна дитина, ще така маленька, але має цілу низку прав. Ці права крокують поруч з дитиною з найперших днів. І ми, діти, користуємося цими правами у повному обсязі. З перших днів життя ми отримуємо право на охорону здоров’я, медичну допомогу та медичне страхування, гарантоване статтею 49 Конституції України. А далі, відповідно до статті 294 Цивільного кодексу України “Фізична особа має право на транскрибований запис її прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції”, – отримуємо перший документ, який підтверджує те, що ми є громадянами України. Цей документ – Свідоцтво про народження, в якому записано прізвище, ім’я, по батькові. У мене теж є такий документ. А в ньому запис: Пастушенко Олег Олексійович, громадянин України.

Як тільки ми трішечки підростаємо, нам можна скористатися статтею 19 Конституції України “Кожна дитина має право на освіту” і почати відвідувати дитячий садочок, а потім – школу. Я теж

скористався цим правом: спершу відвідував дитячий садочок, а згодом став навчатися у Посад-Покровській школі. Під час навчання у школі я дізнався про Конвенцію ООН про права дитини, яка була прийнята 20 листопада 1959 року. Мені стало цікаво, чому ця Конвенція була прийнята після Другої світової війни? Чому не раніше? Адже діти, на мою думку, завжди мали право на захист. Так я дізнався, що через те, що саме під час Другої світової війни постраждало багато дітей, було прийнято рішення на користь дітей та їхнього захисту.

Конституція України, Цивільний та Кримінальний кодекси, Сімейний кодекс України, Закон України “Про охорону дитинства” – основні закони, які захищають сьогодні дитинство в Україні. Українське законодавство містить низку правових законів і статей, яку регулюють ряд питань у цій галузі.

Але... 24 лютого 2022 року змінило життя усіх українців, змінило моє життя. Сьогодні ні я, ні мої друзі не маємо можливості повною мірою скористатися нашими правами. У нас війна... Підступний і жорстокий ворог нищить нашу державу, нашу Батьківщину. Він позбавляє нас права на повноцінне навчання, медичну допомогу, батьківське піклування і навіть ... на життя! Ми усі – під прицілом ворожої зброї. І всі Міжнародні організації, які були створені для забезпечення та захисту прав людини, виявились безпорадними проти агресії.

Сьогодні дехто з моїх однокласників виїхав за кордон, хтось проживає у різних куточках України, а частина залишається під обстрілами. Ми всі не можемо скористатися правом на життя у рідному домі, бо його просто не стало. Ми не можемо навчатися у стінах нашої школи, бо вона повністю зруйнована. Більшість із нас позбавлені батьківського піклування, бо батьки стали на захист нашої держави.

Ми жили у прекрасній, вільній, незалежній, а головне – безпечній країні. І хоч війна усе змінила, ми віримо в

Перемогу, впевнено йдемо до Миру, сподіваємось що зовсім скоро зможемо скористатися своїми правами в повному обсязі. Адже ми маємо право на щасливе життя у вільній та мирній країні!

ПЕДОРИЧ МІШЕЛЬ

*учениця спеціалізованої школи № 115
імені Івана Огієнка м. Києва*

Я маю ПРАВО на життя

“Так багато людей, цілий натовп. І навіщо ми сюди прийшли? Всі якісь тривожні, бігають туди сюди, штовхають мою переноску. Але вони, напевно, ненавмисно. Тут так мало місця. Господарка пришвидшила ходу, міцно тримаючи в руках тендітну ручку донечки та клітку, пробиваючись через людей у надутих теплих куртках. Ех, мені б зараз додому. Хоч трошки б полежати в теплому ліжку, в ногах господарки. Ось різкий порив вітру, який неприємно пронизав усе тіло, та холод, що надходить від давно промерзлого асфальту. Рух припинився. Мене більше не несуть. Крізь щілини клітки можна розгледіти сині знайомі маленькі черевички, що все віддаляються у сторону потяга. Вони, мабуть, пішли щось перевірити або дізнатися. Правда ж? Вони повернуться. Вони ж не лишили мене тут? Одного? Так? Безліч кросівок, угів, чобіт проходять повз. Крім цього, нічого не видно і серед них все не з’являються знайомі. Мені вже холодно і страшно. Сподіваюсь, з ними все добре, і вони скоро повернуться. Я не хочу залишатися насамоті. Повсюду якесь бубоніння, крики, грюкіт, шум, під який не можливо заснути. Але, стомивши себе догадками та піддавшись холоду я засинаю... Я рудий кіт, загублений на Київському вокзалі 25 лютого 2022 року.”

На початку війни сотні тисяч киян відчували себе так само, як цей рудий кіт. Люди були налякані, розгублені, тривожні, ніби замкнені у клітці. Для багатьох в той

складний час “дорога у безпеку” пролягла через Центральний залізничний вокзал, що став центром евакуації з Києва у західні регіони.

Як згадує Петро Стецюк (начальник виробничого підрозділу вокзалу станції Київ-Пасажирський): *“Людей було дуже багато. За місяць-півтора ми вивезли близько півтора мільйона. Розділяли пасажирів на групи, аби легше було організувати посадку, адже через галас фактично не було чути диктора.”*

Кожен тоді хотів врятувати своє життя, життя найдорожчих людей. Так в холі, на перонах, в залах збирався величезний натовп. В такій паніці та поспіху губилися речі, близькі люди, діти, домашні улюбленці... Ось саме так напевне і загубився наш рудий кіт.

“Рознач огортав тоді, коли люди під вікнами кричали: “Заберіть!”, – а ти просто фізично не міг їх вмістити в вагон, бо двері вже не закривалися. Важко було бачити заплакані очі мам, які хочуть вивезти у безпеку дітей, а не можуть вже потрапити до потягу,” – згадує Галина Сатанівська, провідниця.

Ці трагічні події не тільки налякали суспільство, але й об’єднали його. Об’єднали навколо спільних беззаперечних істин: Людиною потрібно залишатися завжди, допомагати тому, хто найбільше потребує, не лишати інших у біді, не бути байдужим.

Так на вокзалі з’явилося багато волонтерів. Це були абсолютно різні люди: жителі сусідніх будинків, жінки, що вміли готувати, митці, актори, режисери, студенти, психологи. Всіх не злічити! Бо хто ж, як не я? Так містяни з машинами створили зоопатруль. Вони відшукали всіх залишених на вокзалі тварин і знайшли їм притулок, нагодували, зігріли, врятували від вірної смерті. Я особисто знаю невеличкий притулок на околиці Києва якому волонтери допомогли домовитися з колегами з Польщі про перевезення та утримання певної кількості тварин. Думаю, таких випадків було багато.

Війна змушує нас щодня робити важкий вибір. Обирати між рідною домівкою та спокоєм, між захистом дітей та підтримкою батьків-чоловіків, що боронять країну, між дитиною, руку якої мати боїться випустити у натовпі та домашнім улюбленцем, що за багато років став членом родини. І часто цей вибір ціною в життя.

Безглуздо і жорстоко, що в 21 столітті у світі відбуваються подібні речі. Бо кожен має право життя: людина, тварина, наша планета. Ми маємо щомиті про це пам'ятати.

ПОГРЕБНА ДАР'Я

*учениця Яготинського ліцею № 2
Київської області*

Я маю ПРАВО на життя

Згідно Конституції України кожна людина має право на життя. У наш час це дуже актуальна тема, особливо в країнах, де йде війна: Україна, Сирія, Саудівська Аравія... За останні пів століття український народ бачив і пережив те, що не бачила і не переживала жодна нація у світі за останні роки. На наших очах відбувається геноцид українського народу: окупована Буча та Ірпінь, жорстокий Ізюм та голодний Маріуполь. Чоловіки віддають своє життя на війні, жінки і діти піддаються катуванням окупантів та гинуть від ракет. Тому ми, українці, маємо право на захист від насильства в умовах конфлікту.

“Хто не жив посеред бурі, той ціни не знає силі!” – цитата, яка належить Лесі Українці, видатній українській письменниці, вказує на те, що справжня сила і мужність українців випробовуються в складних життєвих обставинах. Сьогодні нещадне та безжальне. Смерть і руйнування охоплюють кожен куток, залишаючи за собою тільки руїни і біль. Коли ракети гудуть в небі, коли кулі свищують поруч, коли страх зачіпає кожен нерв – саме в ці моменти цінність життя стає найяскравішою. Я вважаю, що діти, які виростили під час війни, будуть набагато більше цінувати волю, сім'ю, домівку, тому що більшість втратили батьків, хтось із них був у полоні, в когось зруйновані будинки і це для кожного з них дуже тяжкі травми. Жодна сучасна дитина не зможе в майбутньому згадати безтурботне

дитинство, тихі літні дні, безхмарне спокійне небо, а пам'ятатиме лише звуки ракет, шахедів, сльози матерів. Більшість не побачить свого батька і єдиною згадкою про нього буде тільки медаль “За заслуги”.

Кожна людина має невід'ємне право на життя незважаючи на расу, національність чи мову якою вона розмовляє. Ще з давніх часів російська імперія витісняла українців, знищувала їхню культуру. Скільки українських творів було спалено та скільки письменників було у засланні. Одним із них є Тарас Шевченко, який у своїх віршах прославляв Україну та засуджував російську імперію. Навіть після смерті поета прославлялись його ідеї. У 1891 році було створено “Братство Тарасівців” – це перша українська нелегальна студентська організація, що стояла на засадах повної самостійності України. Її учасники давали клятву на могилі Тараса Шевченка всіма засобами поширювати серед українців безсмертні ідеї Великого Кобзаря. Хочеться згадати і про “Руську трійцю”, засновниками якої були Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич та Яків Головацький. Вони видали альманах “Русалка Дністрова”, що заклав основи живої народної мови та нової української літератури. Це є один із найважливіших документів історії України.

Скільки разів українці боролись за своє право на життя під час революції 1917-1921р. Утворили Українську Центральну Раду, яка пізніше видала чотири універсали. У четвертому було проголошено УНР “самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою українського народу”. Пізніше Україна була під владою гетьмана Павла Скоропадського, точніше на початку 1918 р. А вже в грудні 1918 року і аж до листопада 1920 року на землях України була встановлена влада Директорії УНР. І весь цей час українці боролись за свободу, за своє право вільно жити.

Також можна згадати Другу світову війну, яка показала, як іноді думка одного

правителя, Гітлера, може винищити більшу частину народу. Тисячі євреїв були вбиті, спалені та розстріляні. Створені трудові табори, де звичайні люди, які вирізнялись лише національністю, були рабською силою. І все через погане ставлення Гітлера, через його неприязнь та особисті упередження. Навіть у наш час в Німеччині заборонено про це вільно говорити і за показ фашистських знаків можуть накласти штраф. Уже вкотре, на жаль, російські фашисти порушують знову наше право на життя. Росія веде війну фактично на фізичне знищення України і українського народу.

Отже, незважаючи на всі події, люди ніколи не переставали боротись і не втрачали віри в життя. Як писав Василь Симоненко: “На світі той наймудріший, хто найдужче любить життя”. Мрією кожного українця є перемога над агресором, а тепер ця мрія стала реальністю. Ми зробимо це разом, усі разом – військові, волонтери, медичний персонал, волонтери, громадські організації та звичайні люди, що допомагають як можуть. Ми є однією командою, що прагне до перемоги. “Я маю право на життя!” – це основне право, яке повинно бути захищене, незалежно від обставин. Віримо в Перемогу! У майбутнє країни дивімося з надією!

ПОНОМАРЕНКО ВАЛЕРІЯ

*учениця гімназії біотехнологій № 177
м. Києва*

*Життя творить
порядок, але порядок не творить життя.*

А. Де Сент-Екзюпері

Право на життя – це не просто абстрактне поняття, це фундаментальна цінність, яка лежить в основі будь-якого цивілізованого суспільства. Це основна людська потреба, закладена в нас від народження. Це прагнення до існування, до розвитку, до реалізації свого потенціалу. Особливо гостро це питання постає в часи випробувань, коли сама можливість жити опиняється під загрозою.

Війна в Україні стала жорстокою реальністю, яка принесла з собою не лише руйнування міст та сіл, а й масові порушення прав людини. Серед найбільш вразливих категорій населення опинилися ми – діти та молодь. Наше дитинство, сповнене мрій та надій, було перерване вибухами, розлукою з рідними та постійним страхом за життя. Але ми не можемо дозволити, щоб ця трагедія визначила наше майбутнє.

“Чому право на життя так часто порушується?” – запитує мене мій маленький брат, який дуже боїться тривоги і вибухів. “Причин багато, – відповідаю я, – жадібність, ненависть, нетерпимість, політичні амбіції. Але найголовніша причина – це відсутність поваги до людської гідності. Коли ми не вважаємо життя іншої людини такою ж цінністю, як наше власне, ми готові на все, щоб досягти своїх цілей”.

“Я маю право на життя!” – цей крик душі лунає з кожного куточка нашої країни. Це голос мільйонів українців...

дітей, які ховалися в підвалах, бачили смерть своїх близьких, втрачали домівки. Їхні очі, повні страху і болю, є найсильнішим свідченням того, що війна – це зло, яке руйнує все на своєму шляху. Вони не повинні були стикатися з такою жорстокістю. Що для них означає “право на життя”? Право на життя для них означає право на безпеку, на освіту, на турботу, на щасливе дитинство. Це невід’ємне *право* кожної людини, яке охороняється законом, і якого ніхто не може бути свавільно позбавлений.

Молодь, яка мала б будувати майбутнє країни, сьогодні змушена брати до рук зброю, рятувати інших... Їхні плани, мрії, кохання відходять на другий план перед необхідністю вижити. Право на життя для них означає право на мир, на самореалізацію, на можливість будувати своє майбутнє.

Порушення прав дітей та молоді під час війни – це не просто статистика, це криваві сліди на сторінках історії нашої держави. Це розбомблені школи та лікарні, це тисячі дітей, які стали сиротами, це мільйони людей, змушених покинути свої домівки. Це злочин проти людяності, який не має виправдання.

Війна не лише забирає життя, але й залишає глибокі рани в душі. Ці травми можуть вплинути на подальше життя, на стосунки з іншими людьми, на здатність будувати сім’ю та кар’єру. Молодь, яка змушена боротися за свою країну, – це герої нашого часу. Їхній подвиг ніколи не буде забутий. Однак, ми не повинні забувати і про їхні потреби. Ми повинні зробити все можливе, щоб допомогти їм подолати наслідки війни і побудувати нову, мирну Україну. Це потребуватиме значних інвестицій у освіту, охорону здоров’я, соціальні послуги. Важливо створити безпечне середовище для їхнього розвитку та реабілітації.

Мистецтво і культура можуть відігравати важливу роль у лікуванні психологічних травм, відновленні соціальних зв’язків та зміцненні спільноти.

Створення просторів для творчості та самовираження допоможе молодим людям висловити свої почуття та переживання.

Важливо виховувати в молоді толерантність, повагу до інших культур і релігій. Це допоможе запобігти виникненню нових конфліктів і створити більш мирне суспільство.

Ми повинні об'єднати зусилля, щоб допомогти постраждалим від війни, відновити нашу країну і створити таке суспільство, в якому кожна людина матиме можливість реалізувати свій потенціал.

У захисті прав дітей та молоді в зонах конфлікту має відігравати активнішу роль міжнародне співтовариство. Необхідно посилити міжнародне гуманітарне право, забезпечити доступ до гуманітарної допомоги, а також притягнути до відповідальності винних у порушенні прав людини.

Але війна не зламала нас. Навпаки, вона об'єднала нас, показала нашу силу та незламність духу. Ми боремося за своє право на життя, за наше право жити в мирній країні. Ми допомагаємо один одному, підтримуємо один одного, відстоюємо свої права.

“Я маю право на життя” – це не просто слова, це заклик до дії. Це прохання до всього світу почути наш біль, нашу надію, наш крик про допомогу. Це заклик до об'єднання зусиль для припинення війни та відновлення справедливості. Це спроба передати невимовний біль та надію, які живуть в серці кожного українця. Це заклик до пам'яті, до того, щоб ми ніколи не забули про те, що відбувається в нашій країні. Це заклик до дії, до того, щоб кожен з нас зробив все можливе для того, щоб війна закінчилася, а ми – діти та молодь могли жити в мирній і процвітаючій країні!

ПРИЩЕПА АННА

*учениця Гоголівського ліцею
Київської області*

Я маю право на життя

Я маю право на ЖИТТЯ. Життя під сонцем, подарованим Богом усім людям, без винятку. Життя без сонця – не можливе. Без сонця на чистому лазуровому небі.

Біленькі хмаринки плывуть, як дитячі кораблики, складені ще невміло, але так натхненно й лагідно. Люблю дивитись на небо, спостерігати за його настроєм і виявом почуттів. “Хіба у неба є почуття?” – спитаєте ви.

Аякже. Небеса – це крила нашої планети, вони допомагають їй кружляти, летіти у височінь. Небо сміється яскравим сонцем, його простори мінливі й трепетні, аж прозорі.

Діти – дзвінкі сонячні зайчики – ловлять райдужні промінці, нанизують на них свої забави й пустощі, радіють першим теплим весняним дням. Вибігають на шкільне подвір'я – радісні, нестримні, як весняний вітер, що заглядає в кожную шпаринку: чи бува, не залишився хтось самотнім і незігрітим ласкавим сонечком?

А то враз небо заплаче дрібненьким дощем. Якщо придивитись, можна побачити прозорі перлові намистинки, що з них зіткані дощові струни. На них часто любить грати невгамовний вітрисько – тоді в повітрі лине ледь чутна мелодія. Це мелодія щастя. Бо небо плаче лише від щастя. Хіба можна бути нещасливим, коли твоїм серцем є благодатне сонце? Ось воно соняшникомовою квіткою вже визирає з-за хмарини – умите, велике, ще вродливіше!

– Красне Сонечко, зігрій нас, діток,
своїм теплом, обійми, запроси на
прогулянку!

Після дощу небо над моїм селом
надзвичайно гарне: високе, неймовірне,
казкове. Коли призахідне сонце лягає
спочивати, на блакитно-прозорому
видноколі берізки стоять як намальовані!
Здається, видно кожну галузку, хвилясті
пасма зеленого волосся, що ледь-ледь
ворушаться, і кожну чорну відзнаку-
таємницю на їхніх білих струнких
постатях дерев.

Жадібно ловлю останні сонячні
промінці, що відірвались від золотої
корони, і завмираю...

Яким буде завтрашній день? Чи
настане новий світанок? Така страшна й
довга кожна чорна ніч. Зловорожа сила,
що виросла на сході, хоче закрити небо,
хоче украсти сонце. Сонце, що одне для
всіх подароване Богом.

Сонечко, прошу, благаю, осліпи
ворогів, нехай стануть незрячими їхні
ненаситні очі, що палають ненавистю. А
руки хай будуть немічними, щоб не могли
тримати зброю і вбивати сонячних
зайчиків...

Скільки їх, українських діток, уже не
бачить тебе, небесне світло? П'ятсот
тридцять п'ять... П'ятсот тридцять п'ять
маленьких сердець стало яскравими
зіроньками на чорному небі й благають
щодночі: "Не забувайте нас. Ми ні в чому
не винні. Ми маємо право на життя у
ваших серцях..."

СМОВСЬКИЙ МАКСИМ

*учень Остерського ліцею № 2
Чернігівської області*

“Під прицілом”

*Я маю право на життя
У вільній і СВОЇЙ країні,
До школи бігати щодня
І бачить очі ...татка ...сині.*

Щастя... Яке воно? Особисто ви
щасливі? Мабуть, кожен хоч раз у житті
запитував себе. Та я відповім: щастя, як і
все навколо нас, поняття відносне.
Сьогодні ти ходиш до школи, бавишся,
радієш життю, а завтра...Усе може
змінити одна хвилина, один день, і тоді ти
точно знаєш, що от вчора був щасливим.

Ранок. 7.00. 24 лютого 2022 року.

У мене як завжди перший урок і я
неймовірно хочу спати. У ліжечку ще
ніжить сестричка, а я їй по-доброму
заздрю, бо є в неї час на спання, на гру, на
відпочинок... Чую, як на кухні гуркотить
тарілками матуся, до ванної пішов татко...

Ранок звичайний – розмірено-
монотонний. Та раптом чую телефонний
дзвінок. Мене він дивує та насторожує, бо
нам так зрання ніхто ніколи не телефонує.
Крізь сон прислухаюсь. Розумію, що татко
когось слухає, але сам мовчить. Дивно, як
для мого татка. А потім... А потім мамині
сльози, татків надзвичайний відчай у очах.
Я дізнався, що телефонував дідусь і
шокував нас страшною новиною: війна.
Це слово я, звісно, чув багато разів,
особливо від моєї прабабці Галини, яка
пережила війну, хоча втратила на ній
татуся. Але сьогодні це слово залунало
якось по-особливому тривожно й боляче.
Батьки мовчечки ходили по кімнаті,
намагаючись, мабуть, чітко спланувати хід

своїх подальших дій, але нічого не виходило. Погляди рідних людей говорили про безпорадність і тривогу.

Далі у мене й матусі були уроки онлайн, а думки... Вони літали десь осторонь від уроків, домашнього завдання, математичних виразів...

Війна... Яке страшне й не до кінця ще осмислене мною слово. Я боявся, чесно, уперше в житті так боявся, хвилювався, хоча й розумів, що маю підтримувати рідних. Я бачив страх у очах батьків. Лише Христинка ніжно посміхалася, бо ще нічого не розуміла. Хоча я мав і надію: війна не може тривати довго, бо навколо цивілізований, раціональний і толерантний світ, тож нам допоможуть. Ми ж живемо у XXI столітті. Наївний був, тепер знаю: коли б і де ти не жив, завжди є добро і зло, зло, з яким так нелегко справлятися.

А далі все, як у кіно, – страшному, жахливому. Ми з родиною сиділи у підвалі, чули вибухи, мерзли, голодували. Найбільше було шкода нашу малечу, їй щойно виповнився рік, як ми далі з нею тут, у підвалі? Мама бігала на третій поверх, готувала нам їжу, приносила щось смачненьке. Я знав, що за 7 км – військова частина, і всі ми тут теж під прицілом, під прицілом тих нелюдів, що прагнуть нас загарбати.

З часом, коли думки та емоції трохи вгамувалися, ми повернулись до квартири, до більш-менш колишнього життя, хоча, звісно, воно вже ніколи не стане таким, як було.

Над нашими головами щоденно висить Дамоклів меч, ми постійно живемо у стресі. Ми, діти... А чи має так бути? Нещодавно я почав цікавитися правами, які мають люди під час війни. Саме так я дізнався про Міжнародне гуманітарне право, про його основні постулати. Довідався, що всі ми жертви війни. Мене здивувало, що на війні теж є свої правила.

Ми живемо в цивілізованому світі, та не всі країни хочуть жити як люди.

Кожен з нас (дорослий ти чи ще дитина) має право на життя, життя без болю, страху, сліз, право вільно пересуватися та жити під мирним небом. На жаль, це право хочуть у нас відібрати. Та ми боремося – за мирне небо, спокійне життя, нашу землю та мову...

Одна із заборон МГП виголошує: не можна нападати, знищувати цивільні об'єкти. І одразу згадую той пологовий будинок, який нещодавно знищили окупанти. Росія – країна-терорист, вона не визнає жодних заборон, жодних правил. Та я пишаюся, що моя країна чітко виконує пункти Женевських договорів, зокрема толерантне поводження з військовополоненими. Справді неймовірно важливо, щоб існували такі інстанції, установи як МГП, бо саме завдяки їм ми можемо і в найскладніші періоди життя вірити в диво.

На мою думку, Україна має сьогодні чотирьох китів, на яких покладає надію: це Бог, ЗСУ, волонтери та МГП.

На жаль, війна назавжди травмувала всіх нас. Мене повністю змінила війна. Та хіба тільки мене?!

Вона без дозволу переформатувала свідомість українців...

Я змінився...

Ми змінилися.

Та щось ці клятві рашисти все ж зробили. Вони об'єднали нас, наш народ, як ніколи.

Ми маємо надію, що правда переможе. Основний принцип Міжнародного гуманітарного права – це гуманність. Вірю, що саме завдяки цій гуманності, людяності цивілізованого світу та нашій згуртованості ми всі разом подолаємо ворога.

*Ми віродимо душі, я знаю,
Буде Мир на українській землі,
Цього серцем дитячим бажано
І в це вірю. Ми віримо всі!*

СУЛЛА Соф'я

*учениця ліцею № 12
імені С. Ковальчука м. Житомира*

Я маю ПРАВО на життя

Право на життя – є основоположним природним правом людини, тобто її природним, невідчужуваним і непорушним правом. Ми маємо ці права просто тому, що ми люди, і нам не потрібно нічого робити, щоб їх отримати. Поняття “права людини” складається зі смислових значень слів “право” і “людина”. Всі знають, що означає бути людиною, але що означає мати право?

Глобалізація зруйнувала традиційні кордони між суспільствами. Водночас все більшого значення набувають міжнародні стандарти прав людини. Права людини на міжнародному рівні встановлюють стандарти ставлення держави до людей і виробляють спільну мову для засудження несправедливості та утисків. Вони вимагають рівності всіх людей і роблять свій внесок у боротьбу з дискримінацією. Жінки, діти, меншини та біженці, прірва між багатими та бідними в усьому світі, захист навколишнього середовища та пошук шляхів запобігання збройним конфліктам – це питання, в яких права людини сьогодні відіграють ключову роль. У різні епохи ця проблема, незмінно залишаючись політико-правовою, набувала релігійного, етичного або філософського резонансу залежно від соціального становища панівних класів, зацікавлених в обґрунтуванні і виправданні існування класово обмеженого розподілу прав та обов'язків у суспільстві, від історичного етапу суспільного розвитку.

Європейська цивілізація породила високу гуманістичну культуру, у ній з'явилися уявлення про цінність індивіда, про значущість права та заснованого на ньому порядку, що забезпечує свободу особистості. Людині був поставлений вибір між добром і злом, відкритий шлях до вдосконалення своїх якостей, було трансформовано уявлення про працю як ганебне заняття, що склалися в рабовласницьку епоху. Відбуваються початкові етапи розмивання традиційних структур і ціннісних стереотипів. Тривалий час режим, встановлений після Жовтневої революції, був кроком назад, оскільки відкидав головні демократичні цінності – свободу, верховенство права, права людини, правову державу. Авторитаризм, повне знищення індивідуальності й самобутності людини, заперечення його права на свободу вибору і самовизначення стали універсальними правилами нового життя. Виходячи з такого підходу, суспільство, яке проголосило себе визволителем всього людства від гніту, пригнічувало людину і будь-які прояви його самобутності, якщо вони не вписувалися в стереотип “нової радянської людини”. Переслідування будь-яких проявів інакомислення було органічним для політичного ладу, що склався, і зберігалось протягом багатьох років. Україна опинилася на руїнах тоталітарного режиму, де збереглися живучі традиції недооцінки людини, її прав і свобод. Просування ідеї людської моралі й верховенства права було неминучим для влади, яка оголосила про повний розрив з тоталітарним минулим.

На підставі вищезазначеного, необхідно усвідомити важливість розрізняти особисті немайнові права і права, закріплені в законі. Я часто замислююся, чи існують взагалі якісь природні права на життя? Хіба неправильно стверджувати, що моральні права виникають в рамках певної культури й, отже, застосовні лише всередині цієї культури? Сам факт виникнення норм – це

ознака суто людського буття, його соціальності, адже кожен з нас дивиться на все через призму своєї свідомості та такі поняття, як “добро” і “зло” опускаються. Люди на практиці переконувалися у корисності й доцільності тих чи інших правил, заборон і приписів. Якщо Я маю на щось право, значить, є обов’язок у влади. Якщо ж Я маю свободу щось робити, це означає, що в моєму житті є такий район, в який ті, хто має владу, не повинні втручатися. Моє право – це обов’язок влади щось робити, Моя свобода – це заборона їй діяти в будь-якій області.

З самого початку людина ставиться перед фактом, що він – є скупченням недоліків і пороків, над якими треба посилено працювати. Ви впевненні, що ви недосконалі, а тому повинні змінитися, інакше нема на що розраховувати. Ймовірно, ви не зовсім задоволені собою. Але глибоко всередині вам зовсім не хочеться змінювати себе. І правильно не хочеться. Не вірте нікому, хто каже, що ви недосконалі. Чому ви вирішили, що хтось інший краще за вас знає, яким ви повинні бути і як вам варто жити? Чи багато Вам вдалося досягти в рамках традиційного світогляду? Хто взагалі створює це “право” і чи має право їх створювати?

Блукаючи у своїх умовиводах, Я зробила для себе висновок, що сенсом життя повинні бути не рамки, придумані колективним мисленням, а пошук себе і знаходження своєї комірки у величезному вулику. Так, Я маю право на життя. Все починається з Вас – весь ваш світ залежить від вас, зокрема від ваших думок, вибору, переконань, почуттів. Зациклюючись на інших, ви ризикуєте віддатися їм з головою, бути покинутим чи обдуреним. Ви – в пріоритеті, завжди повинен стояти акцент на собі. Куди увага, там і зростання. Але з іншого боку, завжди знайдуться люди, яких такий стан речей влаштує. Адже це зручно і надійно, коли майбутнє більш-менш передбачуване і не лякає своєю невизначеністю.

Всі люди різні, у кожного індивідуальний, особливий життєвий досвід. Нічий шлях не є неправильним або правильним, адже кожен формує свою життєву зону. Ніхто нікому нічого не винен, крім себе. Думаючи про себе і розбираючись у своїх проблемах, часом болісно, але Ви, безсумнівно, приходите до того, що так довго шукали.

СУПРУН Андрій

*учениця комунального закладу
“Литвинецький ліцей”
Черкаської області*

Я маю ПРАВО на життя

*Вечірнє сонце котиться в траву...
Чи буде ранок в кожного із нас?
Радію боязко, що все іще живу,
ціную кожен вдих і серця стук...*

ВІЙНА... Шахеди, бомби, і смерті крок... Серед Європи, у серці світу уже майже три роки, ні, десять років, іде жорстока тупа війна...

Раніше, читаючи твори про війну, я думав, що це так по-геройському, так романтично. Ні! Це дикий страх, коли навіть руки трясуться. Тепер я вкладаю в ці п'ять літер багато змісту. Війна – це безумство, біль, кров, страждання, ненависть, страх. Це руйнівна сила, що приносить чашу горя та душевну порожнечу. Скільки вже нещасних та скривджених, скільки загиблих! Коли буде кінець цим жахіттям? Навіщо ця ненаситна, зв'язана війна? На жаль, на ці питання відповіді не знаходжу. А як хочеться вдихнути на повні груди і просто жити в мирі й злагоді з усіма. Хочеться повернутися в довоєнні часи, піти в похід з друзями чи поїхати на море, радіти кожному дню. Хіба це завелике дитяче бажання? Я маю на це право!

Війна. Таке коротке слово, а зламало мільйони людських доль і відібрало у дітей всі права. А найголовніше – право на життя. Варвари зі сходу за два роки позбавили життя тисячі українських діточок. Ще тисячі було відірвано від рідної землі та вивезено далеко від рідного краю. Скільки навкруги дітей-сиріт, які

вже ніколи не побачать найрідніших, наймиліших облич, адже рашистська гидь забрала у них найцінніше – батьків. А в чому винні малесенькі крихітки, які загинули від російських ракет? Вони ж тільки починали відкривати безмежний світ. Скільки мрій, сподівань було знищено!

Мені страшно, що на моїй рідній землі рвуться снаряди, гинуть дорослі й діти. Все частіше на душі так тоскно, сидиш, мов підбитий птах. Таке життя, як тїнь примар, без мрій, без спокою, з набором різних бід. Війна руйнує нашу психіку, калічить наші душі. Постійно прислухаєшся до найдрібніших звуків, лякаєшся : чи не бахає, чи не прилетить? В магазині постійно бачиш почорнілу від горя жінку, син якої пропав безвісти. А тиждень тому ховали односельчанина, молодого двадцятирічного хлопця, який поліг на Харківщині. А три дні тому у моєї однокласниці Насті, веселої, життєрадісної дівчини загинув на війні тато. З перших днів війни він пішов захищати нашу землю і наше право на життя. Тепер я вже не бачу на обличчі у Настусі ні радості, ні посмішки, лише гіркі сльози. Скільки сумних новин майже щодня!

Коли настане кінець всім бідам і стражданням? Коли вже нарешті хижу імперію буде зруйновано? За волю, честь, свободу платимо сьогодні важку ціну. Ми ж, українці, сильні духом і нескорені, долаємо все, йдемо вперед, віримо в світле “завтра”, адже Україна – понад усе!

Війна змінила нас. Навчила цінувати життя, навчила боротися, ненавидіти й любити, надіятися, вірити і щиро молитися, а ще пишатися тим, що ми – українці.

Сьогодні я мрію лише про одне: жити у вільній Україні, де панує мир та спокій, де щасливі діти, усміхнені матері. Вірю, що добро переможе зло, що Україна стане могутньою державою, а її народ – щасливий та могутній. У такій країні я обов'язково зовсім незабаром буду жити! Я маю на це право!

*Все буде: Перемога й мирне небо
І знову крила в мрії полетять!
Аби дожить до цього, друзі, треба
Себе цінить і ближніх надихать!*

ТАНЦЮРА СТАНІСЛАВ

*учень Тарасівської гімназії
Вінницької області*

Я маю ПРАВО на життя

Я хочу стати чарівником. Уявляю себе людиною, здатною змінити Всесвіт. Змінити на краще. Навчити людей любити, поважати один одного. Хочу одного разу прокинутись у світі, де немає сліз, розпачу та смерті. Ми – діти, маємо право жити на Землі, де панує злагода та мир. Як це зробити? Певен – це шлях добра та любові.

“Людину ми творимо любов’ю”, – сказав відомий український педагог В. О. Сухомлинський. Я думаю, чим більше ти любиш людину, тим легше їй любити інших.

І все починається з дитинства. Як мало і як багато потрібно людині, щоб бути щасливою. Малюку – піклування, ласка матері. Підліткам – підтримка та розуміння батьків. Батьки – найдорожчі люди для нас. А ти колись думав про них, ти розумієш вартість їх батьківської любові? Мої друзі часто ображаються на своїх батьків: “Кричать, приділяють мало уваги, не купили гру, сучасний одяг”. Недолюбили. Не розуміють, що вся любов у дрібницях, про які ми не завжди пам’ятаємо і навіть не знаємо. Батьки не клянуться у любові, не всі говорять “люблю”. Ну і що, думаємо ми про них – не спав ночами, коли я хворів, бігав за ліками, віддавав кращий шматочок... Жертвував часом, особистим життям. Просто був поруч у скрутну хвилину. Так, так повинно бути. Я згоден зі словами Ліни Костенко: “Віддай людині крихітку себе, за це душа наповнюється світлом”. Але як часто у турботливих, люблячих

батьків виростають черстві, бездушні діти. На мій погляд, любов не повинна бути сліпою.

Змалечку у людини в душі є добро і зло. Що переможе, такою і буде людина. Наші рідні, близькі не залишають нас наодинці зі злом. Допомагають нам позбавитись всього темного, що шкодить: ненависті, жадібності, образи... Вони є зразком людяності для нас. Стають на захист від злих сил, здатних загубити Всесвіт. Велику роль відіграють люди, які працюють у соціальних службах, закладах, які опікуються дітьми-сиротами, дітьми, батьки яких позбавлені батьківських прав, дітьми з особливими освітніми потребами. А в наш страшний час війни, повномасштабної агресії росії, дбають про дітей війни. Станом на 6 лютого 2024 року, за даними ювенальної прокуратури, 523 дітей загинуло, 1217 – мають поранення різного ступеню важкості. З початку війни 13 338 дітей залишилися без батьківського піклування, 1759 – стали сиротами внаслідок воєнних дій. Загальна кількість дітей-сиріт в Україні – 70 тисяч. Вчитель історії розповіла нам, що до реабілітації та допомоги таким дітям долучились українські та міжнародні організації, благодійні фонди, медичні установи, центри психологічної підтримки, такі як : “СОС Дитячі Містечка України”, “Українська мережа за права дитини”, благодійний фонд “Голоси дітей”, благодійна організація “Турбота у дії”, благодійний ФОНД “Новий шлях для змін від Світлани Ройз”, благодійний фонд “Мама плюс я”.

Василь Луцик, голова соціальної сервісної служби України, під час виступу на радіо “Свобода” у рамках проекту “Ти як?”, зазначив: “Пріоритет у нас – влаштування дітей-сиріт війни саме на сімейні форми виховання: патронатні сім’ї, прийомні сім’ї, дитячі будинки сімейного типу”. Приходять на допомогу просто звичайні українські сім’ї, люди, яким не байдужа доля цих дітей. Попри воєнні дії, в Україні було усиновлено за 2023 рік

927 дітей. Міжнародне усиновлення призупинено на час війни. У нашому районному центрі, місті Тульчин, знаходиться обласний будинок дитини, який є закладом охорони здоров’я і здійснює утримання та виховання, лікування, медичну реабілітацію дітей з різними видами порушень фізичного та психічного розвитку. Заклад приймає дітей зі всієї України, з місць, де йдуть боєві дії – дітей, які бачили обстріли, смерть рідних. Ми разом з вчителем побували у закладі. Про нашу Тарасівську гімназію там вже знають давно. Кожного року наші учні збирають овочі для цього закладу. Всього зараз тут утримується до 70 вихованців: у закладі 4 групи, у кожній – медична сестра, а у дітей з 3-х років ще є і вихователь. За час існування, з 1922 року до наших днів, у закладі знайшли прихисток більше 1,5 тисячі дітей. Скільки тепла та любові віддають працівники своїм вихованцям. Саме тут працює моя сусідка – Оксана Іванівна Шалай. Вона – особлива. Мила, добра, щира. Сама мати трьох синів, віддає душу “чужим – своїм”. Мені пощастило спілкуватись з нею. 25 років Оксана Іванівна робить у будинку дитини нянею. Працює усі ці роки у молодшій групі. Опікується дітьми з 2 неділь від народження до року. У групі 12-15 немовлят різного віку. Усі діти мають фізичні вади, а зараз, в умовах війни, все більше дітей поступає з психічними проблемами. Допомагають дітям психологи, масажисти, фахівці різних спеціальностей. При потребі проводять консультації з обласними лікарями, дітям роблять операції у лікарнях Вінниці та Києва. Але виходити дитину, поставити її на ноги, бути 24 години на зміні поруч з маленькими хворими дітками – це праця нянечки. “Разом з медсестрою ми для них – сім’я, – каже Оксана Іванівна. – Своїх батьків вони не знають, не пам’ятають, втратили, але дуже хочуть тепла, ласки, хочуть родину. Знають, коли моя зміна, чекають...”

У історії Тульчинського будинку дитини чимало щасливих випадків видужування дітей. Багатьом з них пророкували недовге життя. А вони виживають попри все. Їх рятує Бог. Милосердні люди. Такі як “мама Оксана”, працівники закладу. Кухар будинку, тітка Валя, сама усиновила хвору дитину та виходила її, а потім народила трьох власних діток. Що це? Диво? Ні – це дяка за людяність. Життя – це бумеранг. Добро віддячується добром. Завжди. Інакше світ перетвориться на місце злої сили, здатної загубити Всесвіт. Ні – ненависті! Ні – війні! Так – милосердю! Так – людяності!

ШИНДАК СОЛОМІЯ

*учениця Єзупільського ліцею
Івано-Франківської області*

Я маю ПРАВО на життя

Життя часто непередбачуване й не таке, яке б нам хотілося. Іноді воно підкидає нам обставини, з яких дуже важко вийти. Ми робимо все для того, щоб швидко здолати перешкоди й рухатися далі. Але зараз наша країна переживає важкі часи – навалу рашистської орди. Вона забирає в мене та в багатьох дітей право на життя, на щасливе дитинство, на любов і тепло батьків.

У мене є мрія – побувати в усіх містах України, побачити рідне місто моєї бабусі, але Луганськ вже давно перебуває в окупації. Мабуть, вже не побачу цього містечка таким, яким воно було до цього. І мені стає дуже сумно від цієї думки.

Коли ще була дитиною, мене батьки часто возили на море в Одесу – це були неймовірні 10 днів мого життя. Ми плавали в Чорному морі, ходили на водні гірки та атракціони, їли медову пахлаву на пляжі (досі пам’ятаю її смак). Якраз улітку 2022 року мала відбутися довгоочікувана поїздка в Одесу, але в лютому почалося повномасштабне вторгнення на територію України страшного ворога, тому ми не змогли поїхати. Мабуть, я там вже побуваю в дорослому віці, але не зможу поплавати в теплому морі, бо після замінування та підризу Каховської ГЕС воно ще довго буде небезпечним.

Зараз страшно подорожувати Україною, бо ніхто не знає, що надумає собі ворог і куди прилетить чергова ракета. Він свідомо знищує в Україні все. Так роблять тільки нелюди.

...Іду центральною вулицею рідного міста. Не дивлюся на вітрини магазинів, не помічаю людей за столиками в кафе. Мій погляд прикутий до банерів, на яких портрети та імена героїв. Кожного разу, коли тут буваю, не можу стримати сліз, бо дивляться на мене безвусі хлопці та молоді дівчата, бородаті чоловіки та красиві жінки. Дивлячись на них, думаю, що це чийсь син чи дочка, мама чи тато, чийсь чоловік чи дружина, брат чи сестра, друг чи навіть просто знайомий. Усі вони мали право на життя, як і тисячі інших, що загинули під завалами своїх будинків, були розстріляні безжальним ворогом або замордовані в Бучі, Ірпені.

Скільки загиблих по всій Україні? Скільки майорить на могилах жовто-блакитних прапорів? Скільки дітей не обнімуть своїх батьків, не відчують тепла рідних долонь? А скільки ненароджених дітей, заплаканих материних очей? Так багато оцього скільки...

Он сім'я вся загинула під час обстрілів, залишилася тільки собака. В іншому місті стала калікою дитина-відірвало ногу чи руку. Таких багато. І всі вони мали право на безтурботне та наповнене радістю дитинство, на життя! І що тепер робити? Як далі жити?

“Я колись закохалася в хлопчика, а він у мене – ні, і я думала, що це боляче. **А виявилося, що боляче бачити, як твоя мама помирає в тебе на очах.** А братик до неї підходить і каже: “Мамочко, не спи, ти замерзнеш”. Ми ніколи не прийдемо на її могилу. Вона так і залишилася в сирому та темному підвалі”. Це слова шістнадцятирічної Каті з Маріуполя. Коли прочитала цю історію, не могла усвідомити, що це справді відбувалося з дівчиною, такою ж за віком, як я, та її п'ятирічним братиком. І навіть думала: “А що б я зробила в такій ситуації?”. Вони бачили, як помирає їхня мама, як гинули знайомі. І що їм далі робити, адже росія забрала в них право на повноцінне життя, зробила їхній шлях наповнений болем і

незнанням? Вони плекали свої мрії, раділи сонцю та життю.

Двадцять четвертого лютого дві тисячі двадцять другого року всі українці об'єдналися. Хтось пішов захищати нас та рідну землю, хтось став волонтером, інший донатить, а хтось молиться. Кожен свідомий українець мріє про перемогу України та маленькими кроками наближає її. Ось восьмирічний Сергійко співає в центрі Чернігова і таким чином збирає гроші на потреби армії. Перший внесок – 60 тисяч гривень – передав фонду Сергія Притули, а загалом зібрав вже більше 110 тисяч гривень. Він міг ці кошти витратити на розваги чи покупку якогось гаджета, але ні, хлопчик допомагає нашим військовослужбовцям. Уже змалку діти розуміють і знають, що таке війна, і намагаються допомагати захисникам.

...Знову лунає повітряна тривога. Потрібно йти в укриття. Знову буде обстріл України? Знову бомбардування та невинні люди під завалами? Вони мають право на життя...

ШИНКАРЕНКО МАРІЯ

*учениця Орихівського комунального
закладу “Опорний заклад загальної
середньої освіти “Сузір’я”
Запорізької області*

Я маю ПРАВО на життя

Свідомість стікає разом з краплями крові, що повільно рухаються від скроні до ніжного звиву русявого волосся. Юнак уже не здатен говорити, лише безпорадно дивиться вгору величезними сірими від нестерпного болу очима, що секунду тому визбирували в себе радість навколишнього світу. Німе здивування застигло на його обличчі, котре поступово вкриває безжальна маска смерті. До нього звідусіль поспішають люди. Біжать так, як ніколи не бігали до того. Підбігли. Дорослий чоловік падає на коліна, обіймає руками вже нерухоме тіло й ридає від розпачу, просить дитину жити. Марно. Не чує синочок, пливе десь небесною дорогою до Бога.

Це мій одноліток, і я налякана тим, що життя може обірватись отак, у день народження, від ворожого “подарунка”. Я не хочу вмирати в п’ятнадцять років. Маю свої мрії, які ворог перекреслив в одну мить, забравши все: дитинство, домівку, близьких...

Виявляється, крихкий світ може не встояти й розлетітися, наче скляний. Скільки ще він здатен витримати жахливих обстрілів, моторошного виття тривоги? Біда на кожному кроці. Вона в вибитих шибках, згорілих будинках, зруйнованих уцент школах і натужному стогоні Дніпрогесу, який більше не здатен жити людські оселі після передсвітанкових варварських ракетних обстрілів. День і ніч він натужно

стугонить, скидаючи надлишки води, змішаної з мазутом. Гине не тільки надводна, а й річкова царина. Що залишиться людям?

Моя підсвідомість постійно підсовує мені жахливі картини. Навіть у снах я постійно біжу по розбитому склу, що розлігається в усі боки, задихаюся від пилу й смороду гару, а навкруги вирує полум’я... Чи можу я бути щасливою?

А ранок? Ранок дарує надію й право на життя. Просинаючись, дякую Богові за пережиту ніч. Так хочеться зачерпнути долонями сонячного світла, вдихнути ранкової свіжості, забути, що за тобою, юною, полують смерть.

Ні, не може клята забрати мене. Я не тільки маю право на життя, але і мрію лише про те, щоб війна закінчилась. І тоді ми вийдемо на вулиці й будемо плакати вже від радості, а потім голосно співати наших українських пісень так, щоб вони линули високо-високо до самого неба.

Я люблю свою землю, дихаю й живу з нею одним життям. І, можливо, саме сьогодні, в наш тяжкий час, коли зовсім поруч під ракетами й авіабомбами гинуть діти, а думки людей зайняті не вічними істинами, а пошуком шматка хліба, варто прислухатися до закликів берегти, плекати цю землю, культ якої є однією з найхарактерніших рис, притаманних нашій спільноті.

Заради нашої з вами рідної землі я просто зобов’язана бути сильною. Вона є моєю опорою, стрижнем існування, котрий можна зігнути, але не зламати. Вона тут, завжди зі мною, у моєму серці, тому завдання одне – ціною неймовірних зусиль здобути бажану перемогу.

Тож чекаймо й наближаймо цей день, щоб він швидше настав. Ми горда нація. Нам це під силу.

ШКРОБОТ АНАСТАСІЯ

*учениця Енергодарської гімназії
Запорізької області*

Я маю ПРАВО на життя

24.02.2022 рік... Україна... Воля...
Становлення... Майбутнє... Щастя...
Ранок... ВІЙНА...

Війна, що розпочалася в цей день, загрожувала життю безвинних та мирних жителів, які взагалі не розуміли, що відбувається. Це було порушенням основного права людини – права на життя. Право на життя – це можливість жити в безпеці, мирі й благополуччі. Однак ця потвора зруйнувала наші надії, порушила наш спокій, позбавила ЖИТТЯ. В цей час дуже важко дивитися на те, як розриваються сім'ї, люди втрачають найцінніше – батька, сина, маму, домівку й надію на мирне майбутнє. А головне – право жити!

Право на життя повинно бути гарантоване кожній людині, незалежно від її походження, статі, релігії чи політичних переконань. Воно має бути не тільки захищене, але й відстояне. Тому Україна відповіла на цю агресію величезною силою та волею до життя, бажанням встановити справедливість та відновити право жити під мирним чистим небом. Єдність і сміливість українського народу стали для всіх прикладом у відстоюванні основного права людини.

Ми – УКРАЇНЦІ – прекрасна й непереможна нація, ми – сім'я, яка просто хоче ЖИТИ, творити, розвиватися... Хто дав право іншим розпоряджатися долею мільйонів людей, вирішувати за них, як жити, як будувати свою країну. Дайте спокій моїй НЕНЬЦІ!!! Дайте спокій моїй багатостраждальній землі! Ніхто й ніколи

не поставить нас на коліна! Адже мій волелюбний народ хоче і буде ЖИТИ!!!
Бо – МАЄ ПРАВО!!!

Світ повинен об'єднатися і захищати це право, допомагати Україні відвойовувати свою землю, незалежність та зберегти мирне майбутнє для її громадян і жителів усього цивілізованого світу.

Хоча загроза для нашого життя була і є надзвичайно великою, але ми не здалися і не залишили своїх переконань. Тільки через спільні зусилля ми зможемо забезпечити гарантії собі і нащадкам, щоб такі події не повторилися.

*Я маю право жити,
сміятися, творити,
Радіти кожній миті
й нести добро у світі!
Так дайте просто ЖИТИ!*

24.02.2022 рік... Україна... Воля...
Становлення... Майбутнє... Щастя...
Ранок... ВІЙНА... Страждання... Сила!!!
Воля!!! ПЕРЕМОГА!!! ЖИТТЯ!!!
МАЙБУТНЄ!!!

ШКРОБОТ ЛЮБОВ

*учениця комунального позашкільного
навчального закладу “Охтирський
міський центр позашкільної освіти –
Мала академія наук учнівської молоді”
Сумської області*

Право на життя

Що ми про це знаємо? Чи багато сьогодні людей, які знають власні права? А тих, хто знає, на що може покладатися дитина, яка народилася й живе на світі? На жаль...

Колись були такі часи, коли до дітей узагалі ставилися так, як до дорослих. Їх просто не сприймали як людей особливого віку. Ще змалечку дітлахам доводилося тяжко працювати, щоб мати свій шматок хліба.

З тих пір багато сплигло часу, поки людство зрозуміло, що до дітей треба ставитися якимось по-іншому: з турботою, любов'ю, ласкою... Коли ж це сталося? Лише на початку XVIII століття! Саме тоді діти отримали належну увагу та опіку. А до цього вони не мали навіть іграшок, не кажучи вже про одяг, взуття та книжки. Ось у середньовічній Німеччині слово “дитина” було синонімом до слова “дурень”. Це ж треба! Бідні діти. Як їм було нелегко! А все через те, що не було законів, які б оберігали їхнє життя, здоров'я, давали змогу навчатися. У Гегеля, німецького філософа, є чудові слова: “З усіх аморальних стосунків ставлення до дітей, як до рабів, є найаморальнішим”.

Я раптом подумала, як добре нам, українським дітям, бо наша держава підписала Конвенцію ООН про права дитини. На сьогодні це найдосконаліший

документ, що захищає права дітей. Усі держави світу (а їх 193!) створили Конвенцію про права дитини. От би ще всі вони були в цьому питанні одноставні! Так, а що то за Конвенція, зрештою? А це така угода (найголовніша у світі!), міжнародний договір з певних питань, пов'язаних з життям та розвитком дитини, який треба виконувати. Недарма її в народі прозвали “дитячою Конституцією”. Документ складається аж із 54 статей, що узаконюють громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права дітей від народження до повноліття. І жодні інші закони не зрівняються з тими, у яких ідеться про захист дитини та її матері.

Права людини, кажуть, починаються з прав дитини. Це так, на мою думку, бо діти – найбільш вразлива частина суспільства. Особливо зараз, коли війна вдерлася в наш дім. Це жахливо! Відразу все змінилося в нашому житті, адже розтоптали найголовніше право кожного – право на життя. Війна призвела до величезних втрат і страждань. А скільки нині сиріт! Калік! Скільки дітей загинуло! Про які права тут говорити?! Хоча б вижити! Хтось, може, думає, що війна може мати якісь позитивні наслідки, проте, ні. Їх немає! Одні сльози. Море сліз!

Порушення прав на життя (і не тільки дітей, а всіх громадян України) стало жорстокою дійсністю, коли люди зіткнулися з ворожою агресією на нашій території. Війна робить кожен день життя небезпечним, особливо для дітей. Воєнний стан, воєнні дії призводять до виснаження і стресу, а надія на майбутнє така далека, що здається ще дальшою. Однак навіть за такої ситуації наш народ демонструє свою силу, міць, згуртованість, готовність боротися до кінця. До переможного кінця!

Щоденно бачу на власні очі тяжкі втрати для нашого міста: похорони, похорони, похорони... Загинути може будь-хто, бо невідомо, звідки прилетить і в яку мить. Та ми продовжимо долати труднощі, будемо ще сильнішими, щоб

вистояти. Війна навчила нас цінувати кожну хвилину життя...

Так хочеться жити вільно, щасливо, без усякого лиха, з любов'ю в серці, з турботою про рідних та з їхньою підтримкою. Небезпека для життя може бути не тільки через війну. На жаль, у деяких країнах світу діти не можуть навіть воду чисту пити та їсти вдосталь. Шкода, що не всі можуть жити повноцінно. Ще є дискримінація (приниження) людей через віру, колір шкіри... Треба поважати гідність людську. Хтось із великих діячів сказав: "Людина – це звучить гордо!" Це так. Треба просто бути Людьми...

Набагато спокійніше жити, звичайно, у країні, де всім відомі ось ці слова: "Кожна людина на Землі повинна зустрічати кожну іншу з повагою, побратерськи, із розумінням, справедливістю, тому що кожна людина – цінність" (ст. 1, Загальна декларація прав людини). До речі, життя інколи підносить нам такі сюрпризи, що волею-неволею починаємо відстоювати свої права, без яких ми – ніхто. Моя думка така: якби народи жили відповідно до прийнятих законів, то не було б ні війн, ні горя, ні смертей. Я переконана, що спільні зусилля всіх людей матимуть потужний вплив на "гарячі голови", тому вірю, що ми знайдемо сили змінити світ на краще, незважаючи на порушення прав на життя. А розуміння демократичних цінностей та участь у міжнародному житті сприятимуть створенню європейської єдності та дружби між народами...

Людству треба прагнути до миру, до процвітання, щоб життя дітей було щасливим, щоб було більше радості, щоб постійно лунав дитячий сміх, щоб поруч із ними були батько і мати. Права людини – це, безперечно, найбільша цінність, найсвятіша, найдорожча, яку треба поважати та відстоювати, а може, й боротися за неї, як це відбувається в деяких країнах світу. Майже постійно...

Ми, діти, – майбутнє нашої України – твердо віримо, що держава знайде для нас

усі можливості для успішного та щасливого життя. І взагалі треба нам добре пам'ятати, що ми – громадяни України і що в нас є не тільки права. Ще є обов'язки! Перед Вітчизною. Перед своїм народом. Перед рідними та близькими. Перед іншими людьми.

Отож-бо, я переконана, що сьогодні треба обов'язково займати активну життєву позицію, бути небайдужими до власної долі та до майбутнього України. Разом переможемо! Разом відновимо, відбудуємо свою рідну країну! А хіба ні? Тільки так! Звичайно, якщо є віра. А вона Є!

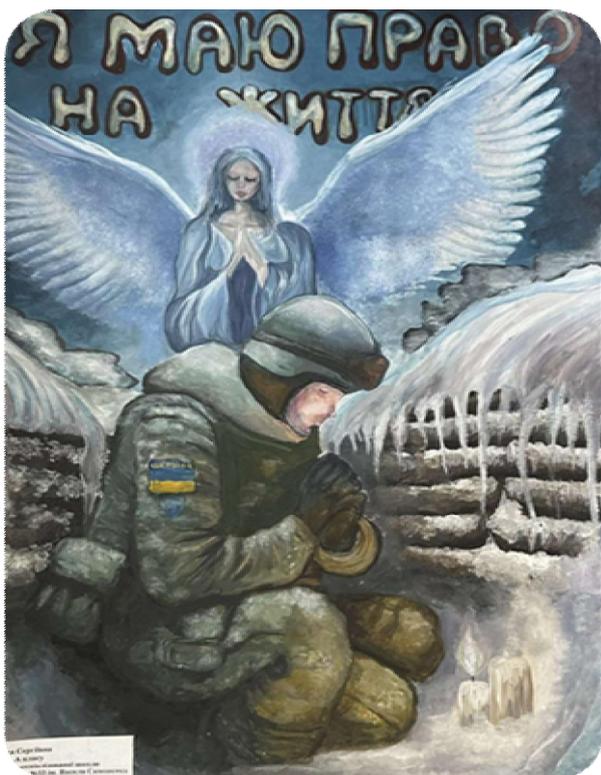
Малюнки

АЛЕКСАНДРЕНКО Іванна –
учениця комунального закладу позашкільної освіти
“Центр дитячо-юнацького розвитку”,
смт Калинівка Київської області

АЛЕКСЕЄНКО Софія –
учениця ліцею № 303 м. Києва

БЕЛИХ Кіра –
учениця Черкаської спеціалізованої школи
I-III ступенів № 33 імені Василя Симоненка

БРОВКО Катерина –
учениця Дмитрівського ліцею
імені Т. Г. Шевченка
Кіровоградської області

ВАСИЛЕЦЬ Діана –
учениця ліцею № 33 м. Суми

ВДОВЕНКО Валерія –
учениця комунального закладу спеціалізованої мистецької
освіти “Костянтинівська школа мистецтв”
Донецької області

ВИНОГРАДОВА Вікторія –
учениця комунального позашкільного навчального
закладу “Палац дітей та юнацтва” м. Чернігова

ВОЗНЮК Павло –
учень Спеціальної школи с. Тучин
Рівненської області

***ГАЛУЩАК Леся** –
учениця дистанційної школи
“Атмосферна школа” м. Києва*

***ГАЛУЩАК Леся** –
учениця дистанційної школи
“Атмосферна школа” м. Києва*

ГИРСЬКА Вікторія –
учениця Уманського міського центру
позашкільної освіти “Територія творчості”
Черкаської області

ГОНЧАРОВА Софія –
учениця комунального закладу спеціалізованої
мистецької освіти Балаклійської музичної
школи Харківської області

ГОНЧАРУК Софія –
учениця Тальнівського будинку дітей
та юнацтва Черкаської області

ГУЦАЛ Аріна –
учениця Академічного ліцею № 47 м. Києва

***ДЕМЧИК Богдана** –
учениця Опорного закладу освіти
Грицівського ліцею Хмельницької області*

***ЖАРЧИНСЬКА Анастасія** –
учениця Першотравенського ліцею
Житомирської області*

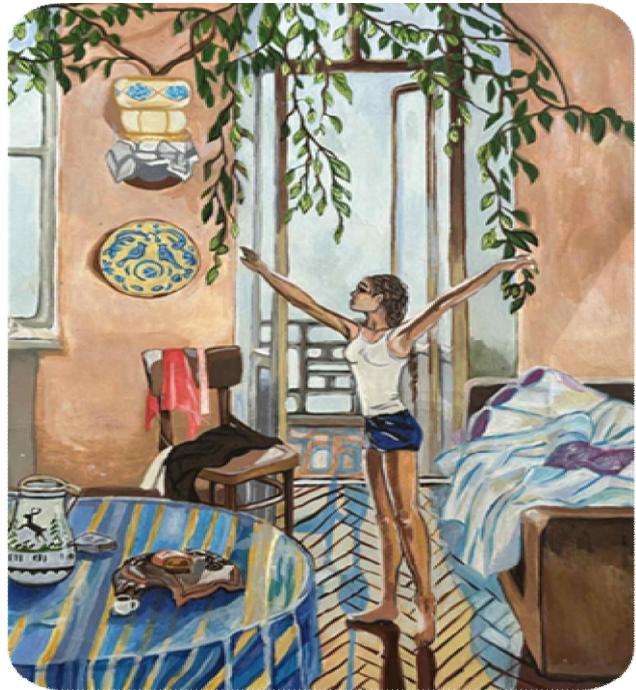
ЖОРНЯК Софія –
учениця мультипрофільного ліцею
м. Олександрія Кіровоградської області

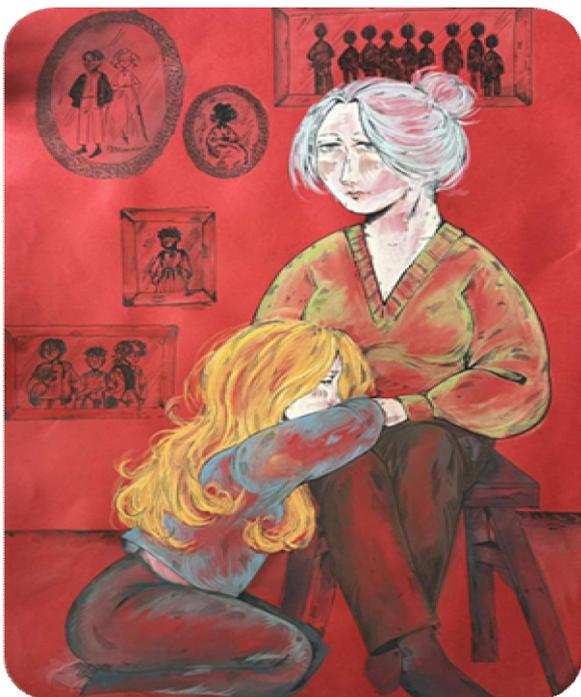
ЗАВАЦЬКА Анна –
учениця дизайн-студії “Арт-графіки”
Київського палацу дитячої та юнацької творчості

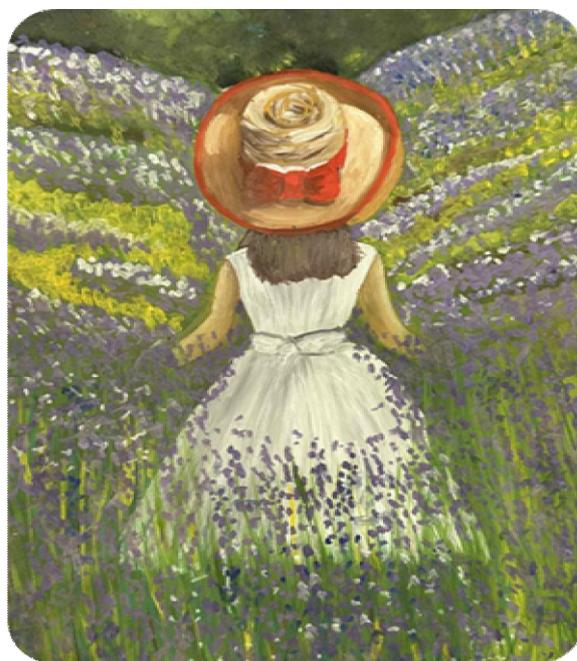
ІГНАТЕНКО Валерія –
учениця комунального закладу “Лицей № 12”
м. Покров Дніпропетровської області

ІГНАТЕНКО Софія –
учениця комунального закладу
“Лицей № 12”
м. Покров Дніпропетровської області

КАРПОВИЧ Софія –
учениця Львівського художнього ліцею
при Львівській національній академії мистецтв

КИВА Анастасія –
користувачка Плешканівської сільської
бібліотеки – філії Публічної бібліотеки
виконавчого комітету Черкаської області

КОРОБОВ Дмитро –
учень Добропільського навчально-виховного
комплексу “Спеціалізована школа I-III ступенів
№ 4 з поглибленим вивченням окремих
предметів – дошкільний навчальний заклад”
Донецької області

КОХАН Вікторія –
учениця середньої загальноосвітньої
школи № 161 м. Києва

КОЦОВСЬКА-СМЕТАНІНА Анастасія –
учениця комунального закладу Львівської обласної
ради “Львівський науковий ліцей № 1
імені Б.-І. Антоновича”

КУЛЕША Альбіна –
учениця Хмельницького ліцею № 7

ЛЕГКА Аліна –
учениця Дніпровської гімназії № 70,
ЦВІЛІЙ Яна –
учениця Дніпровської гімназії № 70

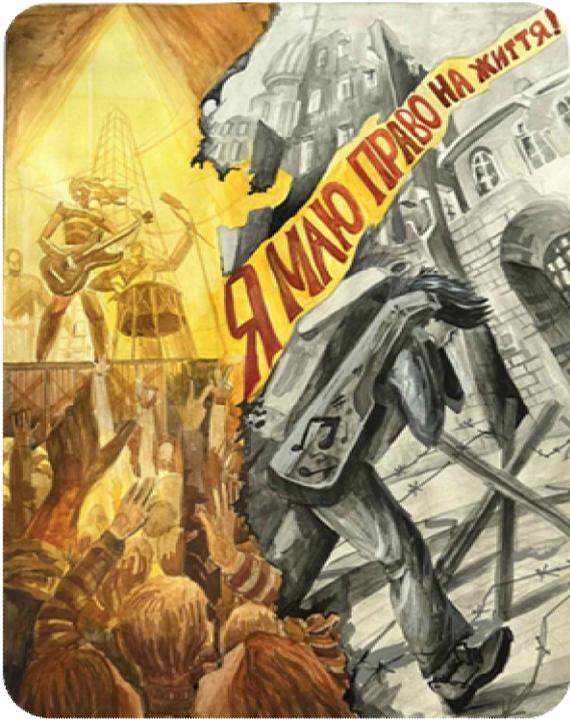
МАКАРЕНКО Анастасія –
учениця Броварського ліцею № 11
Київської області

МІЛЕВСЬКА Євгенія –
учениця Львівської школи мистецтв № 11

МОЙСА Валерія –
учениця Черкаської загальноосвітньої школи
I-III ступенів № 4

ОРЕЛ Віолетта –
учениця Криворізького Центрального –
Міського ліцею, комунального закладу
спеціалізованої мистецької освіти “Школа
мистецтв № 2” Дніпропетровської області

ПАВЛОВА Дарина –
учениця комунального закладу позашкільної
освіти центру дитячої та юнацької творчості
с. Красносілка Одеської області

ПАНАСЕНКО Софія –
учениця комунального закладу “Недригайлівська
мистецька школа” Сумської області

ПАРИШКУРА Дар'я –
учениця Ржищівського індустріально-педагогічного
фахового коледжу Київської області

ПРОКОПЕНКО Єлізавета –
учениця Уманського міського центру
позашкільної освіти “Територія творчості”
Черкаської області

РОБОРЕЦЬКА Вікторія –
учениця Львівського художнього ліцею
при Львівській національній академії мистецтв

РУЯТКІНА Дар'я –
учениця Львівського художнього ліцею
при Львівській національній академії мистецтв

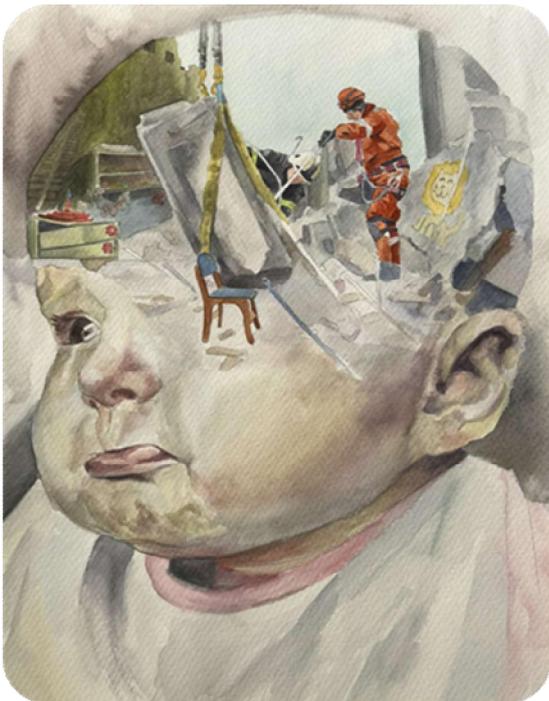
САЛЬНИКОВА Маргарита –
учениця комунального закладу
спеціалізованої мистецької освіти
Балаклійської музичної школи
Харківської області

СИМАНОВА Варвара –
учениця комунального закладу
спеціалізованої мистецької освіти
“Костянтинівська школа мистецтв”
Донецької області

СТАРОСТЕНКО Маргарита –
учениця Троїцького ліцею “Перспектива”
Луганської області

СУЛЛА Соф'я –
учениця ліцею № 12 імені С. Ковальчука
м. Житомира

ТЕРЕХОВА Аліна –
учениця комунального закладу
спеціалізованої мистецької освіти
Балаклійської музичної школи
Харківської області

ХУДИК Євгенія –
учениця Лисичанського ліцею № 1
смт Мілове Луганської області

ЧУБ Неоніла –
учениця Лебединського центру
позашкільної освіти Сумської області

ШАРПАТА Дарина –
учениця зразкового художнього колективу
образотворчої студії “Малюнок та живопис”
Палацу дітей та юнацтва м. Чернігова

ШЕЛУДЧЕНКО Анна –
учениця комунального закладу
“Недригайлівська мистецька школа”
Сумської області

ЯКУБОВСЬКА Анастасія –
учениця Дзвиняченської гімназії
імені Івана Гнатюка Тернопільської області

ЯШНА Крістіна –
учениця Кам'янець-Подільської міської дитячої
художньої школи Хмельницької області

КОНКУРСНИЙ КОМІТЕТ:

Голова журі:

- Андрущенко Віктор Петрович* – ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор філософських наук, професор.

Заступник голови журі:

- Горінов Павло Валерійович* – директор Навчально-наукового інституту права та політології, професор кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, заслужений працівник соціальної сфери України, кандидат юридичних наук, доцент.

Члени журі:

- Бакка Тамара Володимирівна* – заступник декана з навчально-методичної роботи історичного факультету, доцент кафедри методології та методики суспільних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук;
- Богомаз Оксана Юріївна* – доктор філософії в галузі педагогіки, викладач кафедри методології та методики суспільних дисциплін історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Візер Світлана Олександрівна* – завідувач кафедри історії та етнології України історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат історичних наук, доцент;
- Гайворонська Олександра Романівна* – помічник директора Науково-дослідницького центру «Інститут соціально-правових та політичних досліджень імені О. Яременка» Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Герман Ірина Миколаївна* – спеціаліст Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Гуменюк Алла Германівна* – начальник відділу міжнародних зв'язків Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат політичних наук, доцент;
- Деркачова Наталія Олександрівна* – заступник директора по роботі зі студентами Навчально-наукового інституту права та політології, старший викладач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Дерман Лілія Миколаївна* – завідувач кафедри дизайну факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент, член спілки дизайнерів України;

- Драпушко Ростислав Григорович* – проректор з науково-педагогічної роботи, професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України;
- Жукова Дар'я Сергіївна* – голова студентського парламенту Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Зайчківська Ірина Петрівна* – доцент кафедри соціології та публічних комунікацій Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;
- Льюк Олег Євгенович* – завідувачий сектором координації закладів мистецької освіти Міністерства культури та стратегічних комунікацій України;
- Карнаух Анна Анатоліївна* – заступник директора з наукової роботи та міжнародного співробітництва Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доцент кафедри політичних наук, кандидат політичних наук;
- Кончаковська Валентина Василівна* – доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук;
- Левінська Зоя Сергіївна* – заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель української мови та літератури Спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 138 Шевченківського району м. Києва з поглибленим вивченням предметів природничого циклу;
- Мага Петро Петрович* – художній керівник київського театру «Особистості», український актор, поет-пісняр, телеведучий, сценарист, режисер масових заходів;
- Макаренко Леся Леонідівна* – начальник редакційного відділу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор;
- Макарова Олена Василівна* – заступник директора з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту права та політології, доцент кафедри теорії та історії держави і права Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук;
- Марків Олександра Тимофіївна* – доцент кафедри журналістики факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук;
- Марієнко Альона Олександрівна* – учений секретар Наукової бібліотеки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Мелещенко Тетяна Володимирівна* – декан історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат історичних наук, доцент;
- Міненко Єгор Сергійович* – молодший науковий співробітник НДЦ “Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка” Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
- Новіцька Таміла Валентинівна* – керівник Центру гуманітарної та молодіжної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

- Оружа Лариса Володимирівна* – доцент кафедри позашкільної освіти Навчально-наукового інституту соціології та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук;
- Пашинська Агнеса Валеріївна* – старший викладач кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук;
- Перепелюк Ольга Максимівна* – заступник декана з наукової, виховної та міжнародної діяльності історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доцент кафедри історії та етнології України, доктор філософії у галузі історії;
- Рашковська Ілона Владиславівна* – заступник директора з наукової роботи НДЦ “Інститут сімейної та молодіжної політики імені Олександра Яременка” Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат психологічних наук, доцент;
- Сагайдак Світлана Петрівна* – старший викладач кафедри теоретичної та консультативної психології факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
- Соболевська Світлана Олександрівна* – доцент кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат культурології;
- Сова Ольга Сергіївна* – доцент кафедри образотворчого мистецтва педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук;
- Сушицька Наталія Валеріївна* – завідувачка кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Навчально-наукового інституту права та політології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент;
- Телегуз Ірина Олександрівна* – доцент кафедри історії та етнології України історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат історичних наук;
- Цьомик Христина Богданівна* – старший викладач кафедри теоретичної та консультативної психології факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософії з психології;
- Шалварова Катерина Станіславівна* – старший викладач кафедри образотворчого мистецтва педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук.

Науково-популярне видання

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ...

КОНКУРСНІ РОБОТИ ЕСЕ • МАЛЮНКИ

За загальною редакцією ГОРІНОВА ПАВЛА ВАЛЕРІЙОВИЧА,
директора Навчально-наукового інституту права та політології, професора кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидата юридичних наук, доцента, заслуженого працівника соціальної сфери України

Випусковий редактор – Л. Макаренко
Технічне редагування – Т. Меркулова, Н. Савенкова
Оригінал-макет – В. Мурай, О. Куліш
Художнє оформлення і обкладинка – О. Гордашевська

Тексти конкурсантів подані в авторській редакції.

Підписано до друку 28 вересня 2024 р.
Формат 60x84/16 Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. аркушів 14,63. Облік видав арк. 5,66.
Наклад 300 прим.
Віддруковано з оригіналів

Надруковано у Видавництві «Людмила»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 5303 від 02.03.2017
«Видавництво Людмила»
03148, м. Київ, а/с 115
Тел./факс: +380504697485, 0683408332
E-mail: lesya3000@ukr.net